

ပဗ္ဗပဗ္ဗိး PHRU PWGO

Karen Teacher Newsletter June, 2010

ကညီကိုသရန်လံာ်တာ်ကစီာ် လါနံ, ၂၇၄၉

ပဗ္ဗပဋိကညီကိစ္စသရုပ်ဖော်တော်ကစီဒီအေအင်အေပညာ

- (၁) ကသုန်ထိပ်တိတဘိလအဖူးဘူးစတင်ကုန်ဘုန်ကုန်သုလကီသုလအပူဒီးဘုန်ကီဘုန်ခဲဒဲကဝိပူအဘုန်စာ
- (၂) ကနးဆုန်ထိပ်,သုထိပ်ဘုန်ထိပ်ကညီကိစ္စသရုပ်ဖော်ဖိဖိအဲသုန်တဲဖျါထိပ်,နီလီဘုန်အတဲလဲဒီဖိဒီးအတဲသုတဲဘုန်တဖုလကစာ နဲဒဲဒီဖိပျါစီအံ
- (၃) ကနးဂုထိပ်ပသီထိပ်ကညီကိစ္စသရုပ်ဖော်အတဲသုတဲဘုန်ဒီဖိလံတဲကစီဒီအံ
- (၄) ကနးဆုန်ထိပ်ကညီကိစ္စသရုပ်ဖော်အပျါစီလအလဲအသးတပယုန်ပီဒီးဒီးအဲသုန်တဖုကသုန်ညါပီထံပလါဘုန်ခဲကိစ္စဒီးတဲ ကုန်ဘုန်ကုန်သုတဖုအတဲအိန်သး

**ပဗ္ဗပဋိကမံးတံင်
Phru Pwgo Committee**

လောဂ်ထူ
Ler Htoo

စကီး
Scott

အန်ဒိုဝါ
Eh Doh Wah

ရုထူး
Ruth

တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီၢ်တဖၣ်

ကိၣ်တၢ်ကိၣ် (ကၢၣ်းပၤ ၂-၅)

ကိၣ်(၁၃)ဖျၢၣ်လၢလၢၢ်ခိၣ်ကိၣ်ဆၢအဖူကိၣ်ခဲလၢ
 ကလဲတံးန့ၢ်က့ၢ်တၢ်ပိးတၢ်လိ(ကၢၣ်းပၤ ၂)
 ပုၤကိၣ်ဖိကဲထီၣ်မ့ၢ်ပိၣ်အကုၢ်အါဖဲတၢ်ကိၣ်ခါ
 ကိၣ်ပုၤကသုၣ်အဆၢကတီၢ်(ကၢၣ်းပၤ ၂)
 ပယီၤသုးခးစိလိၤကိၣ်ဖးခိၣ်ဆူကိၣ်, ကိၣ်ဖိသံးဘၣ်ခိ(ကၢၣ်းပၤ ၂)
 KNFEP ကိၣ်သးသမုၣ်န့ၢ်လၢကိၣ်တနံၣ်အံၤ(ကၢၣ်းပၤ ၂-၃)
 FPC ကသုၣ်IHE လံာ်ညိၣ်သိၣ်ခိၣ်(ကၢၣ်းပၤ ၃)
 ကိၣ်ဖိယုၢ်ကမ့ၢ်သုၣ်ဂၤခိးစးလၢပုၤ(ကၢၣ်းပၤ ၃-၄)
 ပယီၤသုးခးသံပုၤထီၣ်သုၣ်(ကၢၣ်းပၤ ၄)
 ကညိကိၣ်သရၣ်တၢ်သိၣ်လိၤခိၣ်လုၢ်ကိၣ်ဖိထီၣ်သဖု
 ခိးအတၢ်စၢဖိၣ်လိၤသးအမူး(ကၢၣ်းပၤ ၄-၅)
 ပယီၤသုးခးဘၣ်ခိကိၣ်သရၣ်မုၢ်(ကၢၣ်းပၤ ၅)

ပဒိၣ်ခိၣ်ချၢတၢ်ကုၢ်တၢ်ကုၢ်သ့ (ကၢၣ်းပၤ ၆-၉)

တၢ်ကုၢ်တၢ်ကုၢ်သ့ပတီၢ်ဖုၣ်တပယုၢ်ယီၤဖဲန့ၢ် ၃၀တၢ်သဘျုး န့ၢ်ဝဲအလီၢ်ခံ

တၢ်ကိၣ်လိၤခိ (ကၢၣ်းပၤ ၁၀-၁၁)

ပုၤမၤစၢၤကညိကိၣ်တၢ်ကုၢ်တၢ်ကုၢ်သ့အဆိကတၢ်အတၢ်လဲၤပုၤကိၣ်ပုၤ

ကညိကိၣ်ခိၣ်တၢ်ခိၣ်ခၢၤမၤခၢၤတၢ်ကရူၢ် (ကၢၣ်းပၤ ၁၂-၁၃)

ဆူကညိကိၣ်တၢ်ကုၢ်တၢ်ကုၢ်သ့ခိၣ်န့ၢ်, ကိၣ်ကမံးတံာ်, ကိၣ်သရၣ် ခိးမိၢ်ပၤတဖၣ်

တၢ်သမံးထံ (ကၢၣ်းပၤ ၁၄-၁၅)

စိၤစ့ဝါ, လၢၢ်ခိၣ်ကိၣ်ဆၢကုၢ်သ့ဆဲးလဲၤကိၣ်ခိၣ်

ကိၣ်သရၣ်တၢ်ကုၢ်တၢ်ကုၢ်သ့ (ကၢၣ်းပၤ ၁၆-၁၇)

တၢ်မၤလိၤကိၣ်ခိၣ်ကလုၢ်တကလုၢ်အတၢ်ခိၣ်ဘၣ်

ကိၣ်ခိၣ်ခိၣ်ခိၣ်ခိၣ်ချၢ (ကၢၣ်းပၤ ၁၈-၂၁)

ကညိ (ကၢၣ်းပၤ ၁၈-၁၉)
 ပယီၤကိၣ် (ကၢၣ်းပၤ ၂၀-၂၁)

ထါ, တၢ်ကဲၤလိၤကိၣ်ခိၣ်ခိၣ်ခိၣ် (ကၢၣ်းပၤ ၂၂-၂၃)

သရၣ်ခိၣ်ခိၣ် (ကၢၣ်းပၤ ၂၄-၂၅)

ပုၤဖးလံာ်ခိၣ်ခိၣ်ခိၣ် (ကၢၣ်းပၤ ၂၆)

Table of Contents

School News (pg. 2-5)

13 Schools in Ler Doh Township Find Difficulties Collecting
 Their School Materials (pg. 3)
 More Students Becoming Land Mine Victims
 During Summer Vacation (pg. 3)
 Burma Army Discharge Mortars into School,
 Students Killed and Injured (pg. 3)
 KNFEP Closes After 13 Years (pg. 3)
 FPC Will Use IHE Curriculum (pg. 3-5)
 133 IDP Students Flee Attacks
 But Still Sit Exams in The Jungle (pg. 5)
 3 Dead and 1 Wounded by SPDC Troop
 Whilst Returning Home (pg. 5)
 Kaw Mu Der School, Kler Lwer Htoo District,
 Becomes a High School (pg. 5)
 3 Groups of KTTC students Graduate and KTTC Reunion (pg. 5)
 Burma Army Shot and Wounded Ha Toe Per Teacher (pg. 5)

International Education News (pg. 7-9)

Education Level Reaches All Time Low After 30 Years of Independence

Focus Stories (pg. 10-11)

Karen Education Assistance's First Supporters,
 Naw Louisa Benson, Passes On

KSEAG (pg. 12-13)

A Letter To Karen State Education

Interview (pg. 14-15)

Saw Say Wah (Ler Doh Township Education Leader)

Teacher Education (pg. 16-17)

The Impact of Learning in a Second Language

School Health(pg. 18-21)

Karen (pg. 18-19)
 Burmese (pg. 20-21)

Poems, Games and Cartoons (pg. 22-23)

Teacher Talk (pg. 24-27)

Reader Feedback (pg. 28)

ကုဆီလ် IHE (Institute of Higher Education) အတတ်ပညာအဖွဲ့အစည်းများသည် လာအိုနိုင်ငံ (၆) နှင့် ဝံသုးကွန်အသားတချို့မိဖွယ်ပျားသုးကွန်ကရီးတဖန်ဆောက်လုပ်ရေးအဖွဲ့ကရီးဖဲ ၂၀၀၄ ခုနှစ်ကုဆီလ်အဖွဲ့အစည်းများသည် လာအိုနိုင်ငံအဖွဲ့အစည်းများသည် ၂၀၁၀ နှင့် ၂၀၁၁ ခုနှစ်ကုဆီလ်အဖွဲ့အစည်းများသည် ၂၀၁၀ နှင့် ၂၀၁၁ ခုနှစ်ကုဆီလ်အဖွဲ့အစည်းများသည်

FPC ကသုး IHE လံာ်ညိာ်သိာ်ဒိာ်

FPC (Future Preparatory Course) လာအိုနိုင်ငံအဖွဲ့အစည်းများသည် လာအိုနိုင်ငံအဖွဲ့အစည်းများသည် ၂၀၁၀-၁၁ ခုနှစ်ကုဆီလ်အဖွဲ့အစည်းများသည် လာအိုနိုင်ငံအဖွဲ့အစည်းများသည် ၂၀၁၀-၁၁ ခုနှစ်ကုဆီလ်အဖွဲ့အစည်းများသည် လာအိုနိုင်ငံအဖွဲ့အစည်းများသည် ၂၀၁၀-၁၁ ခုနှစ်ကုဆီလ်အဖွဲ့အစည်းများသည်

ကုဆီလ်ကုဆီလ်ကုဆီလ်ကုဆီလ်

ထံညာ်လံာ်ဒုတိယအဖွဲ့အစည်းများသည် လာအိုနိုင်ငံအဖွဲ့အစည်းများသည် လာအိုနိုင်ငံအဖွဲ့အစည်းများသည် လာအိုနိုင်ငံအဖွဲ့အစည်းများသည် လာအိုနိုင်ငံအဖွဲ့အစည်းများသည်

13 Schools in Ler Doh Township Find Difficulties Collecting Their School Materials

In January 2010 SPDC (State Peace Development Council) troops attacked Ler Doh Township, burning villages and schools, causing more than 2,000 villagers, teachers and students to become IDP (Internally Displaced people). This has caused difficulties for villagers to rebuild schools and villages in this area. Saw Wah Say, Educational Coordinator for Ler Doh Township said "I am really upset this year, because we are now hiding in the jungle. Also, students and parents are becoming disconnected with each other. It is difficult to co-ordinate with each other, as they have to struggle for their daily life, so it is impossible to rebuild our schools and a place to stay." Once a year, during the summer, KSEAG (Karen State Education Assistant Group) provides support for all Kaw Thoo Lei schools, including school materials and equipments, but the schools in Ler Doh Township have been burnt and have not been rebuilt yet. Therefore they have faced difficulties when collecting their schools' materials and equipments. "Now we are still living in the jungle and we don't know how to organize the school materials we received to reach us here. Firstly, we need to find a safe place to stay and find food to live on. That's why right now we are not able to take our schools materials." He added. Due to the SPDC attacks, some schools were not able to provide end of year examinations, but some students were able to take the exam in the jungle. A teacher from Mu Kee School, who wishes to remain anonymous, said, "Some students never pass their exams. Due to the situation, the students will be happy if we pass everyone but we will not, because if they go to another school and enter the higher Standard, they will not have enough ability and knowledge to cope with the work given. This is a big problem for us." Newly displaced people living in Ler Doh Township are struggling to build new houses and organize food provisions before the rainy season.

More Students Becoming Land Mine Victims During Summer Vacation

On 30th March, 2010, Saw Yo Poe, a 13 year old student from Du Pa Leh primary school in Hsaw Hti township, Kler Lwee Htoo district, was on his way to harvest rice when he stepped on a landmine. Saw Say Boh from KTWG reported, "It took two days to find medical care after he stepped on the landmine. The student is now receiving treatment and will survive." Another more fatal incident occurred in the second week of February in Ta Au Ni village, Bilin township, Doo Tha Htoo district. Two children, Saw Aung Win and Saw Min Oo, both 15 years old, were out hunting for frogs when they found the landmine. Not knowing what the object was, they picked it up and began playing with it. They were killed instantly. Landmines are littered across eastern Burma. The Committee for Internally Displaced Karen People (CIDKP) has organized Mine Risk Education (MRE) since 2006. However, due to the wide and abundant use of landmines by all military groups, the number of landmine cases continues to increase. Saw Peter, a CIDKP's Mine Risk Education coordinator, explains, "If there is a intensive fighting in

an area, you will see more and more land mines. We educate villagers to mark the place that they see landmines – not to handle them themselves. Villagers are told to inform the village leader or village responsible person. We also give first aid training for dealing with landmine victims to the villagers."

During the summer vacation period, from March to May, students are more mobile outside of the village which increases the risk of them becoming the next landmine victim.

Burma Army Discharge Mortars into School, Students Killed and Injured

A source from the District Office in Mutraw said, Burma Army Tactical Operation Command (TOC) #2, Military Operation Command (MOC) #21 and Light Infantry Battalion (LIB) #387 encamped on T'ro Kyo mountain fired mortars into Thay Thoo Khee IDP (Internally Displaced People) village on the 19th February at 09:47. The mortars hit the school where 1 student was killed and 2 students were injured. Saw Robin Htoo, 15 years old, was killed instantly while Saw Hsar P'trer Htoo and Saw Eh Kaw Taw, both 8 years old, suffered an injured arm and leg. P'doh Pah Gaw, a Minister of Forest Ministry said, "Burma Army encamped their troops near IDP villages and they discharge mortars once or twice everyday." Thay Thoo Khee is a primary school which has 48 students and 4 teachers.

KNFEP Closes After 13 Years

Karen Northern Further Education Program (KNFEP), which was formed in 1997 at Mae Kah Khee (Mae Kong Kah) Karen refugee camp, closed their school on 24th February, 2010. Saw Lah Htoo, Mae La Oon Education Head, who was also a former student of KNFEP, said " Our school which has been running for 13 years and produced 12 graduation classes, closes this year." Karen Refugee Committee Education Entity (KRCEE) has re-organized all the post-ten schools in Karen Refugee camps along Thai-Burma Border so that they are able to monitor school curriculum and management. Teachers and administrators of KNFEP will continue to work for the new school under IHE's (Institute of Higher Education) supervision. KNFEP school ran for 6 years at Mae Kah Khee and then moved to Pway Baw Lu (Mae La Oon) in 2004, when the refugee camp was relocated.

FPC Will Use IHE Curriculum

A source from the DHE (Department of Higher Education) said, FPC (Future Preparatory Course) which is based in Htam Hin Karen Refugee Camp, will begin using the IHE (Institute of Higher Education) curriculum at the start of the new academic year, 2010-2011. Saw Law Eh Moo, secretary of DHE said, "We are happy FPC will be using the IHE curriculum as it will help towards providing a standardize Post-10 education for all refugees in the camps. It will also assist KRCEE (Karen Refugee Committee Education Entity) in monitoring the schools throughout the refugee camps." "Over half the post-ten schools in the camps are not following the IHE framework and curriculum. Due to this high percentage we will organize a meeting in April with post-ten school principals and discuss how we can

လိပ်ဖေးတဘဉ်န့ဉ်လီၤ. မ့မ့ဒိခိဉ်ကွီဖိတခိပုၤကွီဖိ(၄၀) ဂၤန့ဉ်ဘဉ်သုသကိးဝဲကွီအလံာ်ဖေးတဘဉ်န့ဉ်လီၤ. တၢ်ထီဉ်ခူးဝဲလၢပုၤထီဖိကီဖိအနီဉ်ဂံၢ်ၤ၄၆မူးကယၤန့ဉ်မ့ၢ်(၁၈)န့ဉ်ဆူအဖိလံာ်တဖဉ်လၢကဘဉ်ဖျိထီဉ်တီၤခၢဉ်သးန့ဉ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်ပုၤကွီဖိ ၈၀မူးကယၤအါတက့ၢ်ဟးထီဉ်ကွီကွီလၢတၢ်ဂ့ၢ်ကီအါမံၤအကျါဟံးယုာ်ဒီးအဝဲသ့ဉ်တဖဉ်ကထီဉ်ကွီအကီကွီဉ်စ့တၢ်ဂ့ၢ်ကီဝဲလၢအမ့ၢ်ကွီဘူးကွီလဲလၢအလီၤလၢအဝဲရကၤဒီးလံာ်၅ဒီးလၢန့ဉ်လီၤ.

ဝဲ ၂၀၀၇ န့ဉ်န့ဉ်ပုၤကွီဖိ ၈၅ မူးကယၤယဉ်ယဉ်ထီဉ်ဝဲဒဉ်ကွီန့ဉ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်အနီဉ်ဂံၢ်တခိတန့ဉ်ဒီးတန့ဉ်န့ဉ်လီၤ. ဈာ်ကွီဝဲကွီ. ၂၀၀၉န့ဉ်န့ဉ်အိဉ်တၢ်က့ၢ်ဒေဝဲ ၂၀ မူးကယၤန့ဉ်လီၤ.

လၢတၢ်ဆကတီၢ်ဖုဉ်ကီၢ်အပုၤတၢ်အိဉ်သးဘဉ်ကဲထီဉ်ဝဲဒ်အံၤန့ဉ်အခိဉ်ထံးခိဉ်ဘိဟဲဝဲလၢတၢ်ဟ့ဉ်ကွီဘူးကွီလဲတန့ဉ်ဒီးကွီသရဉ်တလၢတလီဉ်အယီၤန့ဉ်လီၤ. တၢ်က့ဉ်ဘဉ်က့ဉ်သ့ဝဲကျါအတၢ်ဟံးဖျါဝဲလၢနီဉ်၄ဘဉ် ၂၀၀၉ န့ဉ်အပုၤပုၤကွီဖိ ၅၀ မူးကယၤဟးထီဉ်ကွီဆူကွီန့ဉ်လီၤ. ကွီသရဉ်သရဉ်မ့ၢ် ၂၀.၀၀၀ဘျဉ်စ့ၢ်ကိးဟးထီဉ်ကွီဆူကီၢ်ပုၤဝဲ ၂၀၀၆န့ဉ်အပုၤန့ဉ်လီၤ. ဟံးတၢ်ကွီတီၤဖေးလၢကွီသရဉ်တလၢတလီဉ်န့ဉ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်ဝဲအံၤကဲထီဉ်ဝဲတၢ်ဂ့ၢ်ကီလၢပုၤဒိဉ်တၢ်ခိဉ်ပုၤတဖဉ်တၢ်သုလံာ်သုလံာ်အနီဉ်ဂံၢ်လီၤဖုၤဒီးပုၤထီဖိကီဖိအတသ့လံာ်သုလံာ်အနီဉ်ဂံၢ်အါထီဉ်န့ဉ်လီၤ.

လၢန့ဉ်ဘဉ်ဘျဉ်အထံကီၢ်ပုၤဝဲကွီစးထီဉ်ကဒါက့ၢ်အကတီၢ်န့ဉ်ပုၤကွီဖိ ၁.၁၁၅ ဂၤဟဲထီဉ်ကဒါက့ၢ်လၢကမၤလိကဒီးတၢ်လၢအသိတန့ဉ်အကီၢ် ဒီးပုၤကွီဖိလၢအဟ့ဉ်အကွဲလဲန့ဉ် န့ဉ်အိဉ်ဒေဝဲ ၁၀၀ ဂၤစီဖဲလၢပဒိဉ်မၤဖုၤလီၤဝဲ၁၀ဒီးလၢဆူ၂ဒီးလၢမုၤမိၢ်ပၤလၢအတၢ်မၤအိဉ်တဖဉ်ဒီးန့ဉ်ဘဉ်တၢ်ဘူးတၢ်လဲတန့ဉ်ထဲဒေဝဲတဒီးလၢန့ဉ်လီၤ. ပုၤကွီဖိလၢတဟ့ဉ်ဘဉ်ကွီလဲတဖဉ်တၢ်ဟ့ဉ်အီၤတၢ်ဆကတီၢ် ၅သိလၢကယုဝဲကွီအလဲန့ဉ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်ကီအိဉ်ထီဉ်စ့ၢ်ကိးဝဲလၢကွီဖိတန့ဉ်ယုာ်ဖဲယုာ်မၤတၢ်လၢဆကတီၢ်လီၤဟံးတဖဉ်ဘဉ်ဆဉ်ကွီဖိဟ့ဉ်ဝဲကွီလဲတန့ဉ်ဘဉ်အလီၤခဲဝဲတန့ဉ်ပုၤကွီဘဉ်ဆကတီၢ်ပုၤမၤတၢ်လၢကွီအစရိပတီၢ်တဂၤဆူ

ကဒါက့ၢ်ပုၤကွီဖိအဂၤ ၈၈၉ ဂၤဆူအဟံဉ်ခိဖျိကွီဖိသ့ဉ်တဖဉ်အံၤဟ့ဉ်ဝဲကွီလဲတန့ဉ်ဘဉ်အယီၤန့ဉ်လီၤ. ဟံဉ်ဖိယိဖိတဖဉ်မ့ၢ်ဖျိဒီးတထံဉ်န့ၢ်ကျဲဟးထီဉ်နီတဘိလၢကပုၤဖျးဒီးတၢ်ဖျိဉ်တၢ်ယာ်ဘဉ်ဆဉ်အဝဲသ့ဉ်ဂ့ၢ်ကွဲးစးဒ်သိးအဖိအလံာ်တဖဉ်ကမၤလိဘဉ်တၢ်န့ဉ်လီၤ. (Joseph)လၢအမ့ၢ်ကရူးစ်ဒီးမရဲလဲအဟံးမိဉ်ဝဲထီဉ်လၢအကန့ၢ်ဆူဘဉ်အဖိမ့ၢ်ဆူကွီန့ဉ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်ခဲအံၤန့ဉ်အဝဲသ့ဉ်မၤတၢ်ပုၤယီၤလၢအမ့ၢ်တၢ်ခူဉ်ထီဉ်န့ၢ်ဝဲဒဉ်တၢ်ယံတၢ်ကွဲလၢတၢ်ကမ့ၢ်ပုၤအကျါန့ဉ်လီၤ.အဝဲသ့ဉ်မ့ၢ်န့ၢ်ဘဉ်တၢ်က့ၢ်ခိလၢအလၢပုၤန့ဉ်သိလ့ဉ်ဟဲတုၤဝဲဘဉ်ဆာဘဉ်ကတီၢ်လၢကဟံးန့ၢ်တၢ်ယံန့ဉ်လီၤ.

ဝဲန့ဉ်(Joseph)ပဉ်ယာ်က့ဉ်စ့သုလၢအဖိမ့ၢ်ကထီဉ်ဘဉ်ကွီလၢတန့ၢ်အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်ယုတၢ်ယံမ့ၢ်တန့ၢ်န့ဉ်အဝဲသ့ဉ်ဆဲးမၤကဒီးတၢ်ခူဉ်န့ၢ်တၢ်က့ၢ်ခိကဒီးန့ဉ်လီၤ. အဝဲဒဉ်စံးဝဲဒဉ် “ယမၤတၢ်အံၤမ့ၢ်အဘဉ်ဒိဖိသ့ဉ်တၢ်ခူးတၢ်ယာ်တမံၤမံၤဇါ.” အဝဲသ့ဉ်တကြးမၤတၢ်ဘဉ်. ယသးဆါလီၤယသးဘဉ်ဆဉ်ယကဘဉ်မၤတၢ်မန့ၢ်လဲဉ်. ဇုဉ်ဘဉ်ဘျဉ်အပဒိဉ်တဖဉ်အံၤသ့ဉ်ညါန့ၢ်ဟံးဝဲဒဉ်ဒီးပလၢာ်ဘဉ်ဝဲတၢ်အိဉ်သးသ့ဉ်တဖဉ်လၢကွီသရဉ်သ့ဉ်တဖဉ်အံၤခိဖျိအတၢ်ကီတၢ်ခဲလၢအဘဉ်က့ၢ်ဆဉ်မိဉ်ဝဲအိဉ်အကလုာ်ကလုာ်အယီၤတၢ်အိဉ်သးကီခဲဒီးတၢ်အိဉ်သန့းတဖဉ်လၢအဟဲဘဉ်မၤဘဉ်ဒိအဝဲသ့ဉ်တဖဉ်အံၤကကဲထီဉ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီဖးဒိဉ်လၢထီဖိကီဖိလၢခဲစိတစါအဂီၢ်သပုၤပုၤန့ဉ်လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဝဲအံၤအဖိခိဉ်က့ဉ်သ့မုၤခါခိဉ်လၢအမ့ၢ် David Collart, တဂၤအံၤဒီးသ့ဉ်ဒီးသပုၤပုၤလၢကွီသရဉ်သ့ဉ်တဖဉ်အတၢ်တုၢ်ဘဉ်နီၢ်နီၢ်အယီၤအဝဲယုထီဉ်ဝဲဒဉ်တၢ်မၤစၢဆိဉ်ထွဲ၄၅၀ကကွဲၢ်ဒီးလၢအဝဲရကၤဒီးလၢလၢကီၢ်ချါ(Over Sea)မ့ၢ်ဒ်သိးကဒီးန့ၢ်ဘဉ်တၢ်မၤစၢဆိဉ်ထွဲလၢကွီသ့ဉ်တဖဉ်အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. အတၢ်ပညိဉ်တခိမ့ၢ်ဝဲဒ်သိးကက့ၢ်အိးထီဉ်ကဒါက့ၢ်ကွီတဖဉ်ဒီးအါန့ၢ်အန့ဉ်ကွီသရဉ်သ့ဉ်တဖဉ်ကက့ၢ်မၤက့ၢ်တၢ်အလီၤန့ဉ်လီၤ. ဘီမ့ၢ်အက့ၢ်စံဉ်တဖဉ်စ့ၢ်ကိးတလီၤတၢ်လီၤဆဲးဝဲလၢကမၤစၢဆိဉ်ထွဲ၇၅၀န့ဉ်ဘဉ်ဘျဉ်ခိဖျိတၢ်မၤအသးလါညါအိဉ်ဟဲဝဲအယီၤန့ဉ်လီၤ. အယီၤတၢ်ကမၤအသးဒီးဇုဉ်ဘဉ်ဘျဉ်အကွီသရဉ်ဒီးကွီဖိတဖဉ်ဒ်လဲဉ်. အံးစဘဲသးန့ဉ် ၃၃န့ဉ်လၢအမိၢ်အဟံးပတီၢ်အိးအဖိတဂၤအတၢ်မ့ၢ်လၢအိဉ်ဝဲလၢကကဲထီဉ်ဘဉ်ကွီသရဉ်မ့ၢ်ဝဲကသိဉ်လိဖိဒ်ဖိသ့ဉ်လၢအန့ဉ်သီန့ဉ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်ကွီတဖျဉ်လၢအတအိးထီဉ်လၢတဖျဉ်တမၤဖျါထီဉ်ဝဲအတၢ်မိဉ်ဘဉ်န့ဉ်လီၤ. အံးစဘဲစံး “ခဲအံၤယမၤလိ(၇)တီၤ, ယဟံးလီၤယသးလၢယကဒီးဘဉ်စဲးတချူးလၢခရံဉ်အိဉ်ဖျဉ်ဘဉ်န့ဉ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်ဒီးကွီသရဉ်တအိဉ်လၢလၢကွီပုၤလၢဘဉ်. အယီၤဘဉ်ထီဉ်ကဒါက့ၢ်ဒေ(၇)တီၤအသိတဘျီန့ဉ်လီၤ. မ့ၢ်လၢကွီတၢ်ပိးတၢ်လီၤဒီးကွီသရဉ်တအိဉ်ဘဉ်အယီၤတမၤလိဘဉ်တၢ်လၢ ၂၀၀၈န့ဉ်အပုၤနီတမံဘဉ်.”

တၢ်အိဉ်သးဒ်အံၤကဲထီဉ်ညါန့ၢ်အသးလၢကွီကိးဖျဉ်ဒဲးဝဲဇုဉ်ဘဉ်ဘျဉ်ဒီးပုၤဖိဒ်ဖိသ့ဉ်အါဂၤဘဉ်ဟးထီဉ်ကွီလၢကွီမ့ၢ်လၢအသရဉ်သ့ဉ်တဖဉ်ထီဉ်ဘဉ်တၢ်ကီတၢ်ခဲအါမံၤအယီၤန့ဉ်လီၤ. တချူးဒီးလၢတၢ်မၤလၢကပီၤတၢ်သဘျုမ့ၢ်န့ၢ်ဒီးဘဉ်န့ဉ်ကီၢ်ခိဉ် Mugabe န့ဉ်အဝဲကိးဖျဉ်ဒိဉ်ဒီးကွဲမ့ၢ်ဝဲဒဉ်ပုၤကွီဖိခဲလံာ်လၢတၢ်လီၤအါတီၤလၢကီၢ်ပုၤဒ်

အမ့ၢ်မူးတဘျီညါအံၤန့ဉ်လီၤ. တၢ်တန့ဉ်န့ဉ်အဝဲကတီၢ်လီၤတၢ်လၢကွီဖိဒီးကွီသရဉ်သ့ဉ်တဖဉ်အမိဉ်ညါဘဉ်သးဒီးတၢ်က့ဉ်ဘဉ်က့ဉ်သ့အတၢ်ဟ့ဉ်ဂံၢ်ဟ့ဉ်ဘိတဖဉ်န့ဉ်လီၤ. (Herald)လၢအမ့ၢ်လီၢ်ကဝီတၢ်ကစီဉ်ဟံးဖျါဝဲအသိးကီၢ်ခိဉ်အံၤကတီၢ်လီၤတၢ်ဒီးစံးဝဲ “ပယုဝဲသးစူသုဒီးပဟံးကမၤလၢပသးလၢသုခိဖျိလၢသုမၤတၢ်ဂုၤဂ့ၢ်ဘဉ်ဘဉ်. ဘဉ်ဆဉ်တၢ်က့ၢ်ထွဲသုတတုၤလီၤတီၤလီၤဘဉ်အယီၤပဟံးယာ်လီၤက့ၢ်ပသးလံ. သုမၤတၢ်ဘဉ်ဆဉ်သုဒီးန့ၢ်ဘဉ်တၢ်ဘူးတၢ်လဲဒီးတၢ်ဘျူးတၢ်ဖျိဉ်တခိတမ့ၢ်တၢ်နီတမံဘဉ်. တၢ်ဘူးတၢ်လဲလၢသုဒီးန့ၢ်ဘဉ်တဖဉ်မ့ၢ်ဒဉ်တၢ်တဆံးတက့ၢ်လီၤ. တမ့ၢ်တၢ်လၢအတုၤလီၤထီဉ်ဘးဘဉ်.” လၢခံကတၢ်လၢတၢ်သးဘဉ်ဒိအပုၤအဝဲစံးဝဲ “ခဲအံၤပတီၢ်က့ဉ်ဘဉ်က့ဉ်သုဒီးပပုၤကလုာ်အပတီၢ်အံၤလီၤတီၢ်ဝဲဒိဉ်မးလၢတၢ်ကိးကယဲးအပုၤန့ဉ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်ဒီးထီဉ်ဘဉ်န့ဉ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲအိဉ်ဝဲလၢတၢ်မၤဂုၤထီဉ်တၢ်အဂီၢ်ဒီးယမ့ၢ်လၢလၢတၢ်ခဲလၢန့ဉ်ကဂုၤထီဉ်ဝဲန့ဉ်လီၤ.” ကွီသရဉ်တဖဉ်စ့ၢ်ကိးအိဉ်မုၤဒီးဒဉ်တၢ်လၢတၢ်ယံးတၢ်စုၤအဖိခိဉ်ထီဉ်ယုာ်ဒီးလၢလဲလၢအတလၢတလီဉ်ဒီးနီၢ်ကစါအတၢ်သုတၢ်စ့တၢ်လိဉ်တဖဉ်ဒီးအါန့ၢ်အန့ဉ်အဝဲသ့ဉ်တဖဉ်ဘဉ်တၢ်မၤဘဉ်ဒိစ့ၢ်ကိးအါလီၤ (HIV/AIDS) တၢ်ဆါသ့ဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီၤ. တၢ်မၤလီၤလီၤလၢကီၢ်အဖးရံးကၤကလံးထံးတကပုၤန့ဉ်ကွီသရဉ်သးန့ဉ်အိဉ် ၂၅ န့ဉ်ဒီး ၃၄ န့ဉ်အဘဉ်စၢ ၂၀ မူးကယၤန့ဉ်အိဉ်ယုာ်ဒီး (HIV)တၢ်ဆါ, မ့မ့ၢ်လၢန့ဉ်ဘဉ်ဘျဉ်အကီၢ်ပုၤန့ဉ်တၢ်ထီဉ်တယာ်က့ၢ်အါကွီသရဉ်လၢသုပုၤန့ဉ်အိဉ်ယုာ်ဝဲဒီး (HIV/AIDS) န့ဉ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်ဝဲအံၤမၤဘဉ်ဒိဝဲဒဉ်ပုၤတတပုၤဒီးကွီဖိသ့ဉ်တဖဉ်ခိဖျိကွီသရဉ်သ့ဉ်တဖဉ်အိဉ်ဒီးတၢ်ဆါသ့ဉ်တဖဉ်အယီၤအဝဲသ့ဉ်ကဘဉ်ဟးထီဉ်တၢ်မၤကဘဉ်ဟံးအခဲးခိဖျိတန့ၢ်ကဲထီဉ်တၢ်သံတၢ်ပုၤတန့ၢ်ဘဉ်ဒိနီၢ်ကစါက့ၢ်ဂီၤအယီၤတန့ၢ်တဆူဉ်လၢဘဉ်န့ဉ်လီၤ. ဝဲလၢကွီသရဉ်သ့ဉ်တဖဉ်မ့ၢ်တဟဲထီဉ်လၢကွီန့ဉ်ကွီဖိ

သုတေသနတိုက်ခတ်သိပ်လိအီးလောသရၢ်လၢအဆိၣ်တၢ်
ဒံးသုတေသနမုတမုာ်အဝဲသုတေသနဆိၣ်ကလိကွံာ်ဝဲဒၣ်
န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ထၢန့ၣ်ပျဲက့ၤကွၢ်သရၢ်တဖၣ်န့ၣ်ကီၢ်ဝဲသပျံာ်န့ၣ်
လီၤ. ဝဲကွၢ်သရၢ်တမုာ်သံကွံာ်န့ၣ်တၢ်ကီၢ်ဆိၣ်ထီၣ်ဝဲ
ခိဖျိအတၢ်သုတေသနဒီးအတၢ်သုတေသနတဖၣ်တဒ်သီး
လိာ်အသးအယိတၢ်အံၤကီၢ်ဝဲဒၣ်နီၣ်ဒီးမၤဘၣ်ဒိယုာ်စ့ၢ်
ကိးဒီးပုၤတၢ်အဆိၣ်အဆါန့ၣ်လီၤ. န့ၣ်ဘၣ်ဘျီအထံ
ကီၢ်ပုၤကွၢ်သရၢ် ၈၀,၀၀၀ ဂၤလီၤမၤကွံာ်ဝဲခိဖျိ(HIV/
AIDS)တၢ်ဆါတဖၣ်အယိဒီးတၢ်ဝဲအံၤကီၢ်ဝဲဒၣ်နီၣ်မၤလၢ
တၢ်ကယုၤမၤပုၤက့ၤအီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိပုၤ
ကွၢ်ဖိဒီးန့ၣ်ဒိထၢကီၢ်ပုၤတဖၣ်ဘၣ်ဆိၣ်က့ၤဝဲကလိခိဖျိ
သရၢ်သုတေသနတဆိၣ်လၢအယိန့ၣ်လီၤ.

(HIV/AIDS) တၢ်ဆါအံၤတမုာ်ထဲအကုယုာ်ကံၤယုာ်ဝဲထဲ
ကွၢ်ဖိဒီးကွၢ်သရၢ်တဖၣ်နီၣ်ဘၣ်. ပုၤဖိဒ်ဖိသၣ်အါဂၤမုာ်
ကိးကဲထီၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ကီၢ်တၢ်လဲလၢတၢ်ဖိးလိမၤလိအပူပ
မုကွၢ် (Esther) ပိာ်မုာ်ဖိသးန့ၣ်ဆိၣ်ထဲ ၉ နံၣ်နီၣ်တဂၤ
အံၤကဲထီၣ်က့ၤပုၤအရၢဒိၣ်ကတၢ်လၢအဟံၣ်ဖိယိဖိအဂီၢ်
မုာ်လၢတၢ်ဆါဝဲအံၤဟဲကဲထီၣ်အသးအါအါသီသီအယိ
န့ၣ်လီၤ. (Esther) အံၤအဝဲလဲက့ၤအုကွၢ်တတုၤလၢဘၣ်
တနံၣ်ဘျီလဲမုာ်လၢအဝဲဘၣ်ကွၢ်ထွဲဝဲအမိၢ်လၢအကသံ
ခဲမုာ်ဆၢခဲမုာ်ဟါခိဖျိ(AIDS)တၢ်ဆါ. ဒီးအပုၤန့ၣ်ဘၣ်
လၢတဂၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဝဲအံၤတၢ်ဘုးတၢ်လဲလၢတၢ်ကဟ့ၣ်
မၤစၢဆိၣ်ထွဲဖိသၣ်အံၤတဆိၣ်နီၣ်တမံၤဘၣ်. အဝဲကဘၣ်
မၤစၢဆိၣ်ထွဲအံၤထွဲကွၢ်က့ၤအဟံၣ်ဖိယိဖိဒီးဟံၣ်ခိၣ်မုာ်
တဂၤအသးတၢ်ဆါကတီၢ်တဆိၣ်ဝဲနီၣ်တမံၤလၢအကမၤလိ
တၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. (Obert)မုာ်ပုၤ ၁၃ နံၣ်ဖိတဂၤအဝဲဒၣ်
ဘၣ်ကွၢ်ထွဲက့ၤအဖဲလဲလၢအမိၢ်အပါသံလၢ(AIDS)ဝဲအ
လီၢ်ခဲန့ၣ်လီၤ. အဝဲဂုၤကွၢ်ယုၤန့ၣ်တၢ်ဆါကတီၢ်လၢစ့ၢ်အ
တီၢ်ပုၤဒ်သးကယုၤန့ၣ်ကွၢ်စုၤလၢအတၢ်ကွၢ်ဘၣ်ကွၢ်သုအ
ဂီၢ်လီၤ. အဝဲဒၣ်ဘၣ်လဲလၢန့ၣ်ဝဲထွဲလၢအကွၢ်လဲအဂီၢ်န့ၣ်
လီၤ. ထဲဒၣ်ထွဲဖိတဖိးန့ၣ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲအမဲရကၤ ၂ဒီး
လၢလၢအလိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲဒၣ်အဟံၣ်ဖိယိဖိန့ၣ်
မၤဘၣ်တၢ်ဂ့ၤပုၤတဘျီအခါဖဲပုၤဝဲဖိအကျါဒ်အမုာ်ပုၤ
ရၢၣ်ကွၢ်တၢ်လၢပုၤဝဲဖိအစိာ်ပုၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢခဲအံၤ
အဖဲဘၣ်ယုၤကညးဝဲဒၣ်ဆုကွၢ်ပုၤဘၣ်မုာ်ဒ်ဒ်သီးအ
လံၤကဆိၣ်ဘၣ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ.

“ယလံၤခါမုာ်တထီၣ်ဘၣ်ကွၢ်ခိဖျိလၢတၢ်ပုၤတၢ်ကလံၤဒိၣ်
အယိဒီးယသးကသုာ်ဖးဘၣ်အသးလီၤ. ယကဂုၤ
ကွၢ်စးယုၤကွၢ်စုၤတုၤယသံ.”

ဒီးစံးဝဲအလံၤခါ
“ဆုညါယမုာ်တလဲအုကွၢ်န့ၣ်ယတၢ်မုာ်လၢကခံးသုဒီး
တုၤမုာ်ယဒိၣ်ထီၣ်န့ၣ်ယတသုာ်ညါတၢ်နီၣ်တမံၤဘၣ်”
န့ၣ် (Obert)ကဘၣ်တီၢ်န့ၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကွၢ်သရၢ်တဖၣ်, ကွၢ်ဖိတဖၣ်ဒီးပုၤတၢ်တဖၣ်သုာ်ဆုာ်
သးဂဲလၢတၢ်မၤလိဒီးကဒီးန့ၣ်ကဒါက့ၤန့ၣ်ဘၣ်ဘျီတၢ်
ကွၢ်ဘၣ်ကွၢ်သုလၢအမံၤဟူသၣ်ဖျါတၢ်တဘျီအခါန့ၣ်
လီၤ. အဝဲသုာ်ယုၤစ့ၢ်ကိးတၢ်မၤအဂုၤအဂၤလၢအမုာ်တၢ်
ထၢတၢ်ယံးဒီးပလိတဖၣ်လၢတၢ်မုာ်လၢဒ်သီးကဆိၣ်ဘၣ်
အီဘၣ်ဖဲအကြး. ကဟ့ၣ်လီၤဘၣ်တၢ်ကွၢ်ဘၣ်ကွၢ်သု
ဒီးတၢ်မၤလိန့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢခဲတၢ်သုာ်တဖၣ်
အံၤကလီၤဆိထီၣ်လၢပုၤလၢခံတစိတဖၣ်အဂီၢ်ကစိဒီးမၤ.

In one typical rural school in Zimbabwe, 1,115 students arrived on the first day of term at the school, which was half finished, to start their learning. Only 100 students had paid their fees, which had been reduced from \$10 to \$2 to help struggling parents, where the average wage is \$1 a day, if employed. Those students who had not paid their fees were given 5 days from the start of term to find the money; but a week later the school accountant sent 889 students home for non-payment of fees. Even though families are in poverty and can see no way out for themselves, they continue to try everything possible to ensure their children gain some level of education. Joseph, father to Grace and Michelle, dreams of earning enough money to send his daughters to school, but for now they work together digging bones from a rubbish heap and selling them. If they can find enough bones, and the trucks arrive on time, Joseph is able to save enough money for his daughters to go to school for a week, but if not, they continue working in the rubbish heaps. "What I am doing is child abuse really," he says. "They should not be working like this. It hurts me but I don't know what else to do." The government is aware of the plight of the teachers, due to their strikes and support from teachers unions, and the effect the current education system is having on the next generation of Zimbabweans. The Education Minister, David Coltart, is aware of the hardships teachers face, even traveling to and from school costs too much for some, and he has requested over \$450 million from overseas agencies for schools, with the aim of "getting the schools reopened and teachers back to work." International agencies are wary of financially supporting Zimbabwe due to past events. So what is to become of the teachers and students of Zimbabwe? Isabel, whose parents left her with her grandparents, is a 13 year old girl who still hopes and dreams of becoming a teacher and helping the children of her village. But the closed schools are not helping her dream come true. Isobel explains, "I am in grade 7 in school. I was supposed to write my exams before Christmas, but the teachers were not there, so now I have to repeat 7th grade. We did not learn anything at school in 2008 because there were no resources or teachers." This has become the situation in most schools in Zimbabwe, with more and more children not able to continue their education due to the difficulties faced by their teachers. Days before celebrating Independence Day, President Mugabe invites children from around the country to a children's party. This year he made a speech to the teachers and children who attended. The Herald, the local newspaper, reported Mugabe saying, "To the teachers, it is with great regret and apologies that your reward has been nothing but a mere pittance, not worthy calling salaries at all just allowances." He was later to be heard saying, "Our standards have fallen, but of course there is always room for improvement and the hopes that things will get better." As well as teachers living in extreme poverty, with low salaries and self-esteem, they are also being affected by HIV/AIDS. A study in South Africa

showed 21% of teachers aged between 25 and 34 years old are living with HIV; and in Zimbabwe approximately one third of teachers are infected. This has a devastating impact on the communities and students; as teachers with HIV/AIDS will take time off of work for illness, funerals and the psychological effects of the illness. When a teacher does not attend school, students are often taught by another teacher or left untaught. As the supply of teachers is minimal, when one dies, it has a significant impact on the students and whole community; and replacing skilled teachers is extremely difficult. Zimbabwe has lost over 80,000 teachers to HIV/AIDS and is unable to replace them, leaving many students without a teacher. HIV/AIDS not only affects teachers but also students. Many children, like Esther who is 9 years old, become responsible for family members when the illness becomes worse. Esther has not been to school for over a year because she has to care for her mother, who is dying of AIDS and her 18 month old sister. There is no support for children who care for their family members, and they take over the role of leader of the house; leaving no time for school and education.

Obert is a 13 year old who has looked after his grandmother since his parents died from AIDS. He spends a few weeks illegally panning for gold in an attempt to find money for his school fees. Just one gold 'point', the smallest amount he can sell, would earn him the \$2 he needs. His family used to be well off, working as a manager on a 'whites' farm, but now his grandmother has to plead with the school to let her grandson attend, "If my child doesn't finish high school because of school fees, my heart will break. I will die trying to find the money." Obert recognizes that his, "future is dark if I don't go to school; you grow up not knowing anything." Teachers, communities and students are eager to learn and regain Zimbabwe's renowned education system, and even take on extra jobs, including collecting bones and bottles, in the hope of earning enough to survive and provide an education/learn. But will it make a difference to the next generation?

Continued from page 5

incident occurred when the Burma Army, in a surprise attack, were force to become potters. Saw Hsit Poe, who is involved in security for that area said, "The Burma Army shoot everyone if the villagers don't come to face them. They think that all the villagers who run away are Karen Soldiers. In fact, those men are afraid of carrying ammunition for the Burma Army." After the Burma Army shot Susanna's father, they bound his legs with chains and killed him outside the village. See Keh Der and Ha Toe Per villagers are located in Kho Khee track, Htaw T'htu township, Taungoo District.

ပုၤမၤမၤကၢၤကၢၤညီၣ်ကိၣ်ခိၣ်တၢ်ကၢၤညီၣ်ကိၣ်သ့ၣ်
ခိၣ်ကၢၤခိၣ်လိၤသီၣ်သၢၣ်န့ၣ်

နီၣ်လွၢ်စၢ်ဘဲၣ်, ဖၢၤန့ၣ်လၢအမၤပုၤအဆိကတၢ်အကျါ
တၢ်လၢအဆိကတၢ်ထွဲၤမၤၤကီၢ်သုၤလၢကညီၣ်တၢ်ကၢၤညီၣ်ကိၣ်
ကၢၤညီၣ်ကိၣ်သ့ၣ် ဟံၣ်တၢ်ကၢၤညီၣ်ကိၣ်ဖိၣ်ဖိၣ်ဒီးအသမုၤသကိးဖိတ
ဖၢ်ဖိၣ် ၂၀၂၂၀၁၀, ခၢ်လံၣ်ဖိၣ်န့ၣ်ယါခိၣ်ဖျိခဲၣ်တၢ်ဆါန့ၣ်
လီၤ.

နီၣ်လွၢ်စၢ် ဘဲၣ်အဆိကတၢ်ဖျိၣ်ထီၣ်ဖဲ ဝုၢ်တကၢၤဖဲၣ်ၣ်န့ၣ်
န့ၣ်လီၤ. အဲၣ်မၤလိၤတၢ်ဖဲဝုၢ်တကၢၤတုၤအဖျိထီၣ်အတီၤ
(၁၀)ဒီးလဲၤမၤလိၤကိးဖျိခဲၣ်မိမိဖဲ ထးဖဲ, ဘိးစထၢၣ်ကီၢ်
စၢ်, ကီၢ်အမဲၤရကၢၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲအမၤလိၤတၢ်အဆိကတၢ်
ဘၣ်ဖဲန့ၣ်ဝုၤသုးပဒိၣ်ထီၣ်ပၤတၢ်အဆါန့ၣ်လီၤ. နီၣ်လွၢ်စၢ်
အပၢ်တၢ်ဆိးအိၤလၢတဘျီအခါဆိၣ်ထွဲၤမၤၤဖဲစိးဘးအု
ကွဲၤလၢကျိၣ်စုတၢ်မၤၤလၢအဘၣ်ယးဒီးတၢ်လိးကွၢ်ပယီၤ
ပဒိၣ်လၢကညီၣ်သုးဖိထီၣ်ဟံးန့ၣ်ပယီၤပဒိၣ်အစုတးန့ၣ်
လီၤ.

နီၣ်လွၢ်စၢ်ခိၣ်လိၤသီၣ်သၢၣ်န့ၣ်

ဖဲနီၣ်လွၢ်စၢ်ဖဲကၢၤန့ၣ်လီၤဟးအုကီၢ်ပယီၤဝံးဒီးန့ၣ်ဝုၤသုးပ
ဒိၣ်တပျဲလၢအိၤလၢကဟးထီၣ်ကဒါလၢဘၣ်အယိအဲ
ဘၣ်ထီၣ်ဝံးကၢၤဖျိခဲၣ်မိမိဖဲဝုၢ်တကၢၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲၣ်ၣ်ၣ်ၣ်ဒီး
၁၉၅၈ န့ၣ်န့ၣ်အဲၣ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးကီၢ်ပယီၤမုၢ်ယံလၢ
(၂)ဘျီန့ၣ်လီၤ. ဖဲၣ်ၣ်ၣ်ၣ်ဒီးန့ၣ်သုးခိၣ်လုထုၣ်ကၢၤမၤသကိး
တၢ်ဒီးန့ၣ်ဝုၤသုးပဒိၣ်အဆါထံၣ်လိၤအသးဝံးဒီးတုၤဒီးဖျိအ
သးဖဲၣ်ၣ်ၣ်ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲၣ်ၣ်ၣ်ၣ်ၣ်တၢ်ကၢၤညီၣ်ကိၣ်သ့ၣ်ခိၣ်
လုထုၣ်လၢန့ၣ်ဝုၤသုးပဒိၣ်အလီၤခဲနီၣ်လွၢ်စၢ်ဘဲၣ်စၢ်ဒီးပု
သုးဖိဖိၣ်အခံတဖၣ်ဖဲကၢၤထီၣ်ကဒါကၢၤအုသုးကု ၅(ဖဲ
အံးသုးကု ၁, ငုသထုၣ်ကီၢ်ရၢၣ်)ဟံၣ်ကဝိးဒီးစးထီၣ်က
ဒါကၢၤတၢ်ဟံၣ်ဆါန့ၣ်လီၤ.

“ခဲအံးယကဘၣ်ဟံးထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်ယဝၤအတၢ်ဖိးတၢ်မၤ
လီၤ. စးထီၣ်မုၢ်တန့ၣ်အံးဒီးအုညါန့ၣ်ထံၣ်လၢယၤဒ်သိး
ပိၣ်မုၢ်တကၢၤလၢတဂ့ၤ, မုၢ်တခိထီၣ်ယၤဒ်သိးပိၣ်ခါတ
ကၢၤအသိးတက့ၢ်.” သုးကသံၣ်သရၢ်သုးခိၣ်ဂီၢ်ဂုၢ်စိးအံ

သၢ်(ဖဲခါဆိကတၢ်ဖဲန့ၣ်)နီၣ်ဘၣ်ကၢၤသရၢ်မုၢ်အတၢ်
ကတိးဖဲအဲၣ်လဲၤလီၤအိၣ်သရၢ်မုၢ်နီၣ်လွၢ်စၢ်အခိၣ်ဖဲ
ဘိၣ်တဲၣ်ခါ, ငုသထုးအဆါန့ၣ်လီၤ.

သရၢ်မုၢ်နီၣ်လွၢ်စၢ်(တမ့ၢ်မံးနီၣ်ကီၢ်)သးန့ၣ်(၇၃)န့ၣ်လၢအဆိၣ်
ဖဲတးပီသဝီလၢကဲထီၣ်ကွီၣ်ခိၣ်တန့ၣ်ယိဒီးသရၢ်မုၢ်နီၣ်
လွၢ်စၢ်ကၢၤသ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်က့ၤဖဲ

“ဖဲအဲၣ်ဖဲကၢၤထီၣ်ကဒါကၢၤသီသီသထုၣ်အဝုၢ်ဒီးခဲၣ်စး
အဆါန့ၣ်အဲၣ်ဖဲကၢၤတီၢ်ယုၣ်ကွီၣ်လံာ်လံာ်တၢ်ပိးတၢ်လီၤလၢ
လၢပျဲပျဲန့ၣ်လီၤ.”

သရၢ်မုၢ်နီၣ်လွၢ်စၢ်မုၢ်ပုၤတကၢၤအဆိၣ်တၢ်ကၢၤညီၣ်ကိၣ်ဘၣ်
ကၢၤညီၣ်ကိၣ်ဒီးအါန့ၣ်အဆိၣ်ဘၣ်ကညီၣ်ဖိၣ်ဖိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်
အိၣ်ဖျါဝဲတြၢ်ကလံာ်လၢန့ၣ်လဲၤလဲၤန့ၣ်လီၤ. သရၢ်မုၢ်
နီၣ်လွၢ်စၢ်ဖဲအဲၣ်ဖဲကၢၤတီၢ်ခိၣ်ရိၣ်မဲၣ်အဝၤအသုးအကတီၢ်
န့ၣ်သိၣ်လိၤစ့ၢ်ကိးတၢ်ဖဲပယီၤရီၤသဝီဒ်ကွီၣ်ခိၣ်တကၢၤအသိး
န့ၣ်လီၤ.

သရၢ်မုၢ်နီၣ်လွၢ်စၢ်အပုၤကွီၣ်ဖိလီၤလဲၤနီၣ်ဂုၤ(တမ့ၢ်မံးနီၣ်
ကီၢ်)လၢအဆိၣ်သဝီယိဖိပျဲသ့ၣ်နီၣ်စ့ၢ်ကိးသရၢ်မုၢ်နီၣ်
လွၢ်စၢ်န့ၣ်လီၤ. “သရၢ်မုၢ်န့ၣ်သိၣ်လိၤပုၤကီၢ်လၢဝါကျိၣ်
လီၤတၢ်ဂုၤမး, အဲၣ်ဖဲသိၣ်လိၤပုၤတန့ၣ်တဘျီတန့ၣ်တဘျီန့ၣ်
လီၤ. ဖဲအဲၣ်ဖဲသိၣ်လိၤပုၤတဘျီလၢလီၤန့ၣ်ယကွၢ်ထံအိၤ,
လၢယသးပုၤတခိယဆိကမိၣ်ယမုၢ်ဒိၣ်ထီၣ်န့ၣ်ယဒိၣ်
တၢ်ကယံလၢဒ်သိးအိၤလီၤ.”

လီၤကဝိးဖဲသရၢ်မုၢ်နီၣ်လွၢ်စၢ်အိၣ်ဘၣ်တၢ်ဖဲအလီၤန့ၣ်
အါတက့ၢ်ပုၤသ့ၣ်ညါအိၤ. အဲၣ်ဘၣ်အိၤ, ဟံၣ်ကဲအိၤဒ်အ
မုၢ်ခိၣ်န့ၣ်တကၢၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲအဆိကတၢ်ဖဲန့ၣ်အဲၣ်မုၢ်ဒ်ပိၣ်
မုၢ်ခိၣ်န့ၣ်သးစၢ်တကၢၤဘၣ်ဆၢ်ခိၣ်န့ၣ်သိၣ် ငုတဖၣ်အဲၣ်
ဘၣ်အိၤ, ဟံၣ်ကဲအိၤဒ်ခိၣ်န့ၣ်နီၣ်တကၢၤအသိးန့ၣ်လီၤ. အ
ဲၣ်န့ၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲလၢပုၤတကၢၤလုၣ်ကဒီးန့ၣ်တၢ်သဘျီအဂီၢ်န့ၣ်
တၢ်အလိၣ်ခိၣ်ကတၢ်မုၢ်ဝဲတၢ်ကၢၤညီၣ်ကိၣ်ဘၣ်ကၢၤညီၣ်ကိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

“သရၢ်မုၢ်န့ၣ်ထီၣ်တဲၣ်ပုၤလၢပဲပုၤကညီၣ်ဖိတဖၣ်ပဲၣ်ခဲ
လၢတၢ်ကၢၤညီၣ်ကိၣ်သ့ၣ်တကၢၤအဆါအယိအဲၣ်ဒ်ဟ့ၣ်
ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါပုၤလၢပကမၤလိၤတၢ်ဆုၣ်ဆုၣ်ဒီးမုၢ်တန့ၣ်န့ၣ်ပ
ကကဲပပုၤကလုၣ်အစုဒ်စုတီၤန့ၣ်လီၤ.” စိးကလး,
အိၣ်သဝီယိဖိပျဲဒီးမၤလိၤဝဲတဖၣ်ဖဲသရၢ်မုၢ်နီၣ်လွၢ်စၢ်
သိၣ်လိၤတဲၣ်ဖဲပယီၤရီၤအဆိကတၢ်သ့ၣ်နီၣ်က ဒါကၢၤသ
ရၢ်မုၢ်အတၢ်ကတိးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
အဲၣ်စးကဒီးဝဲ “သရၢ်မုၢ်န့ၣ်အိၣ်ဒီးအထွဲၣ်ဒီးမိၢ်ဖါခဲ
လၢနယုထွဲၣ်အကလုၣ်လၢလီၤကဝိးဖဲအံးတဘၣ်ဘၣ်န့ၣ်
လီၤ. ယုၢ်န့ၣ်ဝဲအဖါတၢ်အဆါလၢဟ့ၣ်ခိၣ်ဒီးအမိၢ်တၢ်တ
ခိအမံးလၢမးညါန့ၣ်လီၤ.”

ပယီၤရီၤသဝီၣ်သရၢ်မုၢ်နီၣ်လွၢ်စၢ်ဘဲၣ်စၢ်ခိၣ်လိၤသီၣ်သၢၣ်န့ၣ်

တုၤမုၢ်ပယီၤရီၤကွီၣ်ဟးဂီၢ်ကွဲၣ်ဝံးအလီၤခဲပုၤကွီၣ်ဖိတဖၣ်စ့ၢ်
ကိးလီၤပုၤလီၤပုၤ, ဟးအိၣ်ကၢၤကွီၣ်ပုၤကတိးန့ၣ်လီၤ. သ
ရၢ်စိးလၢခဲးဝဲ. “ဖဲပယီၤရီၤကွီၣ်ကၢၤအိၣ်ထီၣ်ကဒါကၢၤတ
သုလၢဘၣ်ဘျီန့ၣ်သရၢ်မုၢ်အပုၤကွီၣ်ဖိပဲပယီၤရီၤတဖၣ်ဖဲ
ကၢၤယုန့ၣ်လီၤအိၣ်ကၢၤကွီၣ်လၢတးပီကွီၣ်အယိဒ်ယမုၢ်ကွီၣ်
တကၢၤအသိးယတူၢ်လိၤအဲၣ်သ့ၣ်ခဲလၢန့ၣ်လီၤ.”

အဲၣ်တီၢ်ခိၣ်ရိၣ်မဲၣ်သုးကု(၅)တန့ၣ်ဝံးတၢ်ဆုၣ်ထီၣ်ကဒါ
ကၢၤအိၣ်ဆုၣ်ကီၢ်သုၤလၢအလီၤစၢ်သးဖဲန့ၣ်ဝံးအလီၤခဲသုး
လီၤသုးကျဲဆုၣ်ခါလံၣ်ဖိန့ၣ်ယါ, ကီၢ်အမဲၤရကၢၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲၣ်ၣ်ၣ်ၣ်န့ၣ်အဲၣ်ဒီးတုၤဒီးဖျိကဒီးအသးဒီးပုၤအမဲၤရ
ကၢၤဖိ ကရဲ ခရုလၢအထံၣ်လိၤတၢ်အသးဖဲလၢအလဲ
ထီၣ်ဖျိခဲၣ်မိမိဖဲထးဖဲအဆိကတၢ်ဒီးထီၣ်ဖိၣ်ဖိၣ်အဖိမုၢ်(၂)
ကဒီးအဖိခါတကၢၤန့ၣ်လီၤ. အဲၣ်မုၢ်တဖိၣ်ပုၤစုကဝဲဖိလၢ
ဘၣ်ဆၢ်ထီၣ်န့ၣ်ဂဲၤပျဲဂဲၤဆုးတၢ်လၢအပုၤကလုၣ်အဂီၢ်
န့ၣ်လီၤ. ဖဲအဲၣ်လဲၤအိၣ်ဆိလီၤကၢၤအသးဖဲကီၢ်အမဲၤရကၢၤ
န့ၣ်ဂုၢ်ကျဲးစးတၢ်လၢကီၢ်ပယီၤတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ဒီးတၢ်သ
ဘျီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဲၣ်မုၢ်ပုၤအခိၣ်အကျါတကၢၤအဒုး
အိၣ်ထီၣ်ဝဲ “ကီၢ်ပယီၤပျဲဖိဖိ” (Burma Forum) န့ၣ်လီၤ.

နီၣ်လွၢ်စၢ်မုၢ်တၢ်ပုၤတကၢၤတီၢ်ခိၣ်ရိၣ်မဲၣ်ပုၤတၢ်တၢ်လၢ
ကီၢ်ပယီၤတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ဒီးတၢ်ဆိတလဲအဂီၢ်လၢလီၤသ
န့ၣ်အါတီၤဒ်အမုၢ် U.S. Campaign
for Burma (Washington D.C.), and Alternatives for
Burmese Children (Seattle) ဒီးတကတီၢ်ပီတီခိၣ်ရိၣ်
မဲၣ်ပုၤတၢ်လၢပုၤကညီၣ်ဖိလၢအလဲသုးလီၤသုးကျဲဆု
ကီၢ်အမဲၤရကၢၤတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သရၢ်စိးသုလၢလၢအမုၢ် US Campaign for Burma အ
Board of Director မၤသကိးဘၣ်တၢ်ဒီးသရၢ်မုၢ်ဘုး
ဘုးတၢ်တၢ်လၢတၢ်ဆါကတီၢ်ဖးယံၣ်အပုၤတကၢၤသ့ၣ်ညါ
ဟံၣ်ပနီၣ်ဝဲဒ်သရၢ်မုၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်ဝဲသရၢ်မုၢ်နီၣ်လွၢ်စၢ်ဘဲ
စၢ်အတၢ်ဟံးသးလၢ “တၢ်အိၣ်ယုၣ်ဆိးယုၣ်လၢအအိၣ်ဒီး
တၢ်န့ၣ်လီၤသးယၢ်ခိယၢ်ခိ” န့ၣ်လီၤ.

အဲၣ်စးဝဲ, “လွၢ်စၢ်မုၢ်ပုၤတကၢၤထီၣ်ဘိန့ၣ်အဲၣ်ဒီးဝဲလၢပု
ကညီၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကအိၣ်ဝဲဆိးဝဲမုၢ်မုၢ်ခုၣ်ခုၣ်ဒီးကလုၣ်
န့ၣ်အကၢၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢ်ဒီးအဲၣ်သ့ၣ်ညါဝဲဒ်ဂုၤ
ဂုၤလၢ “တၢ်ဟံၣ်လိၤသးယၢ်ခိယၢ်ခိ” ဒ်သိးကတူၤထီၣ်
ဝဲဆုၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပယီၤကလုၣ်မုၢ်တဟံ
ကဲပုၤကညီၣ် မုၢ်တမုၢ်ပုၤကညီၣ်မုၢ်တဟံကဲပယီၤကလုၣ်
ဘၣ်ဒီးတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အိၣ်ဝဲဆိးဝဲတသ့ဝဲဘၣ်န့ၣ်လီၤ.”

သရၢ်မုၢ်နီၣ်လွၢ်စၢ်ဂုၢ်ကျဲးစးဘုးဖဲအတၢ်ကရၢကရီၣ်စ့ၢ်
ကိးဒီးတၢ်ကရၢကရီၣ်အကၢၤအအိၣ်ဆိလီၤအသး
လၢကီၢ်အကၢၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဲၣ်န့ၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲလၢတၢ်ဆဲး
ကျိးဘုးဖဲမၤသကိးတၢ်လၢကီၢ်ပယီၤတၢ်ဆိတလဲအဂီၢ်
န့ၣ်အကါခိၣ်ဝဲဒ်မးန့ၣ်လီၤ. အဲၣ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါအိၤ
လၢထံဂုၤကီၢ်ဂၢၤပဲဝဲတၢ်အသိးကညီၣ်မုၢ်ပုၤပယီၤတၢ်က
ရၢကရီၣ်အမးဒီးပုၤအါကၢၤသ့ၣ်ညါဟံၣ်ကဲအိၤအါမးန့ၣ်လီၤ.
သ့ၣ်စၢ်သးဘိၣ်အါ ဒ်အါဂၢၤလၢအထံၣ်ဘၣ်အိၤတဖၣ်
သ့ၣ်ညါဟံၣ်ပနီၣ်ဝဲလၢနီၣ်လွၢ်စၢ်ဘဲၣ်စၢ်န့ၣ်မုၢ်ပုၤတကၢၤ
ထီၣ်ဘိးထီၣ်ဘိးန့ၣ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါသ့ၣ်စၢ်သးဘိၣ်သ့ၣ်

တဖန်ဒ်သီးကယုအိထိတံတံကုန်ဘဉ်ကုန်သုဝံမေဇာကွာအပုကလုန့ဉ်လီၤ.

နါဇိဉ်ယဉ်ဖါလအမ့ၢ်International Coordinator of Burma Campaign UK စံးဝဲ, “ယစးထီဉ်ထံဉ်မုၢ်ဂံၢ်နီၢ်လွံၢ်စဉ်ဘဲစဉ်ဖဲ ၂၀၀၀န့ဉ်အတီၢ်ပုၤ(ကဘဉ်ဖဲ ၂၀၀၃)အကတီၢ်ဖဲတံၤမဲဝဲတံၤအိဉ်ဖျိဉ်အရူၤနီၢ်တခါဖဲကီၢ်ဆာတံၤလီၢ်တတီးန့ဉ်လီၤ. အဲဝဲဟ့ဉ်ဂံၢ်ဟ့ဉ်ဘါယးဒ်သီးယကမလိတံၤထီထီဝံမေဇာကွာယပုကလုန့ဉ်လီၤ.”

နါဇိဉ်ယဉ်ဖါစံးကဒီးဝဲ, “ယပလာ်ဘဉ်လအဲဝဲန့ဉ်အဲဉ်အပုကလုလအဲဝဲန့ဉ်ဖျိဉ်သးဒီးဖျိဉ်ဒီးတကတီၢ်ယိဟ်သ့ဉ်ဟ်သးစ့ၢ်ကီးကလုအကလကီၢ်ပယီၤအပုတဖဉ်ပဲလၢန့ဉ်လီၤ. အဲဝဲန့ဉ်သပုၤပုၤဝဲဒ်မိဉ်ကရူၢ်စံဉ်ဒီးတံၤသ့ဉ်လီၤဆီလီၤကီၢ်စဖျိဉ်ပုၤကလုလီၤဆီလီၤသးအိဉ်ဝဲအါဒ်လဲၢ်မုၢ်လအးဖျိဉ်သကိးဝဲတံၤထဲသီးတုၤသီးအတံၤခွဲးတံၤယာ်န့ဉ်လီၤ.”

ပမ့ၢ်ကွာ်ကုၤနီၢ်လွံၢ်စဉ်ဘဲစဉ်ခရူၤအတံၤအိဉ်မုၢ်တံၤလဲၤခိဖျိတဖဉ်အံၤအိဉ်ဝဲထဲတံၤဂဲၤလီၢ်တံၤလၢကီၢ်ပယီၤတံၤမုၢ်တံၤခုဉ်ဒီးတံၤထဲသီးတုၤသီးအဂီၢ်ပသ့ဉ်ညါဘဉ်လဲၤလအသမုၢ်ဖိသကိးဖိလအမဲဘဉ်တံၤဒီးအိးတဖဉ်အအိဉ်န့ဉ်လီၤ.

အဲဝဲအံၤမုၢ်တံၤဒီးဂုၤတံၤဘဉ်တခါလအပဲဝဲဒ်သ့ဉ်တဖဉ်ပကဟံးန့ၢ်အိးဒီးဂုၤကွဲးစးပဝဲဒ်သီးပကဒီးန့ၢ်ဘဉ်ပပုကလုဂံၢ်ခိဉ်ထံးတံၤခွဲးတံၤယာ်န့ဉ်လီၤ. အဲဝဲအနီၢ်ကစၢ်မုၢ်တထံဉ်ဘဉ်ဝဲကီၢ်ပယီၤတံၤမုၢ်တံၤခုဉ်လအဆာထံဉ်ဘဉ်ဝဲလအကုၤကွဲးစးစ့ၢ်ကီးဆုဉ်ဆုဉ်လအအနီၢ်ကစၢ်ဒ်ဘဉ်ဆုဉ်ပပဲလအအိဉ်လီၤတံၤတုၤတဖဉ်ပတံၤန့ဉ်မုၢ်ဝဲတံၤတမံၤယီၤဒီးအိးအယိပကကုၤကွဲးစးသကိးပဝဲနီၢ်နီၢ်တကလပသန့ဉ်ဒ်ဝဲတုၤပတုၤထီဉ်လအအဲဝဲအတံၤဆမုၢ်လံၤန့ဉ်လီၤ. ဒိဉ်န့ၢ်အါန့ၢ်အန့ဉ်နီၢ်လွံၢ်စဉ်ဘဲစဉ်အတံၤပတံၤတုၤကွံာ်ပုၤအံၤမုၢ်ဝဲတံၤလီၤမံၤဖးဒိဉ်လအပဲကညီကီၢ်စဉ်တံၤကုၤဘဉ်ကုၤသ့အဂီၢ်အယိပဆုၤယီၤတံၤသးအုးလအပဲကညီကီၢ်စဉ်တံၤကုၤသရဉ်, သရဉ်မုၢ်ဒီးကွီဖိတဖဉ်အခါဒ်စးန့ဉ်လီၤ.

လအဲဝဲကတံၤပအဲဉ်ဒီးစံးဒ်အံၤ, “သရဉ်မုၢ်စ့, မုတမုၢ်လအန့ၢ်ဒီးAlternatives For Brumese Childern (ABC) ဘဉ်န့ဉ်ပကညီကီၢ်စဉ်တံၤတိစးမေဇာကရူၢ်အံၤဟဲအိဉ်ဖျိဉ်ထီဉ်ဝဲတသ့ဘဉ်ပသမဲအလီၢ်တအိဉ်ဘဉ်န့ဉ်လီၤ. ပစံးဘျူးဘဉ်န့ၢ်ဒိဉ်မးဒီးပအဲဉ်ဘဉ်န့ၢ်ဒိဉ်မးန့ဉ်လီၤ.”

“အိဉ်ဘျးအိဉ်သါကွာ်လအတံၤမုၢ်တံၤခုဉ်အလီၢ်”

Karen Education Assistance's First Supporter, Naw Louisa Benson, Passes On

Naw Louisa Benson Craig died on 2nd February, 2010, age 69, surrounded by her family and friends after battling cancer for many years. She was born in Rangoon in 1941 to a Portugese father and a Karen mother, where she studied until she completed Standard 10, and then traveled to America to study at Tufts University in Boston. When Ssaw Ba U gyi began organizing the revolution, his soldiers withdrew money from the Burmese Government banks, but when they were unable to repay it, Naw Louisa's father, Saw Benson gave Saw Ba U Gyi the money ensuring they were not indebted to the government. General Ne Win controlled the country whilst Naw Louisa was studying in America, and he never forgot that it was her father who helped Saw Ba U Gyi. He didnt want Naw Louisa and her family to gain a higher education or rise in power, so when she returned to Burma after graduation from Tufts University, he did not allow her to travel abroad again for further studies, therefore restricting her to study at Rangoon University.

Naw Louisa won the title of 'Miss Burma' in 1956 and 1958 and appeared in several films. In 1963, Naw Louisa met General Lin Htin, commander of Brigade 5 forces (which is now Brigade 1, Doo Tha Htoo District) who had surrendered with Saw Hunter Tha Mwe to the Burmese regime. Lin Htin and Naw Louisa were married a year later in Rangoon. In 1965, Lin Htin was assassinated by Military Intelligence whilst preparing to return to the jungle to meet with Karen leaders, leaving Naw Louisa a widow at the age of 24. After his funeral, she led her husband's followers back to Brigade 5 to continue struggling for the revolution.

"Now I have to take the duty of leader instead of my husband. From this moment onwards, do not see me as a woman, see me as a man" recalls a military medic, Saw Ei Tha, remembering what Naw Louisa told him as he escorted her from Bo Tae, Du Yin Seik to a safer place. Naw Louisa cherished education and promoted it to her people. While assuming the role of her late husband, she also became the principal of Pa Ya Raw school; showing her love for children and an enthusiasm for learning. Saw Lah (not his real name), a 73 year old man from Ta Paw village, became principal of his village's school in 1965, the same year that Naw Louisa became principal in the neighbouring village. He told Phru Pwgo, "When she came back to Doo Tha Htu district, she brought enough school materials for everyone to use."

Naw Lousia believed the most important thing for the future of her people was education and freedom. In 2002, Naw Louisa, then living in the United States, became an active supporter of the Karen State Education Assistance Group (then known as the Kawthoolei Education Fund) which provides teacher subsidies, school material, sports equipment and basic health to teachers and students throughout Karen State. This project continues to be active in Karen communities where people suffering from a lack of food, poor security and abject poverty struggle to provide subsidies for teachers, who themselves have no time to farm due to their classroom responsibilities. Without teachers the schools can not open and therefore children would be unable to gain an education and help develop their nation.

Naw Gay (not her real name), a former student of Naw Louisa when she taught in Kaw Poe Plei village, remembers, "Naw Louisa taught English perfectly. She came to school and taught us once a week. When she

was teaching I remember gazing at her and hoping I would be as beautiful as her when I grew up." Naw Louisa travelled extensively throughout Brigade 5 and was known, loved and respected by many people for her leadership despite being a young woman.

Saw Ka La, who was studying Standard 4 when he met Naw Louisa, explains, "She always said that the Karen were late with their education. In the past, the Karen did not focus on education. We focused on survival and our traditional knowledge. She always encouraged us to study hard so that one day we could help towards building a better nation. I remember that she had 2 dogs, not normal dogs from the area, but special dogs, called Han Cho and Ma Nyut, she cared for them deeply."

After Pa Yaw Raw School and village were destroyed, students' and teachers ran into the jungle, finding new areas to live. Students and teachers wanted to continue their studies. Thra Saw Lah remembers, "Pa Yaw Raw School was destroyed, and it couldn't continue providing education to its students. The teachers and students wanted to attend Ta Baw School, and as I was principal, I accepted them all."

Naw Louisa led Brigade 5 for a year until she left Kawthoolei central government in preparation for resettling to America. She moved to California and rekindled her friendships with her university friends. She started seeing an old university friend, Glen Craig, and they later married in 1967, building a loving family with two daughters and a son. Even though she didn't always live in Kawthoolei, she always thought about her people and how she could help them. She continued to struggle for the freedom and equality of the Karen and other ethnic groups. In the U.S.A., she was a co-founder of the Burma Forum, an organization dedicated to empowering grassroots Burmese people and organizations in their struggle for human rights and freedoms. She was also on the board of directors for both the United States Campaign for Burma based in Washington and for the Alternative for Burmese Children based in Seattle. The latter was the first organization to support KSEAG. She faught tirelessly to raise awareness of the atrocities happening to her people in her home country. She was also involved in helping newly resettled Karen settle into life in America. Over the years many people have met, worked with and been inspired by Naw Louisa. We have all gained from her wisdom and generosity. Saw Steve Dun, a Board of Director from United States Campaign for Burma (USCB), worked closely with Naw Louisa over the years warmly remembering their relationship as one of "peaceful coexistence with mutual respect. Louisa always wanted the Karen to be able to live in peace with our neighbours but she fully understood how critical 'mutual respect' was to achieving that peace. Because, if Burmans do not respect the Karen, or vice versa, there can be no peaceful coexistence."

Naw Louisa recognized the importance of connecting organizations who were focusing on helping the people in Burma. She believed that communication is the key to changing the situation in Burma. She was known by all Karen and Burmese organizations, gaining their respect and admiration. Many young people knew Naw Louisa's ideas and dreams, including the importance of gaining a good education in order to help their nation. Nant Zoya Phan, from the International Coordinator of Burma Campaign UK said, "I first met Naw Louisa Benson on the Thailand-Burma border around 2003 during an important Karen meeting. Before meeting her, I had already heard about her and her great work for the Karen

Continues on page 9

လင်ပရရာဆူကညီကီရီခဲင်တင်တင်ခါမလခါ
နုရီ, ကျိကမံးတင်, ကျိသရဉ် ဒီးဒီပရီခဲင်တင်
ယအဲဒီးဒီးသုညါလီယသးတဲးဒဲးအဲလီ. ယမံးမုာ်
စကီးအိဉ်တြါယာဉ်လီ. ယစးထီဉ်မဲသကီးတံာ်တံာ်ဒီး
ကညီကီရီခဲင်တင်တင်ခါမလခါ Karen Teacher
Working Group (KTWG) လာ ၁၉၉၇ လံလံ ဒီးယ
ကဲ ကညီ ကီရီခဲင်တင်တင် နုာ် သု တံာ် မလ နုာ်
နုာ်(KSEAG)အပုာ်နဲတံာ်စးထီဉ်လၢ၂၀၀၇လံလံနုာ်
လီ. ယဝဲဘဲကလၢဂုးဒီးဘုးဘုးဖျိဉ်ဒိဉ်မဲလဲ
မလကီးဘုးဘုးဒီးကညီကီရီခဲင်တင်တင်ခါမလခါ

ကွာ်နုာ်မုာ်နီဉ်ဝဲခဲလၢကျဲဆူတံာ်မနုာ်“တံာ်စံဉ်ညီဉ်
သး”ဒဲးနုာ်လီ. စးထီဉ်လၢ၂၀၀၁နုာ်, ပထံဉ်ဘုး
လၢကွဲအနီဉ်ဂံလၢအိဉ်ဒဲး ၅၂၅ ဖျါနုာ်အါထီဉ်ဝဲတု
ဆူ ၁၀၄၉ ဖျါနုာ်လီ. အဲဒဲးမုာ်တံာ်ပနီဉ်အဂုတခါ
လီ. ဒီးတကီခါယီနုာ်ဒိဉ်နုာ်တဖဉ်အမုအခါအိဉ်အါ
ထီဉ်လၢကဘုးဝဲဒိဉ်ရိဉ်မဲကဟံးစုနုာ်ကျဲလၢကွဲတဖဉ်
အံးဒဲးသီးကမုာ်ကွဲတဖဉ်လၢအတံာ်မဲကထီဉ်လိဉ်ထီဉ်တ
ဖဉ်နုာ်လီ. (ခုဉ်စံး)ကညီကီရီခဲင်တင်တင်ခါမလခါ
အတံာ်မဲကထီဉ်လိဉ်ထီဉ်ဝဲအဂုနုာ်, မုာ်လၢတံာ်လီသုဉ်
တဖဉ်ပလဲတုသု, အံးကွဲထွဲသု, ဝဲထံးပုာ်ကုပတံာ်
ဟုဉ်မဲအဆူကွဲသုတဖဉ်အံးသုအယီနုာ်လီ. ပဒီးသ
နုပသးလၢသုတံာ်ကွဲးစးလၢသုတံာ်မဲထွဲဖိလစံဉ်ဒီးတံာ်
မဲကျဲလၢပဟံးဖျိဉ်ဟံးလီတံာ်တဖဉ်လၢတံာ်သုဉ်တံာ်သးရ
အဖိခိဉ်နုာ်လီ. ခိဉ်နုာ်တဖဉ်အတံာ်ဟံးသုဉ်ဟံးသးတက
လုာ်လၢအလိဉ်ဖျါထီဉ်တံာ်ပညီဉ်လၢအမုာ်“တံာ်နုာ်ဘုး
တံာ်မဲကျဲပုာ်သီးသီး”နုာ်မုာ်တံာ်အကါဒိဉ်ဝဲနုာ်လီ. တံာ်
သုဉ်တံာ်သးရ, တံာ်လီတံာ်လီဆဲးဒီးသးတံာ်ဂုတံာ်ဝါ
သုဉ်တဖဉ်နုာ် မုာ်လုာ်လံခိဉ်သုဉ်လၢတံာ်ကဲခိဉ်ကဲနုာ်လၢ

လၢတံာ်အိဉ်သးအကီအဲတဖဉ်အပုာ်ဒဲးလဲနုာ်ယကမဲ
ကမုာ်ဘုး မဲယသးလၢကညီဖိတဖဉ်အတံာ်ဂဲလီလီလၢ
တံာ်ဟုဉ်ဖိလံတဖဉ်အတံာ်မဲလဲမဲဒီးလၢကွဲတကယနုာ်
လီ. သုတံာ်သုတံာ်ဘုးလၢသုတံာ်ကရကရီထီဉ်ကွဲတ
ဖဉ်အံးလၢသုကွဲဒဲးသုဝဲ, သုသရဉ်ဒဲးသုဝဲဒီးသုတံာ်
မဲလဲမိပုာ်ဒဲးသုဝဲ, လၢကီပယီသုဒဲးအတံာ်အိဉ်တံာ်မဲ
အါထဲထဲအံးအဖိလံအံး, ကဲထီဉ်တံာ်ထီဉ်ဂဲသုဉ်ထီဉ်
ဂဲသးဆူပုာ်ဟံးခိဉ်ဒိဉ်တဘုးသုဉ်တဖဉ်အကီနုာ်လီ.

စးထီဉ်လၢ ၂၀၀၅ လံလံ, ခုဉ်စံး Karen Education
Department (KED), Karen Teacher Working Group
(KTWG) and Partners သုဉ်တဖဉ်ကျဲးစးအိဉ်ထွဲ က
ညီ ကီရီ ခဲင် တင် တင် နုာ် ဒီး ကွဲ ဖိ တဖဉ် ဝဲ လာ လီ. ဘုး
ဆဉ်, ကညီ ကီရီ ခဲင် တင် တင် သု တံာ် မလ နုာ် အ
တံာ်ပညီဉ်နီဉ်နီဉ်နုာ်, တမုာ်လၢကဘုးဝဲကွဲတဖဉ်လီ
လီဘုး, မုာ်တခါကမဲကျဲပုာ်တခါဒီးကွဲဖိမိပုာ်တဖဉ်
လၢကဘုးဝဲကွဲတဖဉ်တခါနုာ်လီ. ပအဲဒဲးမဲကျဲလီ
တံာ်ဝဲယၢပုာ်တခါအဖဉ်အဖိခိဉ်ဒဲးသီးဖိဒဲးဖိသုဉ်ဝဲလၢ
ကနုာ်ဘုး အ ခဲး အ ယာ် လၢ ကနုာ် ဘုး တံာ် ကညီ ဘုး ကညီ
သုနုာ်လီ.

(ခုဉ်စံး)ကညီကီရီခဲင်တင်တင်ခါမလခါသုညါလၢကွဲ
တဖဉ်အါတကွဲနုာ်ဘုးတံာ်သုဉ်ထီဉ်ဆီလီတံာ်လံအံး
လၢပုာ်တခါတဖဉ်အသီး, မုာ်ပုာ်တခါတဖဉ်အမုအခါလၢ
ကဘုးဝဲကွဲမဲကျဲဒီးဒီးလၢကကရကရီအံးနုာ်လီ. ကွဲ
တဖဉ်မုာ်ပုာ်တခါအတံာ်တီတီ, ဒီးတမုာ် ကညီကီရီခဲင်
တင်တင် ကညီဘုးကညီသုတံာ်မဲကျဲပုာ်အတံာ်ဘုး, ဒီးတမုာ်မုာ်
ကီးပုာ်ဆီဉ်ထွဲမဲကျဲတံာ်အိဉ်လၢတံာ်ချနီတဖုနီတဖုအတံာ်
ဘုး.

အဂုနုာ်လီ. တံာ်ဂုာ်ကီမုာ်ကဲထီဉ်လၢလီကဝီတခါနုာ်
ဘုးဒိဉ်လီကဝီဝဲလၢနုာ်လီ.

ဆူကွဲကမံးတင်ဒီးပုာ်တခါသုဉ်တဖဉ်

လီကဝီပုာ်တခါတဖဉ်နုာ်မုာ်ပုာ်လၢအကရကရီထီဉ်ကွဲ
လၢအိဉ်လၢကညီကီရီခဲင်တင်တင်ခါမလခါဒဲးလၢဒီးကွဲသုဉ်တဖဉ်
နုာ်မုာ်အဝဲသုဉ်အတံာ်နုာ်လီ. ပုာ်တခါတဖဉ်နုာ်ယုထာ
ထီဉ်ကွဲကမံးတင်တဖဉ်လၢအမုာ်ပုာ်ဘုးမုာ်ဘုးဒါလၢက
မဲကျဲကွဲတံာ်သုဉ်ထီဉ်, ကကွဲထွဲကွဲအတံာ်လဲအသး,
ဒီးကွဲသရဉ်(တဖဉ်)လၢတံာ်ပုာ်အိဉ်တအိဉ်နုာ်လီ. တံာ်ဝဲ
အံးမုာ်တံာ်ကဲတံာ်ဝဲဒီးဒိဉ်လၢပုာ်တခါတဘုးခါအဂီမုာ်လၢ
တံာ်ဖျိဉ်တံာ်ယာ်ဒီးတံာ်ဘုးတံာ်ဘုးအတံာ်ဂုာ်ကီသုဉ်တဖဉ်
အယီနုာ်လီ. (ခုဉ်စံး)ကညီကီရီခဲင်တင်တင်ခါမလခါကရုာ်

အတံာ်ဆီဉ်ထွဲ နုာ် မုာ် လၢ က မဲကျဲ လီ. တံာ် ဝဲ တံာ် ယံး ဝဲ
အံး, ဒီးတမုာ်လၢကဟံးမုာ်ဒီးဒါလၢသုကွဲသုဉ်တဖဉ်နုာ်
ဘုး. ကွဲတဖဉ်နုာ်မုာ်သုတံာ်ဒီးသုကဘုးအံးထွဲကွဲထွဲ
အံး, ဒီး(ခုဉ်စံး)ကညီကီရီခဲင်တင်တင်ခါမလခါကရုာ်အိဉ်ဝဲ
ဝဲအံးလၢကဘုးဝဲထွဲသုနုာ်လီ.

ဆူကွဲဒီပရီခဲင်တင်

သုဝဲသုဉ်နုာ်သုမုာ်ဖိလံသုဉ်တဖဉ်အနီဉ်ဂံတံာ်သရဉ်တ
ဖဉ် ဒီးမုာ်သရဉ်အဂုကတံာ်တဖဉ်နုာ်လီ. ဖိလံတဖဉ်
အသးနုာ်တုယံးအိဉ်ကွဲကတံာ်တဘုးနုာ် သုဝဲအါဒဲအါ
ဂဲကျဲသုဉ်သုဉ်တဖဉ်ဆူကွဲနုာ်လီ. ကွဲဒီးကွဲတံာ်ပိးတံာ်
လီအတံာ်လၢကဘုးလၢကရုာ်အဖိခိဉ်, ပသုဉ်ညါလၢသုဝဲ
အါဒဲအါဂဲကျဲဖိလံသုကွဲတနုာ်ဘုး. (ခုဉ်စံး)ကညီကီရီ

ဝဲတံာ်တီစၢမဲကျဲပုာ်အတံာ်ပညီဉ်အါခါအကျဲတခါ
နုာ် မုာ်လၢကမဲကျဲလီ. တံာ်လၢကဘုးလၢကရုာ်အိဉ်
ထွဲတံာ်မဲလဲအဖိအလီ, တံာ်လီကွဲအပိးအလီ, လံာ်ဖး
ဒီးဆီဉ်ထွဲမဲကျဲသုဉ်သုလံအတံာ်အိဉ်ဆူအိဉ်ချ. ဒီးတ
ကတံာ်လီ မဲကျဲဆီဉ်ထွဲကွဲသရဉ်တဖဉ်နုာ်လီ. တံာ်မဲ
လီတံာ်နုာ် မုာ်တံာ်အကါဒိဉ်တမဲလၢ သုဖိသုလံအတံာ်
ဒိဉ်ထီဉ်လၢ သး, နီဉ်ခိ, တံာ်ကညီတံာ်ဆးဒီးလၢပုာ်ဝဲ
တကယနုာ်လီ. ပဆၢမုာ်လံလၢသုကဟုဉ်ဂံဟုဉ်ဘါဒီး
ဟုဉ်အဝဲသုဉ်အခဲးအယာ်လၢကလုာ်ထွဲအတံာ်မဲလဲမဲဒီး
နုာ်လီ. ပမုာ်လံလၢသုကမဲကျဲဘုးတံာ်တံာ်ဒီးကွဲ, စံး
ကတံာ်သကီးဒီးကွဲသရဉ်တဖဉ်, ဒီးမဲသကီးတံာ်လၢ ဖိ
လံအကွဲတံာ်ကညီဘုးကညီသုအပုာ်နုာ်လီ.

ဆူကွဲသရဉ်တဖဉ်

ဒဲးကွဲသရဉ်တကမဲသီး, တံာ်ကရကရီထီဉ်တီတတီ
ဒီးဆူကွဲဖိတဖဉ်လၢအတံာ်မဲလဲနုာ်တံာ်နုာ် ကီဝဲထဲလဲဉ်
နုာ်ယနုာ်ဟံးလီ. တံာ်သိဉ်လိတံာ်နုာ်, ဝဲလဲဉ်ဝဲလဲဉ်မုာ်ဂု
မုာ်တံာ်လၢဂံလၢကဘုးဒီးမုာ်တံာ်မဲလၢအလီဘုးလီတီ
ဒိဉ်မဲနုာ်လီ. ဒီးသုမဲတံာ်လၢတံာ်အိဉ်သးအကီအဲဒိဉ်
မဲအံးအပုာ်နုာ်, မုာ်ဒဲးသုမဲပုာ်အဆူအယံးအတံာ်မဲနုာ်

လိ။ ယ သူၣ်အိၣ်သးအိၣ်သုအိၣ်ဘၣ်သုသပှ်ကတၢ်လိ။ ယနၢ်ဟံၣ်စ့ၢ်ကိးလာသု ကဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်ဃ်ဒီးတၢ်သုၣ်ဟးဂိးသးဟးဂိးတၢ်သုၣ်အုနုသးအုနုလာသုတၢ်ဖဲတၢ်မအပူၤန့ၣ်လိ။ ယနၢ်ဟံၣ်စ့ၢ်ကိးလာ သုဝဲတဘျးဒဲတဘျးဂုန့ၣ်သုကဘၣ်သိၣ်လိတၢ်ထဲတကဵုဇိးလာသုကွၢ်, ဒီးဒီးန့ၣ်တၢ်မဇာလတၢ်ချာထဲတဖဲတဖဲဒီးန့ၣ်လိ။ အါစုအါဘျီဖဲလာသုသးဒုဒိလိသုသးမ့ၢ်ဂု, လာသုတၢ်မအဂ့ၢ်မ့ၢ်ဂုန့ၣ်, ဝံသးစူၤသုၣ်ညါလာသုတၢ်ကျဲးစးန့ၣ်အကါဒိၣ်လာသုကွၢ်ဖိတဖၣ်အဂီၢ်, သုပုတတအဂီၢ်ဒီးသုပုကလုၣ်အဂီၢ်ထဲလဲၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. သုတအိၣ်ထဲတကဵုဇိးတၢ်. ကညီကွၢ်သရၣ်လာအဒဲသိးဒီးန့ၣ်အိၣ်လာအကထိလိ။ ပဝဲကညီကွၢ်သရၣ်မသးကိးတၢ်ကရၢ်ဒီးခုၣ်စံးကညီကိၢ်စဲၣ်တၢ်တိစၢမဇာကရၢ်တဖၣ်အိၣ်လာသုလိၣ်ခဲလိ။ ဆဲးကျဲးစးဆုညါအဂ့ၢ်ကတၢ်, ဟံတၢ်သုသးလာသုတၢ်သိၣ်လိဒီးသုပုကွၢ်ဖိတဖၣ်, ဒီးကျဲးစးကိးမ့ၢ်န့ၣ်ဒဲသိးနကကဲထီၣ်ကွၢ်သရၣ်လာအဂ့ၢ်, ဒီးသုဒိၣ်ထီၣ်ကွၢ်, ဂံၤ, ဂံၤတက့ၢ်.

ဆုပုကလုၣ်အဂီၢ်

ပုၤကွၢ်တဘျးန့ၣ်လံ လာကိၢ်ခဲနအုပူၤန့ၣ်, ပုၤထုလံသးပှ်တစၢ, ဒီကန့ၣ်ဝဲယတၢ်ကတိၤ(မ့ၢ်လာထီၣ်ကိၢ်ဆိး)ဘၣ်ထွဲတၢ်ဟံၣ်ဆါဒီးထံၣ်ဂီၢ်သးအတၢ်ဆိတလဲအသးအလိၣ်ခဲန့ၣ်, ကွၢ်ဝဲယလာတၢ်န့ၣ်ကမ့ၢ် ဒီးလၢတၢ်န့ၣ်ဟံၣ်အပူၤ, ဒီးအဝဲဟံၣ်လိအစုလာယခိၣ်လုၢ်ခိၣ်ဒီးစံးဝဲဒၣ်, “”တၢ်ဟံၣ်ဆါန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အိၣ်မုအစုအဘၣ်ကိးမ့ၢ်န့ၣ်လိ။ “” ဒီဖျိတၢ်မဇာထီၣ်ဒီးပၤယၢ်သုကစၢ်ဒၣ်သုဝဲအတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သု, ဒီးပၤဆုသုတီၤဒၣ်သုဝဲ, စးထီၣ်လာတီၤဆံးဆံးဖိလာဒိၣ်ဖးခိၣ်အဒိခိၣ်ကွၢ်တဖျၢၣ် ဒီးတုၤလိအုတီၤထီၣ်ကွၢ်အဒိခိၣ်ကတၢ်တဖျၢၣ်လာကြၢ်တုအတၢ်ပၤခိၣ်, ဒီးတုၢ်ဘၣ်တၢ်ဆိၣ်တၢ်မဇာထဲလဲၣ်သန့ကုအံၤ, သုယုၢ်သုကွၢ်လာသုသရၣ်ဒၣ်သုဝဲ, လာသုကစၢ်အကွၢ်ဒၣ်သုဝဲအံၤအယိသုမ့ၢ်မးပုၤပုၤယိဒီးမ့ၢ်တၢ်ဟံၣ်ဆါအနီၢ်အသးန့ၣ်လိ။

A Letter To Karen State Education

Dear All Karen State education leaders, school committees, teachers, and parents, I would like to introduce myself. My name is Scott O'Brien. I have been working with the Karen Teacher Working Group (KTWG) since 1997 and have also been acting as the Executive Director of the Karen State Education Assistance Group (KSEAG) since 2007.

I feel very fortunate and grateful to be able to work with Karen State schools. I have always been amazed by your Karen peoples' struggle, under the most difficult circumstances, to provide schooling to your children. Your ability to organize these schools in your own language, with your own teachers and your own curriculum – despite Burma Army oppression - is an inspiration to people around the world.

Since 2005, KSEAG (KED, KTWG and Partners) has attempted to support all Karen State teachers and students. Actually, the purpose and goal of KSEAG is not to support schools directly but to help communities and parents to support their schools. We want to relieve the stress and burden on communities and to make sure that all children have a chance to get an education.

KSEAG recognizes that most schools have been set up by the community and it is the community's responsibility to support and organize them. Communities are the owners of their own schools – not KSEAG, nor any other outside supporter. In May 2010, I will hand over the position of KSEAG Executive Director to Saw Ko Lo Htoo but I will remain close to our activities as an advisor. As I leave this position, I would like to say a few things to all of you.

To Education Leaders

In my opinion, the ability of a People to organize and manage their own education system is a key element in the struggle towards self-determination. Since 2001, we have seen the number of schools jump from 525 to 1049. This is a very positive sign but also places greater demand on you, the leaders, to ensure that these are functional and effective schools.

KSEAG's success is due in large part to our ability to access, monitor and evaluate our assistance to these schools. We rely on your sincere effort to implement the processes and policies that we have developed together. It is important that leaders behave in a way that reflects the goal of equal education assistance for all. Honesty, thoroughness and integrity are essential characteristics of good leadership. If problems occur in one area it affects all areas.

To School Committees and Communities

Local communities are the owners and organizers of schools throughout Karen State. Communities select school committees who are responsible to

provide a school building, to oversee the running of schools and ensure that there is a teacher(s) in the classroom. This has been a very difficult task for many communities because of poverty and security problems. KSEAG's support is meant to relieve this burden but not to take responsibility for your schools. The schools are yours to take care of and KSEAG is here to support you.

To Parents

You are your children's first and best teacher. Many of you send your children to school when they are of age. We know that many of you could not send your children to school because of costs for school materials and fees.

One of the main goals of KSEAG is to reduce these costs by providing learning materials, sports equipment, texts and health support for your children while also helping out with the costs of teacher subsidies. Schooling is an important element in your child's mental, physical, emotional and social development. We hope that you encourage and give them a chance to follow their studies. We also hope that you stay close to the school, talk with the teacher and participate in your child's school education.

To Teachers

As a teacher, I understand how difficult it is to organize a classroom and guide your students through their learning. Teaching, anywhere, is a strenuous and exhausting job. The fact that you do this under such difficult conditions makes your work heroic. I admire you, I really do. I understand that you face disappointments and frustrations in your work.

I understand that many of you are teaching alone in your schools with little to no outside help. In times when you doubt yourself or your work, please know how important your efforts are for your students, your communities and your People. You are not alone. There are thousands of Karen teachers just like you. We at KTWG and KSEAG are behind you. Continue to strive for your best, to refocus onto your teaching and your students, and to try everyday to become a better and more competent teacher.

To Everyone

Many years ago, in Canada, an Aboriginal Elder, after listening to me talk (for far too long) about revolution and political change, looked at me with a knowing smile, put his hand on my knee and said, "Revolution is everyday good living". By developing and sustaining your own education system, by running your own classrooms, from a small room on the tops of Daw Pa Ko Mountains to the largest high school in the Gru Htu lowlands, with your own teachers, in your own languages, despite the oppression you endure, you are doing revolutionary work in its truest sense.

စးထီၣ်ဖဲလၢ ယ နူအါရုံ ၂၀၁၀ နံၣ် ပယီၤသးပဒိၣ်တၢ်ထီၣ်ဒုးဖဲချၢၣ်လှံၣ် ထုၣ်ကီၢ်ရၢၣ်လၢအိၣ်ကီၢ်ဆၢ အယိပုထံဖိကီၢ်ဖိ၊ ကွီဖိ၊ ကွီသရၣ်သရၣ်မုၢ်၊ မုၢ်ကမဲပိၣ်ယဲဒီးပု ထုလံၤဖိ အလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်စံၣ်မ့ၢ်ပးဖျိးကွံာ်လဲလၢပုၤကွၢ်ဒီးကဘၣ်ဟံတၢ်ကွံာ်အလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးတၢ်လီၢ်တၢ်ကွၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အယိကထီၣ်ဝဲတၢ်ဘၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်လၢပုၤကွၢ်ဒီးသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။

ဒီးလၢအကျါလၢအိၣ်ကီၢ်ဆၢအတၢ်ကုၣ်ဘၣ်ကုၣ်သ့ၣ်စ့ၢ်ကိးဘၣ်သကါဒီးတၢ်ကိတၢ်ခဲဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်လၢကွၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်စံၣ်မ့ၢ်ပးဖျိး၊ ကွီသရၣ်ဒီးကွီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်စံၣ်အိၣ်လီၢ်မုၢ်မုၢ်ပြုၣ်ကွံာ်လဲလၢပုၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအိၣ်ကီၢ်ဆၢကုၣ်သ့ၣ်ဆဲးလၢလဲၤကွၢ်ဒိၣ်သရၣ်စိၤဝါစုဘၣ်ပးအလီၢ်ကဝီၤပုၤတၢ်ကုၣ်ဘၣ်ကုၣ်သ့ၣ်အတၢ်အိၣ်သးန့ၣ်လီၤ။ သရၣ်စိၤဝါစုစးထီၣ်မၤလိတၢ်ဖဲအဒုအသဝီဝံၤမၤလိတၢ်တဆိဘၣ်တဆိဒီးလၢခံကတၢ်လဲၤဖျိထီၣ်ကွီဖဲခဲရၢၣ်မိၢ်ဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဒဲကဝီၤဖဲ

Personal Development Course (PDC)တၢ်ဒိၣ်တုၣ်ကွီန့ၣ်လီၤ။

သံကွၢ်-တဲဘၣ်ယၤတၢ်ကုၣ်ဘၣ်ကုၣ်သ့ၣ်အတၢ်အိၣ်သးဒီးအတၢ်ဆိလီၤသးအကွၢ်အဂီၢ်လၢန့ၣ်ဆၢအပူၤတဖၣ်မိၢ်။

စံးဆၢ-ဖဲပလီၢ်ကဝီၤအပူၤထံၣ်ဘၣ်လၢပဝဲဒုၣ်တၢ်ကုၣ်ဘၣ်ကုၣ်သ့ၣ်အကွၢ်အကွၢ်တဖၣ်ဂုၤထီၣ်ပသိထီၣ်စ့ၢ်ခိဖျိလၢတၢ်အိၣ်သးကီၢ်ခဲလဲလၢဒုၣ်ဒါတကပၤအယိမုၢ်တၢ်လၢအမၤတံာ်တၢ်ပုၤနီၢ်ကီၢ်န့ၣ်လီၤ။ ဒီးလၢတၢ်အိၣ်သးဒ်အံၤအယိပဝဲကုၣ်သ့ၣ်ဆဲးလၢလဲၤကွၢ်စ့ၢ်ကိးပကဆိလီၤအိၣ်အကွၢ်အဂီၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးဒုးပဆိလီၤတသ့ဒီးဘၣ်။ နၢၣ်သကုတသ့ဖဲအသုပဂုၢ်ကွၢ်စးဒ်သိးတနံၣ်ဒီးတနံၣ်ပပုၤကွီဖိလၢအသ့အိၣ်ကွီတဖၣ်ပကွၢ်န့ၣ်တၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်တနီၤလၢမိၢ်ပာ်ဆိၣ်ထွဲတန့ၢ်ဘၣ်တဖၣ်ပကွၢ်စးထဲးဂံၢ်ထဲးဘၢအယိပထံၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးတနံၣ်ဒီးတနံၣ်န့ၣ်တၢ်ရဲတၢ်သ့ၣ်ဟဲဖျါထီၣ်ကစီၤဒီး။

သံကွၢ်-ပနၢ်ဟူဘၣ်ဒုၣ်ဒါဟဲထီၣ်ဖဲလၢအိၣ်ကီၢ်ဆၢအပူၤဟဲဖဲပုၤနီၢ်ပုၤသိပုၤလၢဒီးဟဲသးရၢၣ်ပုၤဘၣ်လဲၣ်။

စံးဆၢ-ဒုၣ်ဒါဟဲထီၣ်တဘျီအံၤမုၢ်ဝဲစကၢၤဝ၀အဖိလၢသးရၢၣ်(၅)ဘၣ်လၢအမုၢ်၃၆၂, ၃၆၃, ၃၆၆, ၃၆၇ဒီး၃၆၈တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ ဒုၣ်ဒါဟဲထီၣ်အဆၢကတီၢ်ဒုဖဲလၢယနူအါရုံလဲလၢလဲဒီးဟဲထီၣ်ဝဲတဆိဝံၤတဆိ, ဒီးအဆိကတၢ်ဒုၣ်ဒါတဖၣ်န့ၣ်လီၤဒုၣ်ဒါဝဲယဲအသဝီ, မၤကစီၤဖဲလၢဖုၤတြုၤအါရုံ(၇)သိအန့ၢ် ဒုၣ်ဒါတဖၣ်ဟဲအပူၤအိၣ်တၢ်

လီၢ်ဖဲကီၢ်ဆၢပဲလၢဒီးဒုၣ်ဒါအကွၢ်ဝဲတကးဒီးဘၣ်ဒုၣ်ဒါအကွၢ်ပဝဲထံညၣ်လဲၣ်ဒုၣ်ဒါထီၣ်ကွီန့ၣ်လီၤ။

သံကွၢ်-ဒုၣ်ဒါဟဲထီၣ်တဘျီအံၤဒုၣ်ဒါအကွၢ်ကွီပုၤဖျါလဲၣ်။

စံးဆၢ-ဒုၣ်ဒါဟဲထီၣ်တဘျီအံၤဒုၣ်ဒါအကွၢ်ပကွီဖဲလၢအိၣ်ကီၢ်ဆၢအပူၤလဲၣ် ၂၅ၣ်လၢအမုၢ်ထံညၣ်လဲၣ်ဒုၣ်ဒါထီၣ်ကွီန့ၣ်လီၤ။ ဒုၣ်ဒါအတၢ်တီၢ်အိၣ်ဝဲလၢကဒုၣ်ကွံာ်ပပူၤပဝဲဒုၣ်ဒါဒီးပကွီဖဲလၢအိၣ်ကီၢ်ဆၢအပူၤထံညၣ်လဲၣ်ဒုၣ်ဒါထီၣ်ကွီန့ၣ်လီၤ။ ဘၣ်ဆၢဒီးအတၢ်တီၢ်ကွၢ်လဲၣ်န့ၣ်တကထီၣ်ဘၣ်ခိဖျိပဝဲကညီဒီကလုာ်တၢ်ထုၣ်ဖျိးသုးမုၢ်ဒိၣ် Karen National Librated Army (KNLA)တြီဆၢအဝဲသ့ၣ်လၢတၢ်သးဒုအပူၤအယိအတၢ်တီၢ်ကွၢ်လၢအတီၢ်ကွၢ်လၢပန့ၣ်ပတုာ်ကွံာ်ဝဲဒုၣ်ဒါန့ၣ်လီၤ။ လၢပကွီသရၣ်ခဲလၢအဆၢဒုၣ်ဒါဒီးစံးဘျုးစံးဖျိၣ်ဘၣ်ယဲအိၣ်အအါပဒီးပုၤဝဲ(KNLA) လၢအတြီဆၢကွံာ်ဒုၣ်ဒါအတၢ်ထီၣ်ဒုးလၢဘျီဝဲအံၤလၢတၢ်သးဒုအပူၤဒီးလၢအိၣ်ဘၣ်ပဝဲသ့ၣ်လၢတၢ်အိၣ်ပုၤကလုာ်ယိယသးအိၣ်ဟဲဖျါဒီးစံးဘျုးအဝဲသ့ၣ်ဒိၣ်မးခိဖျိပပူၤပုၤအလံာ်တၢ်ကစီၢ်တဘျီအံၤန့ၣ်လီၤ။

ပမုၢ်ကွၢ်ကွၢ်လၢဒုၣ်ဒါအပူၤနီၢ်ဂံၢ်တခိဒိၣ်ဝဲအါဝဲအယိထဲဒုၣ်ဒါကမၤသဲမၤတၢ်မၤကွံာ်ပုၤလီၤ။

သံကွၢ်-ကွီဖိ, ကွီသရၣ်, ကွီဖိမိၢ်ပာ်ဒီးကမုၢ်ထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်အံၤစံၣ်အိၣ်ဖဲပုၤလၢကွၢ်အံၤပုၤလၢလဲၣ်လဲၣ်။

စံးဆၢ-ကွီဖိ, ကွီသရၣ်, ကွီဖိမိၢ်ပာ်ဒီးကမုၢ်ထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်အံၤစံၣ်အိၣ်ဖဲအံၤအိၣ်လဲ(၂)လၢဘျီလဲကထီၣ်ဘးဆူ(၃)လၢန့ၣ်လီၤ။

သံကွၢ်-ကွီဖဲလၢလၢန့ၣ်ကီၢ်ဆၢအပူၤဘၣ်စံၣ်ဘၣ်ယုာ်ခဲလၢလီၤစါ။

စံးဆၢ-မုၢ်, ခဲလၢလီၤ, စးထီၣ်လၢလၢယနူအါရုံလဲလဲၤအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်သးဆူၣ်ကွံာ်အသးန့ၣ်လီၤ။

ကွီဖဲလၢအိၣ်(၁၃)ဖျါကဘၣ်သးကွံာ်အသးဆူပုၤလၢကွၢ်န့ၣ်လီၤ။

သံကွၢ်-နစးထီၣ်စံၣ်လဲလၢလၢယနူအါရုံအပူၤအယိ ၂၀၀၉-၂၀၁၀တၢ်သိၣ်လိနံၣ်အပူၤန့ၣ်ကတၢ်တၢ်ဒီးစံးနရဲၣ်ကွၢ်မၤကွၢ်အံၤဒ်လဲၣ်။

စံးဆၢ-မုၢ်, ၂၀၀၉-၂၀၁၀တၢ်သိၣ်လိနံၣ်အပူၤအံၤဒုၣ်ဒါအါဖျါတဒီးစံးဘၣ်လၢဝဲဘၣ်, ထဲဒုၣ်ထံညၣ်လဲၣ်ဒုၣ်ဒါကွီတဖျါအံၤဒီးကွၢ်ဖဲလၢပုၤလၢကွၢ်န့ၣ်လီၤ။ ကွီအဂၤတဖၣ်ပဒီးစံးစ့ၢ်ကိးတသ့လၢဘၣ်, ပစံၣ်ပယုာ်ဘျီဒုတၢ်တအိၣ်ဒီးလၢပုၤနီၢ်တမံၤလၢဘၣ်, လၢပုၤလၢကွၢ်စ့ၢ်ကိးတမုၢ်တၢ်လၢအညီဘၣ်, ဒီးအါန့ၢ်အန့ၢ်စးထီၣ်လၢပစံၣ်ပယုာ်ဒီးပကွီတၢ်ဖိတၢ်လဲၤမုၢ်ဂုၤ, ကွီတၢ်လိၣ်တဖၣ်လၢကွီဖိကွီသရၣ်တဖၣ်ကဆိးကါဝဲအဂီၢ်မုၢ်ဂုၤန့ၣ်အိၣ်တၢ်ခဲလၢန့ၣ်လီၤ။ ပစီၢ်အါတန့ၢ်ဒီးပပာ်တအါစ့ၢ်ကိးချူးဆၢချူးကတီၢ်ဘၣ်, တါခဲလၢန့ၣ်မုၢ်ဝဲတၢ်သတူၢ်ကလၢအယိန့ၣ်လီၤ။

လၢတၢ်အိၣ်သးကီၢ်ခဲအံၤအယိပကွီတနီၤတဒီးစံးဘၣ်လၢလၢန့ၣ်ကတၢ်တၢ်ဒီးစံးအံၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ။

သံကွၢ်-လၢန့ၣ်ကွီတဖၣ်တဒီးစံးဘၣ်လၢဘျီဝဲအံၤန့ၣ်ရဲၣ်ကွၢ်ကွၢ်လၢန့ၣ်ပုၤကွီဖိအဂီၢ်ဒ်လဲၣ်။

စံးဆၢ- ပခိၣ်ပနၢ်တဖၣ်ဟံကါဟံကွၢ်ဝဲလၢခဲမဟံတၢ်ကစီၢ်ခိကွံာ်အတီၢ်အသ့သီန့ၣ်လီၤ။ အယိပဝဲသရၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ပကဘၣ်ပုၤဖျါကွံာ်ပပုၤကွီဖိကိးကဲဒီးန့ၣ်လီၤ။ မုၢ်ယၤတကၤဒုၣ်ဒါသးဘၣ်ဒိခိဖျိပပုၤကွီဖိတဖၣ်မၤလိတၢ်လီၤဘျီဒီးလီၤတၢ်လၢဒိတနံၣ်ညါအပူၤဘၣ်ဆၢဒီးတဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲတၢ်ရဲတၢ်သ့ၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်အယိမုၢ်ဖျိထီၣ်တတီၢ်ဝံၤတတီၢ်ပဘၣ်ယိၣ်တၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်ဒိၣ်မးအယိပသးကီၢ်တၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ ဘၣ်ဆၢသန့ၣ်ကတၢ်ခဲလၢန့ၣ်လၢကမၤအသးလၢတၢ်အဂုၤန့ၣ်လီၤ။

သံကွၢ်-လၢဒုၣ်ဒါတၢ်ထီၣ်ဒုးဒီးဒုၣ်ဒါအပူၤမၤကွံာ်ကွီဒီးဒုၣ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ်အံၤတၢ်လၢအလီၤမၤအိၣ်ကတၢ်ကမုၢ်ကီတၢ်မန့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လဲၣ်။

စံးဆၢ-လၢဒုၣ်ဒါတၢ်ထီၣ်ဒုးဒီးဒုၣ်ဒါအပူၤမၤကွံာ်ကွီဒီးဒုၣ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ်အံၤမုၢ်မုၢ်လၢထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်ဒီးမုၢ်ကမဲဖိယဲတဖၣ်အဂီၢ်ဒုကမုၢ်ဝဲတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်, ဟံၣ်ဒီးတၢ်လီၢ်တၢ်ကွၢ်ဒီးတၢ်ဖိတၢ်လဲၤလၢစီၢ်အါတချူး, ဟံၣ်ဒုၣ်ဒါအါတသ့, ဆၢဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်ဒီးအါန့ၢ်အန့ၢ်ဟံၣ်ခိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဆိးဝဲဒီးဖဲအိၣ်မၤအိၣ်ဝဲလၢတန့ၢ်ဒီးတန့ၢ်လၢအပူၤအိၣ်အသးသမူလီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ မုၢ်လၢပဝဲကွီသရၣ်ဒီးကွီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်တခိကမုၢ်ဝဲတၢ်လီၢ်လၢပဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကုၣ်ဘၣ်ကုၣ်သ့ၣ်အလီၢ်လီၤမၤကွံာ်လဲလဲၤန့ၣ်လီၤ။ ကွီဖိတဖၣ်တခိအသရၣ်ကဟးသဒုၣ်ကွံာ်အါတန့ၢ်ဒီးသရၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤကွီဖိကဟးသဒုၣ်ကွံာ်အါတန့ၢ်န့ၣ်လီၤ။

သံကွၢ်- မုၢ်လၢန့ၣ်ကွီတၢ်ပိးတၢ်လီၤဒီးကွီတၢ်ဖိတၢ်လဲၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤမၤကွံာ်အဖိခိၣ်ခါဆူညါတနံၣ်ကကထီၣ်တၢ်ဂုၢ်ကီၤဒ်လဲၣ်။

စံးဆၢ-တၢ်ဝဲအံၤမုၢ်တၢ်တခါလၢအလီၤသးအုးအိၣ်ကတၢ်လၢခါဆူညါတနံၣ်ဒီးတနံၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ ခိဖျိကွီတၢ်ပိးတၢ်လီၤဒီးသရၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တအိၣ်လၢဘၣ်အယိပကသ့ၣ်ထီၣ်ကွၢ်ပကွီဒုကမုၢ်တၢ်လၢအလီၤတုာ်လီၤကဲာ်ဖးဒိၣ်တခါန့ၣ်လီၤ။

သံကွၢ်- ၂၀၁၀-၂၀၁၁တၢ်သိၣ်လိနံၣ်အံၤန့ၣ်လီၤန့ၣ်သးလၢန့ၣ်ကွၢ်ထီၣ်ကွၢ်တဖျါအံၤဒီးစါ, ဘၣ်မန့ၢ်အယိလဲၣ်, ကသ့ၣ်ထီၣ်ကွၢ်တၢ်လီၢ်ဖဲလဲၣ်။

စံးဆၢ-မုၢ်, ဒ်လဲၣ်ဂုၤပပာ်လီၤပသးလၢပကသ့ၣ်ထီၣ်ကွၢ်ကွၢ်တဖျါအံၤန့ၣ်လီၤ။ ဘၣ်မန့ၢ်အယိလဲၣ်န့ၣ်ပမုၢ်တသ့ၣ်ထီၣ်လၢကွီတဖျါအံၤလၢဘၣ်န့ၣ်ပပုၤကွီဖိတဖၣ်ကလဲၤအိၣ်ကွၢ်ကွီဖိလဲၣ်, ကွီတဖျါအံၤမုၢ်ကွီအကါဒိၣ်ကတၢ်လၢပလၢအိၣ်ကီၢ်ဆၢအပူၤစ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ။ လၢတၢ်န့ၣ်အယိဖဲပအိၣ်အလီၢ်ဒီးပကကမၤဖျိၣ်ဝဲဖျိထီၣ်လီၢ်ပသးဒီးပကသ့ၣ်ထီၣ်အါလီၤ။

သံကွၢ်-န့ၣ်လၢကဟဲတနံၣ်အဂီၢ်ကညီကီၢ်စဲၣ်တၢ်တိၤစၢမၤစၢနီၤလီၤကွီတၢ်ပိးတၢ်လီၤဒီးကွီတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်လဲၣ်စါ။

စံးဆၢ-ကညီကီၢ်စဲၣ်တၢ်တိၤစၢမၤစၢတၢ်နီၤလီၤကွီတၢ်ပိးတၢ်လီၤဒီးကွီတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒုပတဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဒီးဘၣ်, ခဲအံၤဒုကီၢ်ဒိၣ်မးလၢပကရဲၣ်ကွၢ်ဖဲသကိးမၤသ

ကိးဒီးလဲလံးန့ၢ်အိၣ်တၢ်ဟံၣ်န့ၢ်ပုၤအလီၤန့ၢ်လီၤ. ခဲအံၤ
ယထံၣ်ဘၣ်လၢပုၤကိးဂၤဒီးအိၣ်ဒီးဒၣ်လၢတၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးအ
ဖၢမ့ၢ်. တကးဘၣ်ဒ်သိးကအိၣ်ဘၣ်အိၣ်ဘၣ်ဒဲအဂီၢ်တန့ၢ်
ဒီးတန့ၢ်အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ထဲးဂံၢ်ထဲးဘၣ်အလီၤလၢ
ဖိလဲၤတၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့တကယန့ၢ်အိၣ်မိၣ်တဲတချး
ဒီးဘၣ်န့ၢ်လီၤ. ပနၢ်လၢပုၤကိးဂၤဒီးအလီၤအိၣ်လီၤဆိး
တၢ်လီၤတၢ်က့ၢ်မ့ၢ်ဘၣ်လီၤဘၣ်စးမးဒီးပဘိၣ်တၢ်ပက့ၢ်
သ့ၣ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်ဝံၤမးပကရဲၣ်က့ၢ်သကိးဒီးလဲလံးက့ၢ်
အိၣ်န့ၢ်လီၤ.

သံက့ၢ်-တၢ်ဂ့ၢ်ကိမန့ၢ်တဖၣ်လၢနထံၣ်ဆိၣ်တၢ်စၢၤလဲၤအိၣ်လၢ
၂၀၁၀-၁၁တၢ်သိၣ်လိန့ၢ်အဂီၢ်န့ၢ်လဲၣ်.
စံးဆၢ- ခဲအံၤပဒုပသဝီၣ်တအိၣ်လၢ. ပက့ၢ်စ့ၢ်ကိးတ
အိၣ်လၢဘၣ်. ပတီၣ်ခိၣ်လၢပကဖဲဒီးအိၣ်မၤအိၣ်အဂီၢ်စ့ၢ်
ကိးတအိၣ်လၢဘၣ်. ကိုသရၣ်အဂီၢ်တၢ်အိၣ်မိၣ်ပျံၤ, ကို
သရၣ်အတၢ်ဘူးတၢ်လဲ, တၢ်သုတၢ်စ့ၣ်ပသ့ၣ်ညါလီၤပ
သးလၢပမၤတန့ၢ်လၢဘၣ်. ခါလၢအပူၤကိၣ်ဖိမိၣ်ပျံၤဒီး
ဒီးကိုကမံးတဖၣ်တသ့ၣ်အသ့မၤဒဲးဒဲးဘၣ်ဆၣ်တန့ၢ်
အံၤဒုမၤတန့ၢ်လၢဘၣ်. ခဲအံၤပထံၣ်ဘၣ်လၢပသရၣ်
လီၤပြီၤလီၤပြီၤက့ၢ်တန့ၢ်လဲ. တန့ၢ်မ့ၢ်ပုၤလၢအဟဲထီၣ်လၢ
ဝဲၣ်ပူၤဒီးတၢ်ဘၣ်တၢ်ဒ်အံၤအယိသးသဟီၣ်လီၤစ့ၢ်က့ၢ်
ဒီးက့ၢ်ဘၣ်အလီၤအက့ၢ်န့ၢ်အိၣ်ဘၣ်န့ၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပစံး
ဘျးဘၣ်ပသရၣ်တန့ၢ်လၢအအိၣ်ဒီးဒီးပူၤဒီးတၢ်ဆါခိၣ်
ဆါအသးလၢအန့ၢ်လၢအဆဲးတဖၣ်အဆဲးန့ၢ်အိၣ်ဘၣ်န့ၢ်
လီၤ. ပဝဲကိၣ်သရၣ်တန့ၢ်လဲက့ၢ်ဘၣ်အိၣ်ဘၣ်န့ၢ်ဒဲအဲက
ပိၤအပူၤအယိတန့ၢ်အံၤပကိၣ်အတၢ်အိၣ်မိၣ်မ့ၢ်အံၤဒုမ့ၢ်တၢ်
လၢအကိၣ်အဆဲးဒီးတၢ်ခဲလၢမ့ၢ်ဒ်တၢ်လၢပကဘၣ်က့ၢ်
ဆၣ်မဲၣ်အိၣ်န့ၢ်လီၤ.

သံက့ၢ်-လၢတၢ်အိၣ်သးကိၣ်ခဲအံၤအဖိခိၣ်န့ၢ်အိၣ်ဒီးစံးကိ
တၢ်ကတိၤလၢခံကတၢ်တဖၣ်မံၤဖါ.
စံးဆၢ-ယသးအိၣ်စံးယဲဒ်အံၤလီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်ကိလၢယက့ၢ်
ဆၣ်မဲၣ်ဒီးယပုၤကလုာ်ခဲအံၤအယိယကကုၤယခံဘၣ်.
ယတဟ့ၣ်အယၣ်ဘၣ်. ယဟံၣ်လီၤယသးလၢတသ့ၣ်အ
သ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ဘၣ်အိၣ်ဒီးယအသိးယကမၤယဲလီၤ. ဒီ
ပုၤဝဲၣ်သးဘိၣ်လၢသ့ၣ်သ့ၣ်အသးအိၣ်စံးယဲသ့ၣ်အံၤလီၤ
သုဖးဘၣ်ထဲတၢ်ကစီၣ်န့ၢ်သုကသ့ၣ်ညါလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်
တအိၣ်ထီၣ်တၢ်လၢသ့ၣ်ခိၣ်န့ၢ်အပူၤဘၣ်. သုထံၣ်ဘၣ်အဂီၢ်
န့ၢ်သုကထံၣ်ဘၣ်လၢသ့ၣ်ခိၣ်ဒီးအိၣ်မိၣ်မ့ၢ်ဒ်အိၣ်လီၤ. ယ
သးအိၣ်က့ၢ်မ့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သုလၢသုကဟဲက့ၢ်တိၤမၤဖါ
လီၤက့ၢ်ကိပသး. ယန့ၢ်ယဲသပုၤပျံၤလီၤ. လၢခံကတၢ်
သးအိၣ်စံးယဲသ့ၣ်အံၤလီၤ. ပဝဲကိၣ်ဖိမိၣ်ကိၣ်သရၣ်, သ
ရၣ်မ့ၢ်ဒီးကိၣ်ဖိမိၣ်ပျံၤဒီးကမ့ၢ်ဖိမဲလၢအိၣ်တဲတၢ်လီၤဝဲ
အံၤတဖၣ်ပဘၣ်ဖဲဒုး, တန့ၢ်ဒီးတန့ၢ်ဒ်သိးပကအိၣ်ဘၣ်
အဂီၢ်ပကဘၣ်မၤတၢ်လၢတၢ်ကိၣ်ကျါ. ပဘၣ်ယုတၢ်ဆၢ
ကတိၣ်သိးပကအိၣ်မ့ၢ်ဘၣ်. ပဘၣ်ယုတီၣ်ခိၣ်ဒ်သိးပ
ကအိၣ်ဆိးဘၣ်, ပတၢ်ဆၢကတိၣ်စ့ၣ်ဒိၣ်မးလၢပကမၤ
လိဘၣ်တၢ်ဒီးတကးဒီးဘၣ်တၢ်သံတၢ်မ့ၢ်တၢ်တခါလၢ
လဲၤယုာ်စ့ၢ်ကိးဒီးပုၤလၢပတၢ်လဲၤက့ၢ်အပူၤဘၣ်ဆၣ်ပအိၣ်
သ့အိၣ်သ့, လဲၤသ့က့ၢ်သ့ဒီးန့ၢ်လီၤ.

In January 2010, the SPDC attacked Ler Doh Township
in Kler Lwee Htu District, burning villager's homes and
causing them to flee and hide in the jungle as Internally
Displaced People (IDP). This traumatic, forced relocation
created many difficulties for the villagers including the
disruption of education, as students and teachers had to
leave school and escape to the deep jungle. To understand
the impact this SPDC attack had on education, Phru
Pwgo interviewed Ler Doh Township Education Officer,
Thara Say Wah about the situation in his township.

**Q. Please tell me about the current situation of
education and its organization in your township?**

A. In our township, the SPDC's activities have really
gotten in the way of making educational improvements.
Accordingly, it is very difficult to manage and sustain the
education system in our township. However, we work
our best to ensure our children are able to study every
year as much as possible. Part of our efforts involves
supporting children to attend school if their parents are
unable to support their schooling. As a result, we see
that children's access to education in our township has
increased year by year.

**Q. We heard that SPDC came to Ler Doh Township.
So, can you tell me the date of this attack and how
many battalions were involved?**

A. Five SPDC battalions: 362, 363, 366, 367 and 368
came to our area in January, moving forward in stages.
First, they burnt Gwai Der Village. After that, on the 7th
February, they moved to our township office, burning it
as well. In the same manner, they burnt our secondary
school which was located in Htee Nya Lee Village.

Q. How many schools did they burn?

A. They burnt 2 schools in Ler Doh Township, Htee Nya
Lee's high school and Htee Baw Hta's nursery school.
Their purpose was to burn all our villages, our schools
and kill us all. However, their plans were not fully
successful because our Karen National Liberation Army
(KNLA) bravely counterattacked. For this reason, on
behalf of myself and all of our teachers, I would like to
show gratitude to the KNLA for protecting us bravely,
with all of their strength and heart and love for their Karen
people.

**Q. How many months have students, teachers,
parents and other villagers been hiding in jungle?**

A. They have been hiding in jungle for almost 3 months.

Q. In your township, were all schools relocated?

A. Yes, all 13 of our schools were relocated to the jungle
at the beginning of January.

**Q. You have been on the run and in hiding since
January, so how will you manage the students'
examinations for the 2009-2010 academic year?**

A. For the 2009-2010 academic year, almost all of the
schools could not hold exams because we fled to the
jungle with nothing. We were not even able to hide the
school materials we had because of the suddenness of
the attack. It was not easy to get school materials in the
jungle and therefore, most schools did not give final
exams, with the exception of Htee Nya Lee school
which managed to give their final exam in the jungle with
great difficulty.

**Q. What are your plans for the students who could
not take their exams?**

A. Our leaders discussed this and decided that in the
coming year they will upgrade all of the students who
could not take exams. For me, I feel very sad because
our students who worked so hard and were so tired after
spending their time studying were not in the end able
receive the fruits of their labor. For this reason, we worry
that they will face the problems in their further studies.
Anyway, I hope that everything will work out for the
best.

**Q. What are the most important things that were
lost when the SPDC burnt and destroyed villages
during their attack?**

A. Many villagers lost land and shelter as well as
materials and animals which they could not hide during
the attack. For us teachers, we lost the schools where
we practice education. In a way we also lost each other
as teachers left their students and students left their
teachers during the escape from the SPDC to the jungle.

**Q. As a consequence of the destruction of your
schools and loss of school materials, what do you
think will be the obstacles for next year?**

A. There is a great feeling of depression and sorrow for
next year because of the schools and materials that
have been lost. We will have to rebuild again and this is
the burden we face.

**Q. Have you already decided to rebuild new schools
in the coming 2010-2011 academic year?**

A. Yes, we've already decided to rebuild. Because, if
we do not rebuild, where else will our students be able to
continue to study? The schools are very important for us
in our township. Therefore, we are going to put in as
much effort as we can to rebuild in unity.

**Q. Do you already have school materials from the
Karen State Education Assistance Group (KSEAG)
for next year?**

A. Not yet. At present, it is very difficult to manage and
to collect those materials that were kept for us. I see
everyone is still in fear. In addition, our villagers are
putting their efforts into meeting their basic needs in areas
such as food and shelter. Therefore, they do not have
time to think about education for their children. We hope
that after everyone's environment and shelter is sufficient
enough, we can rebuild the schools and go to collect our
school materials.

**Q. What other obstacles do you foresee in the 2010-
2011 academic year?**

A. At present, our homes are destroyed and we have no
schools. Likewise, we have no land for farming. We
know that we cannot support food, salaries and materials
for teachers. In previous years it was difficult, but
students, parents and school committees tried as much
as they could to support and develop our schools and
education. This year the situation is much worse. Now,
we see some teachers have already scattered, some
have fled to the refugee camps and some who came
from other cities and towns could not suffer this experience,
lost their spirit and returned to their original home areas.
However, we appreciate and thank so much those
teachers who have stayed and continue to struggle and
suffer with. We know surely that we are going face
many problems in running our schools this coming year,
but we strongly believe in education for our children and
will continue to struggle for this goal.

**Q. Finally, do you want say something else about
this difficult situation?**

A. I want to say that despite the obstacles that I and my
people are facing right now, I will never retreat and
never give up. I've decided to try as hard as I can and
use the skills that I have to the best of my ability. All of
my dear brothers and sisters, I would like to tell you that
although you will know our situation when you have
read it in this newsletter, or may see it on film and can
visualize it, it is not the same as when you experience
it for yourselves. I would like to invite you to come and
join us and help in our struggle for education and I strongly
believe that you can do so. Finally, I would like to tell
you that our students and teachers and parents must,
like all of our villagers, search for land to live on and then
labor on this land to grow enough food to survive farm
this land, working in the heat for survival with little time
for studying and supporting schools

ဝမ်းပျက်၊ ဝမ်းလျှောခြင်း

ရောဂါဖြစ်ပွားမှုကိုစောင့်ကြည့်ထောက်လှမ်းခြင်းစနစ်(နောက်ဆက်တွဲကြည့်ပါ)

အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်

နာတာရှည်မဟုတ်သော(ရုတ်ခြည်း)ဝမ်းလျှောရောဂါဆိုသည်မှာလူနာသည်သင့်ရက်အတွင်းတွင် တနေ့အတွင်းဝမ်းဥကြိမ်နှင့်အထက်၊ ဝမ်းသွားသောပမာဏမှာလည်း တနေ့တွင်(၃၀၀ ဂရမ်)ထက်ပိုခြင်းကိုခေါ်သည်။ ဝမ်းလျှောခြင်း ဆိုသည်မှာ ရောဂါ၏လက္ခဏာ တခု သာဖြစ်ပြီး ရောဂါမဟုတ်ပေ။ ဝမ်းလျှော၊ ဝမ်းပျက်ခြင်း ဥပမာအားဖြင့် ဖြစ်ပွားပါက ယင်းကို နာတာရှည်ဝမ်းပျက်၊ ဝမ်းလျှောခြင်းဟုခေါ်သည်။ ဖြစ်ပွားရသည့်အကြောင်းရင်းများနှင့်ကုသမှုများမှာမူရုတ်ခြည်းဝမ်းလျှောရောဂါနှင့်နာတာရှည်ရောဂါတို့ တွင်ကွာခြားသည်။ ရုတ်ခြည်းဖြစ်ပွားသောရောဂါသည်များစွာသောမတူညီသည့်အကြောင်းရင်းများကြောင့်ဖြစ်ပွားသည်။ (အစာအိမ်နှင့်အူလမ်းကြောင်းကူးစက်ရောဂါများ၊ အစာအိမ်သင့်ခြင်း၊ ခွဲစိတ်မှုဆိုင်ရာပြဿနာများနှင့်အခြားရောဂါများ)

ဝမ်းပျက်၊ ဝမ်းလျှောခြင်းကိုကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်းဆိုသည်မှာ

- ရောဂါလက္ခဏာများကိုသိရှိခြင်း၊ ဝမ်းလျှောရောတွင် သွေးမပါခြင်း(သို့မဟုတ်)သွေးဝမ်းသွားခြင်း (Dysentery)
- ရေခတ်ခန်းခြောက်ခြင်းကိုသုံးသပ်ခြင်း
- ကုသမှုကိုရွေးချယ်ခြင်း(နှင့်/သို့မဟုတ်)ပြန်လည်လာရောက်ပြသရန်ပြောဆိုခြင်း

ရုတ်ခြည်းဖြစ်တတ်သောဝမ်းပျက်ရောဂါနှစ်မျိုးကိုအောက်တွင်ဖော်ပြထားသည်။ (လက္ခဏာနှစ်မျိုးလုံးရောထွေးနေတတ်သည်)

သွေးမပါသောဝမ်းပျက်ခြင်း

မစင်များသည်အရည်ကျကျနှင့်ပမာဏအမြောက်အမြားဖြစ်ပြီးအရောင်အားဖြင့်ကြည့်နေသည်။ (အညိုရောင်-အဝါရောင်)။

အဖျားနှင့်ဝမ်းဗိုက်နာခြင်းရှိတတ်သော်လည်း မစင်ထဲတွင်သွေးသို့ မဟုတ် အကျိုး၊ အချွဲများမပါဝင်ပေ။ ဆေးပညာအားဖြင့်သိမြင်နိုင်သော ရောဂါလက္ခဏာများမှာရေခတ်ခန်းခြောက်မှုဖြင့်ဖုံးလွှမ်းခြင်းခံရနိုင်သည်။ ပါဝင်ပတ်သက်နေသောရောဂါပိုးများမှာပိုင်းရပ်စ်များ၊ ဘက်တီးရီးယားများ(Cholera and Escherichia Coli) နှင့်ကပ်ပါးပိုးများ(Giardia)တို့ဖြစ်နိုင်သည်။ ငှက်ဖျားရောဂါတွင်လည်းသွေးမပါသောဝမ်းပျက်၊ ဝမ်းလျှောခြင်းကိုတွေ့နိုင်သည်။ သွေးမပါသောဝမ်းပျက်၊ ဝမ်းလျှောခြင်း(ဝမ်းကိုက်ရောဂါ)

ဝမ်းသွားသည့်အခါမစင်သည် အရည်ဖြစ်ထက်စာလျှင်ဝမ်းပျော့ပျော့အနေဖြင့်သွေးများပါရှိနေသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ဝမ်းဗိုက်နာခြင်းနှင့်ကိုယ်အူချိန်မြင့်တက်ခြင်းတို့ ကိုလည်းတွေ့ရသည်။ အများဆုံးမှာ Shigella နှင့်Campylobacter ပိုးများကြောင့်ဖြစ်ပွားခြင်းဖြစ်သည်။ ကပ်ပါး ပိုးဖြစ်သော အမီးဘား (Amoeba) ကြောင့်လည်းဝမ်းကိုက်ရောဂါဖြစ်စေနိုင်သည်။

ရောဂါကွပ်ပြင်လက္ခဏာများ

- လူနာသည်ရက်မည်မျှဝမ်းပျက်ခဲ့ပြီးပြီလဲ။
- ဝမ်းထဲတွင်သွေးပါသလား။ အရည်ချည်းသက်သက်သွားသလား။
- ဗိုက်နာခြင်း၊ ဝမ်းသွားသည့်အခါတွင် စအိုမနာကျင်ခြင်း၊ ဖျားနာခြင်း(သို့မဟုတ်)အော့အန်ခြင်းများရှိသလား။

ဗဟုသုတ (၁) ရုတ်ခြည်းဖြစ်သောဝမ်းပျက်ရောဂါ

နောက်ကျောခြမ်း	နံရိုး	ဝမ်းဗိုက်	ဝမ်းပျက်
နံရိုး	နံရိုး	နံရိုး	နံရိုး
နံရိုး	နံရိုး	နံရိုး	နံရိုး
နံရိုး	နံရိုး	နံရိုး	နံရိုး

ရောဂါရှာဖွေခြင်း အရေးကြီးဆုံးအချက်မှာရေခတ်ခန်းခြောက်မှုကိုဆန်းစစ်သုံးသပ်၍ ထိရောက်သောကုသမှုပေးရန်ဖြစ်သည်။ ရောဂါရှာဖွေမှုကိုဆေးပညာအမြင်အားဖြင့်ပြုလုပ်သည်(ဝမ်းသွားသည့်အခါသွေးပါခြင်းသို့မဟုတ်မပါခြင်းပိုင်းရပ်စ်ပိုးဘက်တီးရီးယားပိုးသို့မဟုတ်အမီးဘားကြောင့်ဖြစ်သည်ဖြစ်သည်ကို သိရှိစေရန်ဝမ်းစစ်ဆေးခြင်းကိုပြုလုပ်သင့်ပါသည်။ နောက်ထပ်ကျန်ရှိသောအချက်များကိုစဉ်းစားသောအခါတွင်ဝမ်းပျက်ခြင်းအမျိုးအစားအားလုံးတို့တွင်ပထမဦးဆုံး

ရေခတ်ခန်းခြောက်မှုကိုဆန်းစစ်သုံးသပ်ရမည်။ (အောက်ဖက်တွင်ကြည့်ရန်)
အဖျားရှိသည်ဆိုပါကငှက်ဖျားရောဂါ(အခန်း၁၅.၂ တွင်ကြည့်ရန်)အလယ်နားရောင်ရမ်းခြင်း(otitis media (အခန်း၂၁.၁တွင်ကြည့်ရန်)**အဆုတ်ရောင်ခြင်း** (အခန်း၂၁.၂တွင်ကြည့်ရန်)**နီနော့အမြှေးရောင်ခြင်း**(အခန်း၁၅.၁တွင်ကြည့်ရန်)သို့မဟုတ် **ဆီးလမ်းကြောင်းပိုးဝင်ခြင်း**(အခန်း၁၃.၁တွင်

ကြည့်ရန်)တို့ တွဲဖက်ခြင်းရှိမရှိစဉ်းစားရမည်။ ဝမ်းအရည်ကျကျများဒလဟောသွားခြင်း၊ ထပ်ခါတလဲလဲအန်ခြင်းများရှိမရှိကြည့်ပါ။ ရှိလျှင်**ကာလဝမ်းရောဂါ**ကိုစဉ်းစားပါ(အခန်း၁၂.၂တွင်ကြည့်ရန်) အကယ်၍လူနာတွင်**ဝမ်းဗိုက်ဆိုင်ရာလက္ခဏာများ**ဖြစ်သောဝမ်းဗိုက်အလွန်နာကျင်ခြင်း၊ သို့မဟုတ်ဝမ်းဗိုက်တင်းလာခြင်းရှိလျှင်ခွဲစိတ်မှုဆိုင်ရာများ(အစာလမ်းကြောင်းပိတ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ်အူပေါက်ထွက်ခြင်း)ကိုစဉ်းစားရမည်။ ကလေးတယောက်သည် ဥပမာအားဖြင့်**နာတာရှည်ဝမ်းလျှော၊ ဝမ်းပျက်ရောဂါ**ဖြစ်လာချိန်တွင်အာဟာရချို့တဲ့ခြင်းနှင့်အခြားနာတာရှည်ရောဂါများကိုစဉ်းစားရမည်။ (အခန်း၁၇.၁တွင်အာဟာရချို့တဲ့ခြင်းအကြောင်းကြည့်ရန်) ကလေးငယ်များတွင်ဝမ်းပျက်ပါက အစာပြောင်းလဲ၍ ကျွေးခြင်းကိုအမြဲစဉ်းစားရမည်။ ဝမ်းပျက်၊ ဝမ်းလျှောရောဂါသည်မိခင်မှနို့ပူစတင်တိုက်သောအခါများတွင်အဖြစ်များသည်။ (ရေကိုမကျိုချက်ခြင်းသို့မဟုတ်နို့ပူမသန့်ရှင်းခြင်း)

ရေခတ်ခန်းခြောက်ခြင်းကိုသုံးသပ်ခြင်း

ဝမ်းလျှော၊ ဝမ်းပျက်ခြင်း(အဓိကအားဖြင့်သွေးမပါသောဝမ်းသွားခြင်း)သည်ရေခတ်ခန်းခြောက်မှုကိုဆိုးရွားစွာဖြစ်စေနိုင်သည်။ ပထမဦးစွာလူနာအားရေခတ်ခန်းခြောက်မှုလက္ခဏာများရှိမရှိစစ်ဆေးရန်ဖြစ်သည်။ (ဇယား၂ကိုကြည့်ရန်) ဇယား၂ဆေးပညာအမြင်အားဖြင့်တွေ့နိုင်သောရေခတ်ခန်းခြောက်မှုကိုဆန်းစစ်သုံးသပ်ခြင်း (WHO- ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့)

Plan A အစီအစဉ် (အေး)	Plan B အစီအစဉ် (အေး)	Plan C အစီအစဉ် (အေး)
(ရေခတ်ခန်းခြောက်မှုမရှိခြင်း)	(ရေခတ်ခန်းခြောက်မှုမရှိခြင်း)	(ဆိုးရွားသောရေခတ်ခန်းခြောက်မှုရှိခြင်း)
သားမန့်	ပိုးရိပ်ကြောင့်ဖြစ်ခြင်း	ဝေဖန်နူးနူးနယ်နယ်ဖြစ်ခြင်း(သို့)သတိလစ်နေခြင်း
သားမန့်	အနည်းငယ်ရှိခြင်း	အလွန်အားကျခြင်း
ဖျက်ရည်ထွက်သည်	ဖျက်ရည်မထွက်ပါ	ဖျက်ရည်ထွက်ပါ
စိုပူနေသည်	ခြောက်သွေ့နေသည်	အလွန်ခြောက်သွေ့နေသည်
မရှိပါ	အရေပြားပြည့်သည်	ရေကိုမသောက်နိုင်ပါ(အလွန်အားနည်းနေသဖြင့်မပြောနိုင်ပါ)
အရေပြားကိုလွတ်လို့ကပ်သည်(အရေပြားကိုလွတ်လို့ကပ်သည်အခါပြန်အတိုင်းပြန်ကျပါ သွားသည်)	အရေပြားကိုလွတ်လို့ကပ်သည်(အရေပြားကိုလွတ်လို့ကပ်သည်အခါပြန်အတိုင်းပြန်ကျပါ သွားသည်)	အရေပြားကိုလွတ်လို့ကပ်သည်(အရေပြားကိုလွတ်လို့ကပ်သည်အခါပြန်အတိုင်းပြန်ကျပါ သွားသည်)

ရေဒါတ်ခန်းခြောက်ခြင်းကိုပြုစုကုသခြင်း
ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ ၏ ဝေဖန်ချက် (၁၉၉၅) ဝေဖန်
ခန်းဖျက်၊ ခမ်းငေ့သုခကုသခြင်းကိုပြုစုကုသမှုပေးခြင်း

လူနာသည်ရေဒါတ်ခန်းခြောက်မှုလက္ခဏာများ
မရှိပါ။ ဆေးရုံတင်၍ ကုသရန်မလိုအပ်ပါ။ မိခင်ဖြစ်သူအား
ပြောရန်မှတစ်ဆင့် ကိုပို၍ အကြိမ်များစွာ အချိန်မှန်
မှန်တိုက်ကျွေးရန်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ မိခင်နို့ မတိုက်
ကျွေးနိုင်ပါက ဓာတ်ဆား ရည်တိုက်ကျွေးခြင်း (သို့ မ
ဟုတ်) အခြား အရည်များဖြစ်သော စတုဂံပြုတ်၊ ထမင်း
ရည်၊ နေ့စဉ်ဆက်တွဲ ပါးစပ်မှတစ်ဆင့် ရေဓာတ်တိုက်
ကျွေးခြင်း တွင် ရှိရန်။ ဒီဇီချက် အစရှိသည်တို့ ကို ဝမ်း
ပျက်ခြင်း ရပ်တန့် သွားသည်အထိ တိုက်ကျွေးရန်ဖြစ်
သည်။ ကလေးများ အာဟာရချို့တဲ့မှု မဖြစ်စေရန် အ
စားအစာများကို မြောက်များစွာ ကျွေးပေးရန်လိုအပ်
သည်။

အကယ်၍ ကလေးအနေဖြင့် အစာအဖတ်များမစား
နိုင်ပါက နှုတ်စားပြောင်းပါဝင်သော အစားအစာ၊ လတ်
ဆတ်သော အသီးများ၊ အသီးအရွက်များ၊ အစားအ
စာထဲတွင် ဟင်းရွက်ဆီ တွန်း၊ နှစ် ဇွန်းခန့် ထည့်၍
ဖြည့်စွက်စားအဖြစ် နှစ်ပတ်ခန့် ကျွေးရန်ဖြစ်သည်။
ဓာတ်ဆားပျော်ရည် (သို့ မဟုတ်) ထမင်းရည်အား ပြုလုပ်
ပြင်ဆင်နည်းကို မိခင်ဖြစ်သူအား ရှင်းပြရမည်။

ပုံမှန်သောက်သုံးနေကျ အရည်ပမာဏထက် ပိုမို၍
သောက်သုံးရန် မိခင်ဖြစ်သူအား ပြောပြရမည်။
- အသက် ၂ နှစ်အောက် --- ၅၀-၁၀၀ မီလီမီတာ ဓာတ်
ဆားရည်ကို ဝမ်းတကြိမ် သွားပြီး တိုင်းတိုက်ရန်
- အသက် ၂ နှစ်အထက် --- ၁၀၀-၂၀၀ မီလီမီတာ
ဓာတ်ဆားရည်ကို ဝမ်းတကြိမ် သွားပြီး တိုင်းတိုက်ရန်

ကလေးတနေ့ တာသောက်သုံးသည့် ရေပမာဏကို မိ
ခင်အား မေးရန် တပတ်လျှင် နှစ်ကြိမ် ကျန်းမာရေးဌာ
နသို့ လာရောက်ပြသရန်

ကလေးဝေးဒေဇစ် (ZINC) ဖြည့်စွက်မှုပေးရန်
ဇင့်ဓာတ်ပမာဏမည်မျှပေးရမည်ကို မိခင်အား ပြောပြ
ရန်မှာ -
ဝေးဒေဇစ်လေဝေဝေဝေ - တနေ့ လျှင် ၂၀ မီလီဂရမ်ဆေး
ပြားတဝက်ကို ၄ ရက်သောက်ရန်
ဝေးဒေဇစ်လေဝေဝေဝေ - တနေ့ လျှင် ၂၀ မီလီဂရမ်ဆေး
ပြားတပြားကို ၄ ရက်သောက်ရန်
ဇင့်ဓာတ်ဖြည့်စွက်မှုကို မည်သို့ ပေးရန်မိခင်အား ပြသ
ပေးရမည်။

ဝေးဒေဇစ်လေဝေဝေဝေ - ဆေးပြားကို ဇွန်းထဲ
တွင် ထည့်ထား၍ မိခင်နို့၊ ဓာတ်ဆားရည် (သို့ မဟုတ်)
သန့် ရှင်းသော ရေထဲတွင် ပျော်ရန်

ဝေးဒေဇစ်လေဝေဝေဝေ - ဆေးပြားကို ဝါးစားရန်
(သို့ မဟုတ်) သန့် ရှင်းသော ရေကို ပန်းကန်လုံး (သို့
မဟုတ်) ဇွန်းထဲ ထည့်၍ ဆေးပြားကို ယင်းရေထဲ
တွင် ပျော်ရန်

ဒီဇီချက် သဘာဝပေးရန် မှာ ဒေဇစ်ဇင်ဖြည့်စွက်မှု ပေးခြင်းကို ၄
ရက်ခန့် ပြည့်စွာ ပြုလုပ်ရန်

ကလေးအား ကျန်းမာရေးလုပ်သားများ ထံသို့ ပြန်
လည်ပြသရန် အကြောင်း အရာများကို မိခင်အား ရှင်း
ပြထားရမည်မှာ -
- ဝမ်းအမြောက်အများ သွားခြင်း - ၃ ရက်ကြာပြီး သည်အထိ မသက်သာခြင်း
- ရေအလွန်အမင်း ဝတ်ခြင်း၊ - အဖျားတက်ခြင်း
- မျက်တူင်းချိုင့်ဝင်မှုရှိခြင်း - ပုံမှန်အားဖြင့် မစားနိုင်၊ မသောက်နိုင်ခြင်း
(အထက်ဖော်ပြပါ လက္ခဏာ ၃-ခု သည် ကလေးရေ
ဓာတ်ချို့တဲ့ခြင်းကို ညွှန်ပြသည်)

ခမ်းတင်ပြုစုကုသပေးရန် စဉ်းစားခြင်း ၄ ခုမှ -
ဝေးဒေဇစ်ဇင်ဖြည့်စွက်မှုပေးရန်
(သဘာဝပေးသော ဝေးဒေဇစ်ဇင်ဖြည့်စွက်မှုပေးရန်
ဝေးဒေဇစ် (ဝေး) ဖြည့်စွက်ရန်)
ဒေဇစ်ဇင်ဖြည့်စွက်မှုပေးရန်
ဝေးဒေဇစ်ဇင်ဖြည့်စွက်မှုပေးရန်
ပြန်လည်ပြသရန် ချိတ်ဆိုင်ချက် (ရက်ချိတ်) ယူသောရန်

ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ ၏ အစီအစဉ် (ဘီ)
အရ ရေဓာတ်ချို့တဲ့မှုကို ပြုစုကုသမှုပေးခြင်း
- ဆေးရုံတင်ပါ
- ပထမဆုံး ၄ နာရီတွင် ဓာတ်ဆားရည်ကို ဇယား ၃
တွင် ပြထားသည့် အတိုင်း ပေးရန်
- အကယ်၍ ကလေးသည် သတ်မှတ်ထားသည့် ထက်
ဓာတ်ဆားရည်ကို ပိုမိုလိုအပ်လျှင် ပိုမိုပေးရန်
- မိခင်အား မိခင်နို့ ကို ဆက်လက်တိုက်ကျွေးခိုင်းပါ
- ၄ နာရီကြာပြီး နောက်ရေဓာတ်ဖြည့်စွက်ခြင်းကို ပြန်
လည်သုံးသပ်ပါ (ဇယား ၂ ကို ကြည့်ရန်) ထို့ နောက် ပုံစံ
တွင် ပါဝင်သည့် အတိုင်း လိုက်နာဆောင်ရွက်ရန် ဖြစ်
သည် (အကယ်၍ အစီအစဉ် (ဘီ) တွင် ဆက်လက်ရှိနေ
ပါက ဇယား ၂ ပါ အတိုင်း နောက်ထပ် ၄ နာရီ ပြန်လည်
လုပ်ဆောင်ရန် ဖြစ်သည်)

ဇယား ၃ ပထမဆုံး ၄ နာရီတွင် ချိတ်ဆိုင်ကျွေးပေးရမည့် ပြန်
သော ဒေဇစ်ဇင်ဆေးရည် သာဓာန်းဇင်ဆေးပမာဏ

အသက် အောက်	ပုံစံ အထက်	၂၀၀-၄၀၀
၅-၁၂ နှစ်	၁၉-၂၆ ဂရမ် လီလီရန်	၁၀၀-၁၀၀
၁၂-၁၅ နှစ်	၁၂-၁၉ ဂရမ် လီလီရန်	၉၀-၁၀၀
၁၅-၁၈ နှစ်	၁၀-၁၂ ဂရမ် လီလီရန်	၇၀-၉၀
၁၈-၂၀ နှစ်	၆-၁၀ ဂရမ် လီလီရန်	၄၀-၇၀
၂၀-၄၀ နှစ်	၆ ဂရမ် လီလီရန်	၂၀-၄၀
၄၀ နှစ် အထက်	၆ ဂရမ် လီလီရန်	၆၀-၉၀

၄ နာရီကြာပြီး နောက်ရေဓာတ်ဖြည့်စွက်မှုကို
ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်း
ကလေးအား ရေဓာတ်ပြန်လည်ဖြည့်စွက်ပြီး
သည့် နောက်တွင် အစီအစဉ် (အေ)
အတိုင်း ကုသမှုပေးပါ
အကယ်၍ ရေဓာတ်ချို့တဲ့မှု
ဆက်လက်ရှိနေလျှင် အစီအစဉ် (ဘီ) အတိုင်း
ပြန်လည်လုပ်ဆောင်ပါ

ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ ၏ ဝေဖန်ချက် (စီ) ဝေဖန်
ဆိုးရွားစွာ ရေဒါတ်ချို့တဲ့မှု ပေးခြင်း
ဆေးရုံတင်၍ ကုသမှုပေးပါ။ Ringer lactate
ဖျော်ရည်ကို (ဇယား-၄) တွင် ပြထားသည့် အတိုင်း
သွေးကြောမှ သွင်းပေးပါ။ ၁၅ မိနစ် တကြိမ် ကလေး၏
အခြေအနေအား ဆန်းစစ်သုံးသပ်ပါ။ အကယ်၍ လို
အပ်သော ပမာဏအား အပြည့်အဝ ပြီးလျှင် (တနင်္ဂနွေ
အောက်ကလေးများအား ၆ နာရီ အရွယ်ရောက်သူများ
အား ၃ နာရီ) ရေဓာတ်ဖြည့်စွက်မှုကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပါ။
ထို့ နောက် အစီအစဉ် (အေ) (ဘီ) (စီ) အတိုင်း လက်တွေ့
ကျင့်သုံးပါ။

အကယ်၍ သာအကြောဆေး အဖြစ် မပေးနိုင်ပါက နှာ
ခေါင်းပိုက်မှတစ်ဆင့် ဓာတ်ဆားရည် အား ပေးသွင်းနိုင်ပါ
သည်။ ကိုယ်အလေးချိန် တကိုလိုလျှင် ၂၀ မီလီလီတာ ရှုန်း
ဖြင့် ခြောက်နာရီကြာ သွင်းပေးရန် ဖြစ်သည်။ ထို့
နောက် အကြောဆေး သွင်းရန် အတွက် လူနာ၏ အ
ခြေအနေကို စစ်ဆေးရန် ဖြစ်သည်။ လူနာကို ဆေးရုံတွင်
အနည်းဆုံး ၂၄ နာရီ ထားရှိရန် ရောဂါ ဖြစ်စေသည့် အ
ကြောင်း ရင်းကို ရှာတွေ့ သည်အထိ ထားရှိရန်။
အကယ်၍ ကာလဝမ်းရောဂါ ဟု သံသယရှိပါက ပဋိဇီဝ
ဆေးများဖြင့် ကုသမှုပေးရန် ဖြစ်သည်။ (အခန်း ၁၂.၂
တွင် ကြည့်ရန်)
ရေဓာတ်ပြည့်ဝ သွားလျှင် အစီအစဉ် (အေ) အတိုင်း လိုက်
နာဆောင်ရွက်ပါ။

ဇယား-၄ Ringer's ဖျော်ရည်ဖြင့် သွေးကြောမှ တဆင့် ရေ
ဓာတ်ပြန်လည်ဖြည့်စွက်ပေးခြင်း

	ပထမဆုံး ဆုံး 30ml/kg ပေးရန်	ထို့ နောက် 70ml/ kg ပေးရန်
အသက် ၁၂ လ အောက်	၁ နာရီ	၁ နာရီ
အသက် ၁၂ လ အထက်	၃၀ မိနစ်	၂ နာရီ ၅ နာရီ

သေတ္တာဖြင့် ရှုန်းနှုန်း တစ်နစ်လျှင် အစက်ပေါင်း = $\frac{CCX}{Hr} \times \frac{Drop\ in\ 1cc}{60}$

၃ ပမာအကယ်၍ ၅ နာရီအတွင်း ဆေး ၅၀၀ စီစီ ပေးချင်
လျှင် ဤသို့ တွက်ချက်ရသည်။ ၁ စီစီ တွင် အစက်ပေါင်း
၂၀ ပါရှိသည်။ ထို့ နောက် တစ်နစ်လျှင် အစက်ပေါင်း
(drops/min) = $500 \times 20 / 60 = 33 \text{ drops/min}$
(တစ်နစ်လျှင် အစက်ပေါင်း ၃၃ စက်)

မပြီးဆုံးသေးသည့် ခမ်းတင်ပြုစုကုသမှုပေးခြင်း ဆောင်
ပါးကို လာမည့် စာစဉ်တွင် ဆက်လက်ဖော်ပြသွားပါမည်။

ခုံ့ခုံ့ခုံ့ခုံ့ခုံ့

ခုံ့ခုံ့ခုံ့ခုံ့ခုံ့ခုံ့ခုံ့ခုံ့

၁. တံကူညီသုအဘူးအလဲ
အိပ်ဝဲဒီးအကျိအကျဲ
ဒ်သီးပကဒီးနီဂီ
လက်ဝဲဒ်တံဆာကတီ
၂. ဆာကတီလအိပ်ဒီးပု
မပဝဲလက်သုညီလက်သး
တံကူဂီဒီးတံမုလ်
မုတနံပကထံညီဘဉ်
၃. တံကတီဒ်အိပ်တဘီ
ဂုလပကြီးဒီးစိန်ခိ
ခပ်ကတံသုညီကူညီသုထု
သုညီထီခိဆာဒီးနုမု
၄. တံကတီဒ်တဖျဉ်အံ
စိန်မုစိန်ဂဲမတံးတံး
မမမတုကတီဘဉ်
အသုညီဆာပကထံညီဘဉ်
၅. ဒ်ပစိတံဂီလီလီယာ
လကျဲတံတတုယုညီသး
နမုတုယုညီဘဉ်ပုနဲ
တစါအကစဲခဲဝဲ
၆. တံစဲခဲတမုတံဂု
ပလီပသးမဂုဂု
ဒ်ပတံတံတံတံမုလ်
ပလီသးမသပုပု
၇. တံကူညီသုဒီးတံမလီ
မုပုကလုဂဲမုပုဖိ
မုတသုကူညီသုပိညါ
လီကင်ခဲမဲဘုညီခိဂံ
၈. တံကူညီသုမုအိပ်ဒီးပု
ကဲဘူးလပုဂီအါမ
ကျဲးစးလုယုတံကူညီသု
တံကီခဲပခိဖျိသု
၉. လဲလဲမုပုအလုကီ
ဆုညါမုလုတုလုတံ
ဆုညါတံအိပ်မုအကျဲ
မုတံကူညီသုအဘူးလဲ
လ-သရဉ်အိပ်ယာနီ

ခဲခဲခဲခဲခဲခဲခဲခဲခဲခဲ

၁. ဆံယံ၊ သ၊ ခံဝးတဆံ
တံမလီစးထီပဲလံ
ကီရုဂ်ခိနီဟံဖျိသး
ဖဲတံကီခါလါမးရး
၂. မုဂ်တြိဘုသိပ်တံမလီ
သးကုပဖျိဟံဖျိ
တံလီမုဝဲဒ်တံညီ
မုဝဲနံမုတံမလီ
၃. ထံညီလီသးဖဲလါမးရး
ဒ်ကသုညါအါထီညီဘဉ်
လံနဲကျဲလပဝဲဂီ
(MTT)ကရုဟုဂ်လီ
၄. ကိုသရဉ်မုဂ်ခါကိးဂု
ကျိဝဲဂုထုထီညီလီပု
ဒ်သီးပကသုထီညီဂီ
ဟုဂ်လီသးဘဉ်မုနီဂီ
၅. ဖဲတံမလီဆာကတီ
ကဲထီညီဝဲထီညီဒုတနီ
ထီညီဒုဘဉ်ဆဉ်သးတဆံ
တံကူညီသုဘဉ်ဟံးနီဒီး
၇. တံမလီတဘီတခိ
ထံညီလီသးသမုကိး
ဒီးနုညါလါတံမလီ
ဂုကျဲးစးပဝဲထီဘီ
၈. ပအိပ်ဝဲလါကစါဝါ
ဟဲထံညီလီသးဒီးသရဉ်
တံမလီစးထီညီအါ
ဟုဂ်လီဝဲကူညီသုပိညါ
၉. သ့ ကီလါဖိတုအိပ်ပု
ပသးခုပဝဲကိးဂု
တယံဘဉ်ပဘဉ်လီဖး
သအံတစါခံဝးတဆံမုဖဲ
လ၊ တံကီခါပုမလီတံဖိ
(ဘုသိပ်ကီဆဉ်)

မုဂ်ခုံ့ခုံ့ခုံ့ခုံ့ခုံ့

၁. ခံသ၊ သ၊ ခံဝးတဆံ
ဆာကတီဂီနံနီနီရံဂ်
နံမုတံမလီအိးထီညီ
တံလီကတံထုညီသဝီ
၂. တံမလီအိးထီညီအနံ
ခိနီအါဂုဟဲထီညီဒီး
ခိနီလါအဖဲတဖျဉ်
ဟုဂ်ဂံဟုဂ်ဘါပသရဉ်
၃. ပဒိပ်လါစုတံကတီ
မုတံကတီလုပုဒိပ်
သရဉ်ကံစိကအါထီညီ
တံမလီအံးဒီးအိပ်ထီညီ
၄. ပုလါရဲဂ်ကျဲတံမလီ
မုဝဲကူညီသုဝဲကျဲခိ(ဒုသထု)
တံမလီအံးကဲထီညီ
ကူညီသုနဲကျဲမုစါကိး
၅. တံမလီအဂုတဖျဉ်
သရဉ်ဖထီညီကရဲပု
တံကီခါတံမလီအံး
တံမတုအံးယံတံလံ
၆. လါကီရုဂ်နံဘဉ်အပု
သရဉ်ဖထီညီဟးသကု
အတံသိပ်လီဂုဒိပ်မး
ကနုယံမံခုဘဉ်သး(တံမလီဒီး)
၇. လါတံမလီတဘီအံး
သရဉ်အိပ်အဂုယုဆံ
ပုနီဂံအဂုယုဆံ
ဖိမုတမုညီကံကံး
၈. သဟးပုတံမအါ(အိသကွံ)
ဘီနီနီ

ဘဉ်မလဲလက်ဂံလက်ဘါ

တဂုလါအမုအဒါ
တံခဲလက်ဘဉ်လီဘဉ်စး
၉. လါပုအကျိတံမအါ
မုဝဲသရဉ်အိပ်ဒိပ်ဝါ
ကနုတံကစိပ်လီတံ
ဘဉ်ဒိပ်တံဂီကိးနံ
၁၀. ဖဲတံသိပ်လီဆာကတီ
အဝဲဒီးဆာထုညီဆုနီ
ယကူအိတံဘုးယသး
နံမုသုညီယဲဒုလါသး
၁၁. ဖဲအတဲတံလဲခိဖျိ
ကနုယံဒုယံကိး
အတံလဲခိဖျိတဖျဉ်
ကနုယံမုသုညီမုသး
၁၂. တံသိပ်လီလါမလီဘဉ်
လါသရဉ်ဂီဂုလပု
သရဉ်မုခံဂုသးပု
လါတံလီယံဟဲဝဲဒု
၁၃. သးနံအိပ်လံယံယုဆံ
မလဲဒုသပုပုလံ
ပဝဲလါသရဉ်သးစါ
ပကြီးကုလီကျဲးစးမ
၁၄. စါလါခံဖိသုညီတဖျဉ်
တံကူညီသုလိဝဲသပု
ဖိသုညီကဲထီညီပုသးစါ
သးစါမုထံကီဂံဘါ
၁၅. ဒ်ဟီဂ်ခိဒ်ဘုဂ်ဟံဖျိ
ပုသးစါမုပုအအါ
သးစါကူညီသုကနုဘဉ်
မုဝဲနုယုပမုဒါ
ဘီနီနီ

မလဲယုနုတံကူညီသု

၁. ဖဲပမလီတံအါ
တံကီတံခဲဘဉ်ပုအါ
ကျဲးစးဆုညီဆုညီဟုဂ်လီသး
ခါဆုညါမုမုပသး
၂. မလီတံအါထီညီအါထီညီ
သပုတံပကသုထီညီ
ခွဲးယံအိပ်ဒီးပုအါ
ပကြီးယုကူညီသုအါအါ
၃. ပကူကဒီးတစဲးဖိ
အါစသးတအိပ်မလီ
ဆိမိပ်ဆံးယုတံကူညီသု
တံပီယံကစဲခဲသု
၄. တချူးစဲခဲတံကူညီသု
ဟုဂ်လီသးမလီနုညီသု
တံကူညီသုလါအိပ်ဒီးပု
ပမဲယံနံဒီးပုဂု
၅. ကူညီသုမုတံအိပ်ဒီးပု
ကလုဂုကထံညီဆံးပု
ကကျဲးစးယဲတုယုသု
မလီယုနုတံကူညီသု
လ- (မီထံ)ဖျဉ်အဂီရုဂ်
တနီသရဉ်ကီဆဉ်

ကညီခိသုတကူဂီခိ

လ-ထံကျိထံ၊ ဒုသထုဂီဂီရုဂ်

၁. ဖဲလါယနီဆံးအါ
ခွဲးဒီးပမလီဘဉ်
ခွဲးမုပုလါယုကဲဘဲ
ပမုပုလါယုဖျဉ်
၂. ပမုပုခွဲးဂဲခွဲးဖိ
ခိဖျိခွဲးယုပုအလီ
နမုစဲးလါယုပု
နဒီးယပကယုပု

၃. ပမုပုခွဲးဂဲခွဲးဘဉ်ဆဉ်
ခွဲးဖိတတုယုအသး
တခံသးစးထီညီယုဝဲ
ခွဲးယုဝဲကဲဘဲကဲဘဲ
၄. ဖဲခွဲးဖိစးထီညီယုခါ
ပမုနီဘဉ်အသး
ခွဲးယုတုအုဖိတံဂံလံ
ပမုတံထုထီညီခဲး

တကူလါပသုတကူညီခိခိ

၁. တံကီတံခဲအိပ်ဒိပ်အါ
ဖဲကဲကူညီသုအါ
လဲဖဲအံးပုကိးသရဉ်
လဲဖဲနုပုကိးသရဉ်
၂. ကူညီသုတအိပ်ကဲသရဉ်
တမုတံညီညီဖိဘဉ်
တံကူညီသုမုစါဘဉ်ဆဉ်
ခိဖျိဟုဂ်လီတုအသး

၃. ယဟံပုယံတံကီတံခဲ

ကူကဟံဒီးကျဲးစးယဲ
ယမုယုယကစါဘူး
ဖိသုညီဆံးသုတဘဉ်ဘူး
၄. ခိဖျိယဒုးတံအံးယီ
ဖိသုညီဆံးယဘဉ်သိပ်လီ
တံလါယတုဘဉ်ဒိပ်အါ
ပတီထီသရဉ်မုဒါ
လ-စါဒုဝါပု

မလီယုနုတံကူညီသု
၁. ဖဲပမလီတံအါ
တံကီတံခဲဘဉ်ပုအါ
ကျဲးစးဆုညီဆုညီဟုဂ်လီသး
ခါဆုညါမုမုပသး
၂. မလီတံအါထီညီအါထီညီ
သပုတံပကသုထီညီ
ခွဲးယံအိပ်ဒီးပုအါ
ပကြီးယုကူညီသုအါအါ
၃. ပကူကဒီးတစဲးဖိ
အါစသးတအိပ်မလီ
ဆိမိပ်ဆံးယုတံကူညီသု
တံပီယံကစဲခဲသု
၄. တချူးစဲခဲတံကူညီသု
ဟုဂ်လီသးမလီနုညီသု
တံကူညီသုလါအိပ်ဒီးပု
ပမဲယံနံဒီးပုဂု

Continued from page 5

ကညီမိကခိခိခိခိ

- ၁. နမ့်ကညီမိတက နဘဉ်ဆိပ်ပလီနသး နကွာ်နဂီဂုဒိဉ်မး ယံလဒိဉ်န့ပုအက
- ၂. ကဆိဉ်ကံကူဂဲဒီးနး ကျဲးစးဟံးယာ်သပုပု ဟးဆွဲးလုပစိတဖဉ် ကွာ်လိဝဲဖုတံသ့ညါ
- ၃. လာမုဒိဉ်သိဉ်လံာ်အကျါ နပုကလုာ်ဆိဉ်ဒီးအါ လိာ်ဘဉ်တံကူညါသ့တဖဉ် ဖိဉ်ထီဉ်န့မုဒိဉ်န့မုဒိဉ်
- ၄. နမုဒိဉ်ကံကိဒိန့ဒီး ကလုာ်တတုာ်တံထီဉ်ဖိ တံကူညါသ့အဆိဉ်ဒီးနး ကျဲးစးဟံးကုာ်န့မုဒိဉ်
- ၅. မုဒိဉ်လာဘုဉ်ဂုတံဘဉ်ယိ ဒီးန့နဲတံသိဉ်လိ ဒ်န့မုဒိဉ်ယံလး လုပစိတဖဉ်ရဲးနး
- ၆. သ့ပိဉ်န့ပိဉ်နဲတကုာ် ဝဉ်ပိဉ်န့ပိဉ်နဲတကုာ် ဟးဆွဲးနဲတံအာတဖဉ် ဟံဖျါနဲတံဆဲးတံလး
- ၇. ပကညီမိကခိခိ ဝိဉ်စိလးယုဒိဉ်အယိ ထီဉ်ပဝဲအမဲတထီဉ် ကညီမိကခိခိအကံ
- ၈. လာနီနီယံလး လာနီနီယံလး ထံလိသးခဲကွဲးယဲဟကရုာ် လုာ်သိကံဆဉ်

ဆဂီကညီမိကခိခိ

- ၁. နကကွာ်ဖျါထုတဖျါဆုဉ်ဆုဉ်လီတလဲဘဉ်ထံး တံနီတမံဘဉ်တံလက ကြိယာ်တဆိဉ်ဘဉ်ပုလက ဖိဉ်စုာ်ကီးတဆိဉ်ဘဉ်ဆဉ်ဖဲကုာ်ကဒါကုာ်ဆုန့ဆိဉ် လီ. နကကွာ်ဒဲလဲဉ်တကလုာ်လဲဉ်.
- ၂. ပုဒိဉ်ဆိဉ်ဝဲတဘိ အထီဆိဉ်(၅၀)စုဉ်ထံဉ်မံးထာဉ်န့ဉ် လီ. နမုဒိဉ်တံကွာ်အိတနဲ ၂စုဉ်ထံဉ်မံး ထာဉ်န့ဉ်နက ဘဉ်တံကွာ်အိပုဒိဉ်လဲဉ်.
- ၃. ဆဉ်ဖိ ကီဉ်ဖိ လဲဉ်ဆိဉ်ဝဲ ခဲဒုကကဲဝဲ ဝဉ်တဘိ ယိ ဝဉ်ဆဲးဆဲးကီဉ်ဖိလီကဟဲသကံသးအဝဲတဒုမုပျဲန့ဉ်က လီတံဒီးအန့ဉ်တဒုမုပျဲန့ဉ်ကလီတံဒီးန့ဉ်လီ. နဆိ ကမိဉ်ကလဲဝဲဒဲလဲဉ်.
- ၄. သိဉ်လုဉ်အပဝဲတဆဲးဆိဉ်ဝဲတခိဉ်ပုကညီမိဒီးအိ ကြိဝဲဒုဉ်အကတကယုန့ဉ်လီ. သိလုဉ်ကလဲတံလီဉ် ၃တံတတံန့ဉ်ပုကစံဉ်ဝဲဒုဉ်(၃၅)က. ခံတံတတံ န့ဉ်ပုကစံဉ်လီဝဲဒုဉ်(၂၅)ကဒီးသတံတတံန့ဉ်ပုက စံဉ်လီဝဲ(၄၀)ကအယိန့ဉ်နဆိကမိဉ်ပုစးထီဉ်စံဉ်လီ တံလီအါကတံဝဲလဲဉ်တတံလဲဉ်.
- ၅. လာဟီဉ်ခိဉ်ချါအံတံလးအချ. ကတံန့ဉ်မုဒိဉ်မနုာ် လဲဉ်.
- ၆. ပုဒိဉ်တကပုကီးအိလးစိဝဲလီ. ဒီးအမိအပာ် န့ဉ်ဆိဉ်ဖျါလီဝဲဒုဉ်အဖိတကလီ. ဒီးပုဒိဉ်တမုဒိဉ်အ ဝဲဘဉ်ဒီးအပုတမုဒိဉ်စုာ်ကီးဘဉ်လးနတံဆိကမိဉ်ပု ဝဲန့ဉ်ကမုဒိဉ်မတလဲဉ်.

people. She encouraged me to try hard and get an education, and to help my people. Immediately, in her eyes, I could see her strong determination for her Karen people and her concern for them. She was a very brave and great woman leader who worked tirelessly for the development of the Karen people. She cared and loved her people deep down in her heart. And, she also cared about all the people in Burma. She truly believed in democracy and the establishment of a federal union in Burma where every one is allowed to be different but enjoy equal opportunities. Although she had been very far away from her homeland, her strong commitment and determination for freedom for her people never faded and she always worked hard for her people. She was indeed an inspiring leader and role model for the younger generations. Although she didn't live to see freedom for her people, she will remain a great leader for the struggle of our homeland."

Throughout her life, Naw Louisa has struggled for peace and equality in Burma. Since her early years, as a student at Tufts University, she recognized the key to change was education. She took over her husband's role after his assassination, determined to fight against the injustices suffered by her people. After resettling to America, she never forgot where she came from or her countrymen and women. She strived to spread the word of the atrocities committed against them. Until her last days, she instilled a sense of self-worth in all people of Burma, and the belief that they should never stop fighting to achieve the goal of a peaceful and unified country. Her passing has left a large hole in our heart, but her life and vision will guide us always. Naw Louisa, we thank and love you. Rest in Peace.

ဆါလကခိခိခိခိခိ

- က. ဖိသဉ်ခဲအံဘဉ်ကတံ ဖိခဲခဲအံဘဉ်ကတံ တဒိကနာ်မိကတံ တဒိကနာ်ဟံကတံ မာဝဲဒုဉ်ဖဲအသးပျါ လဲဝဲဒုဉ်ဖဲအသးပျါ လာခဲကဲထီဉ်ဖိမးဖျိး
- ခ. ပမုဒိဉ်လဲဒိဉ်မံးပု ပမုဒိဉ်လဲဒိဉ်မံးပု မိကတံမုဒိဉ်ကနာ် ဟံကတံမုဒိဉ်ကနာ် ပကကဲထီဉ်ဘဉ်သရဉ် ပကကဲထီဉ်ဘဉ်ခိဉ်နာ် မုဒိဉ်မိဉ်အတံသိဉ်ပု
- ဂ. ပမုဒိဉ်လဲဒိဉ်မံးပု ဒိကနာ်မိဉ်ဟံသိဉ်ကုာ် ပမုဒိဉ်လဲဒိဉ်မံးပု ဒိကနာ်မိဉ်ဟံသိဉ်ပု ပမုဒိဉ်လဲဒိဉ်မံးပု မိဉ်ဟံသိဉ်သီမနီဉ်ဝဲ မုဒိဉ်ယုးယိဉ်ဟံကမိဉ်ဟံ တံဆိဉ်ဂုယုကဟ့ဉ်သါ

လာ- စီမုဉ်အိ

- *၂၅၀၂၅၀၂၅၀- ၂၅၀(၅)
- *၂၅၀- ၂၅၀(၆)
- *၂၅၀
- ၂၅၀၂၅၀၂၅၀၂၅၀၂၅၀၂၅၀- ၂၅၀(၄)
- *၂၅၀၂၅၀၂၅၀၂၅၀၂၅၀- ၂၅၀(၃)
- *၂၅၀၂၅၀၂၅၀၂၅၀- ၂၅၀(၂)
- *၂၅၀၂၅၀၂၅၀၂၅၀- ၂၅၀(၁)

သရုပ်တင်ကဏ္ဍ: သနာ့ရှင် Teacher Talk

**ဘက်သိန်လိခဘက်လဲလဲဒီဗိုလ်သီဒီဒီ
ဘက် ကူညီ ဘက် ကူညီ သူ့အဖေအဖေ ဝ
ဘီဒီ**

ယသဝီအံ့အိန်သျှင်လီလီအသး
လာသုးကု(၇)ဖဉ်အိန်ကီရ်
တံကြိုကီဆဉ်အပူဒီးအိန်
သျှင်စုကီးအသးလဲတီနီက
စာ်မုနီတကပယန့လီလီ. မု
မးသဝီဖိလဲအမုနီဒိမးတဖျာ
န့လီလီ. ပု သ ဝီ ဖိ သျှင် တ
ဖဉ်အါ ဖဉ်တံတက့ မု ပု သ
ခိဉ်ဖိတဖဉ်န့လီလီ. မုစုကီးပုသျှင်တဖဉ်လဲတဒီးန့ဘဉ်တံကူညီဘဉ်
ကူညီသ့ယံတံမးလဲန့လီလီ. သဝီအံ့မုမုသဝီလဲအမုနီဒိမးတဖဉ်ဘဉ်
ဆဉ်ခိဉ်ဖိလဲတံကူညီဘဉ်ကူညီသ့ကွဲတအိန်ဘဉ်အယံလီလီကံဒီးသိးကသုလဲ
အံသဉ်တဆါဒီးဘျဲဒဲဒဲဒဲမးတကပယန့လီလီ. တယံတမိာ်ဘဉ်သုသဝီသျှင်
ကုသးပုသျှင်တဖဉ်တဉ်ပိဉ်သကီးဝဲလဲကကုဒီးအိန်ထီဉ်တီဖုဉ်ကွဲန့လီလီ.
ဒ်အဝဲသျှင်တဉ်ပိဉ်သကီးဝဲအသိးန့အာဉ်လီလီတုလီဝဲလဲကကုဒီးအိန်
ထီဉ်တီဖုဉ်ကွဲတဖျာန့လီလီ. တုမုလဲတံဆါကတီဘဉ်ဒီးတံကအိး
ထီဉ်တီဖုဉ်ကွဲန့လီလီဘဉ်ကဒီးကွဲသရဉ်လဲကသိဉ်လိတံန့လီလီ. ဝဲန့
အဆါကတီဒီးန့ဘဉ်ယဲတံခွဲတံယံဂုမးလဲယကလဲသိဉ်လိဘဉ်တံ

လာသဝီအံ့န့လီလီ. ဒ်ယအာဉ်
လီလဲသဝီဖိသျှင်ကုသးပုသျှင်တ
ဖဉ်လဲယကလဲသိဉ်လိတံအ
သိး န့န့ တု မု တံ ဆါ က တီ
ဘဉ် ဒီး လဲတုယဲ ဂုဂုလဲသဝီ
ဝဲန့န့အပူန့လီလီ. ယလဲတု
သိသိဖိအခါမုတမုလဲကွဲက
မံး တံ ခံ ဂု လဲ အ ဟဲ ကီး ယ
ဘဉ်န့ဒီးယတသျှင်ညါပုနီတ
ဂုဘဉ်န့လီလီ. ကွဲဘဉ်လဲယ
တသျှင်ညါယဲလဲအမုကွဲဘဉ်.

ယသံကွဲကမံးတံအကျါတဂုလဲကွဲအိန်ဖဲလဲဉ်. အဝဲဒုးန့လီလီယ
ကွဲန့ယဆိကမိဉ်ထီဉ်လဲယသးပူ “ ကွဲတဖျာတလီလီကံဒီးကွဲမးလဲဉ်.
လီလီကံဘဉ်ယဒဲဒဲဖိတဖျာအသိးန့လီလီ.” ဝဲယဆိကမိဉ်ထီဉ်တံဒ်န့
အခါကွဲကမံးတံတဂုလဲကံဒ်အသ့ညါယတံဆိကမိဉ်န့လီလီ. အဝဲ
တဲယ, “ယရဉ်မုဉ်စတနီအံပကွဲဒုတဂုဘဉ်. မုလဲပခံပဘါစါဝဲအ
ယံပကတုထီဉ်ကွဲလဲအဂုပတုတန့ဒီးဘဉ်. ဘဉ်ဆဉ်တံဆါကတီမုဂု
ထီဉ်ဒီးပဂံဘါလဲကျိဉ်စတမုမုအိဉ်ထီဉ်မးပကတုထီဉ်ကွဲကွဲလဲအဂု
လီလီ.” ဝဲန့လဲယသးပူယဆိကမိဉ်ထီဉ်ကဒီး, “ဒုသဝီဖိတဖဉ်အဟံဉ်
ခိတုဝဲမးဒိဉ်န့ကစီဒီ, စံလီလီပုလီလီကျိပနီစါအိဉ်ကစီဒီလီ. ကွဲဖိတ
ဖျာအဝဲမုဟံဉ်ဖိဉ်သးဒီးတုသကီးဝဲဒုတုဝဲကန့, ကသုဇါသဉ်.” ဘဉ်
ဆဉ်ယတတဲဖျါယတံဆိကမိဉ်ဘဉ်. ယစံးဆါဒ်အဝဲသျှင်လဲကွဲမုတဂု
ဘဉ်ဆဉ်အတုးအဆိဉ်ဘဉ်. သုဝဲကီးဂုဒီးသုမုတုလီလီတံကူညီဘဉ်ကူညီ
သုဒီးသျှင်ညါတံကူညီဘဉ်ကူညီသုအလုအပူန့မုတံသးမံလဲယစီ
လဲလီ. ယသျှင်ညါလဲအဝဲသျှင်ဘဉ်ယံဝဲလဲယထံဉ်ကွဲတလီလီကံလဲကွဲ
အယံယသးကဟးဂုလီလီဒီးတသိဉ်လိလဲလဲတံဘဉ်န့လီလီ. ယသးမုဟး
ဂုဒီးတသိဉ်လိလဲလဲတံဘဉ်န့တံကမဉ်ကလီလီတီလီအဝဲသျှင်အလီ
လီ. မုအဂုဒ်လဲန့ကွဲလဲအသျှင်ထီဉ်ဝဲန့မုလဲအဝဲသျှင်သးဆုဉ်ယံ
တုလီလီတံကူညီဘဉ်ကူညီသုဒီးသျှင်ထီဉ်ဝဲအယံန့ဘဉ်. နီနီတခိမုဒ်
လဲခိဉ်န့တဂုအတံမဆုဉ်လဲကဘဉ်သျှင်ထီဉ်ကွဲအယံလီ. ဒ်အဝဲသျှင်
မုစုကီးသဝီတဖျာလဲအသိးန့ကြးအိဉ်ဝဲဒီးကွဲအယံတံမုတံခုဉ်

ကရုခိဉ်န့အကျါတဂုမအဝဲသျှင်လဲကဘဉ်သျှင်ထီဉ်ကွဲဝဲအံ့န့လီလီ. ဒ်
လဲဉ်ဂုဒ်လဲဉ်ဂုယတတဲဖျါအဝဲသျှင်တံနီတမံဘဉ်. ယသးခုယဲလဲအဝဲ
သျှင်တုလီလီယဂုဂုအယံလီ. ဘဉ်ဆဉ်ဝဲယတုလီလီကွဲဖိလဲကဟဲထီဉ်
ကွဲလဲန့ယထံဉ်ဘဉ်အဝဲသျှင်တံအိဉ်ဖျါတဖဉ်ယသးဟးဂုတစဲးဖိညါ
လီ. အစုဒ်လဲန့ကွဲလဲသျှင်ဘဉ်သုတဂုနီတစဲးဘဉ်. ဟီဉ်ခိဉ်ဝဲစု
ကီးတလဲတပုဘဉ်ဒီးတံပီးတံလီလဲကဘဉ်သုလဲကွဲကီတအိဉ်ဘဉ်အ
မဲဉ်ညါကွဲဖိသျှင်တဖဉ်ဟဲထီဉ်ကွဲန့အလီဒီဂုညါဘဉ်အယံဟီဉ်ခိဉ်က
ပံဉ်န့လီ. ဒီးအကုအကုသျှင်တဖဉ်ဘဉ်အဘဉ်သီဝဲဒိဉ်မးလီ. လံဉ်
ထာဉ်လဲဝဲစုကီးတကဆီဘဉ်အမဲဉ်ညါအထာဉ်န့ညဉ်ဝဲဆုအံတကဆု
န့တကန့လီ. မုမုကဖျါသနးခါကမုအဆီအသးန့တဘဉ်ဆိမိဉ်

လဲကတဂု. မုဖျါန့သကုသ
နးခါန့သကုယဆိကမိဉ်ဒုတ
ဖျါလဲဘဉ်. မုဘဉ်တဲတီတီန့
ယစးထီဉ်ထံဉ်ပုကွဲဖိသိသိန့
ယသးဘဉ်တံတံတံဝဲဒိဉ်မးန့
လီ. ယသံကွဲအဝဲသျှင်ဘဉ်မ
န့ သု ဘဉ် ဟဲ လဲ ကွဲ ဘဉ် အ
ဘဉ်သီဒ်အံလဲဉ်. တနီစံးဆါ
ယလဲလဲယုအိဉ်ညဉ် ဝဲ ဟဲ
ကုဒီးကရီအယံ, တနီစံးဆါ
ယလဲလဲ သျှင် ဘု ဝဲ ဟဲ ကု
ထီဉ်ဒီးကရီအယံ, တနီနီစံးလဲကုကလဲအဂုတအိဉ်ဘဉ်အယံစံးဆါ
ယအိဉ်န့လီ. ဒ်အဝဲသျှင်မုဖိသျှင်အယံစံးဆါယလဲလဲဘျာဘျာန့
လီ. ဝဲန့ယဟံလီယသးလဲယကဘျီဂုထီဉ်ကွဲအတံအိဉ်သးသျှင်တ
ဖဉ်လဲယထံဉ်ဘဉ်တဖဉ်န့လီ. ယစးထီဉ်သိဉ်လိအဝဲသျှင်ယတဲဘဉ်
အဲလဲတံလဲပကဲပုကွဲဖိန့ပကဘဉ်အိဉ်မုတံမုကဆီဒီးပကဘဉ်ဂု
ကျးစးလဲပတံမလဲအပူဆုဉ်ဆုဉ်န့လီ. ယတဲဘဉ်အဝဲသျှင်လဲသု
မုဟဲထီဉ်ကွဲန့မိယသုတထီဉ်ဘဉ်သုလဲသုဘဉ်အဘဉ်သီတဂုဒီးလံဉ်
လဲယဟ့ဉ်လီလဲသုန့သုကဘဉ်ဟဲဖးလဲအဘဉ်ကီးဂုဒီး. ယတဲအဝဲသျှင်
ဒ်န့ဝဲဒ်ယတဲဟံအဝဲသျှင်အသိးယထံဉ်လဲအဝဲသျှင်ဟဲထီဉ်ကွဲန့ဖျါက
ဆီထီဉ်ကီကီးဂုဒီးန့လီ. တကးဒီးဘဉ်လံဉ်လဲသျှင်တဖဉ်ဂုကျးစးဝဲ
ဒ်ကစီဒီန့လီ. ဘဉ်ဆဉ်မုမုလဲမုပတံအိဉ်ဆုဉ်ထုထုသုဉ်စုဒီးန့
လီ. အခိဉ်ထံးဒုမဲအဖိလဲထီဉ်ကွဲကစီဒီဘဉ်ဆဉ်အလီခံန့တဲအဖိ
လဲတဘဉ်လဲလဲကျိလဲကတဂုယလီန့န့ကွဲလဲတန့လဲလဲဘဉ်. အဖိန့
ဘဉ်သးလဲထီဉ်ကွဲဘဉ်ဆဉ်အမိအပံန့တအိဉ်ဝဲလဲဘဉ်. ခိဉ်ဖျါလဲသု
လဲကွဲအယံန့ယမုအိဉ်ကုသုတချးလဲဘဉ်. သုမလဲကဲထဲစုလီ. မုအိဉ်
သုတခိတသုဒီးတချးလဲနီတထံဉ်လဲဘဉ်. တဲဝဲအါမုအိဉ်လီ. သဝီဖိ
ကွဲမုမုတီဖုဉ်ကွဲဘဉ်ဆဉ်ပလဲဘျးစဲယုဒီးပဒိဉ်ကွဲအယံဘဉ်ဟ့ဉ်တံဝဲ
အံးဝဲအံလီ. အယံဖဲယန့ဟ့ဝဲဒ်ကွဲဖိမိပံကအုကစုဝဲဒ်န့အခါန့
ယသးဘဉ်ဒိဉ်မးလီ. ဝဲန့ကွဲဖိတနီလဲအလီကွဲလဲတန့ဘဉ်န့ယ
တဟးအါဘဉ်ဒီးကွဲဖိလဲလဲပုတန့သျှင်တဖဉ်ယတဲအဲလဲတလီဉ်န
ဟ့ဉ် ဘဉ် ယ က ဟ့ဉ် န့ န့ လီ. ဟဲ ထီဉ် စါ ခိ ကွဲ ဘဉ် ဆါ ဘဉ် က တီ
တက့. ဝဲအဝဲသျှင်မုဘဉ်မုပုတဘျီလဲလဲတံဘဉ်တံဘဉ်မုတလီပ
လီလီဒီးအဝဲသျှင်ဘဉ်ဆဉ်တသုဝဲအသုယမုစးအဝဲသျှင်န့လီ. မုမုဒုသ
ဝီဖိဒီးကွဲကမံးတံတဖျါဒ်သိးဟ့ဉ်ယတံမုစးတကဲအယံခါ. မုတမု
တန့အယံခါတဲတဘဉ်ဘဉ်. ယတဲအဝဲသျှင်လဲသုဟ့ဉ်မုစးယမုတန့
ဘဉ်ဆဉ်အတုးတအိဉ်ဘဉ်. သုဝဲသဝီဖိသျှင်တဖဉ်သုသျှင်ညါတံကူညီ
ဘဉ်ကူညီသုအလုအပူဒီးသုဒုးအိဉ်ထီဉ်ကွဲအယံသးခုယဲဒိဉ်မးန့
လီ. နီနီတခိယဆိမိဉ်ဒုတမုလဲကဘဉ်ညါတံကူညီဘဉ်ကူညီသုအလု
အပူကဲဉ်ဆိဘဉ်. ဒ်သိးအဝဲသျှင်ကသျှင်ညါယပတြာအဝဲသျှင်လဲမုန့
အဂုလဲန့အဝဲသျှင်ကသျှင်ညါဝဲယတံစံးပတြာအခိပညီန့လီ. တ

ကားဒီးဘဉ်ဒ်သီးအဝဲသုဉ်ကသုဉ်ညါတၢ်ကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သုအလုာ်အပူၤဒီးသးဆူဉ်အါထီဉ်လၢတၢ်ကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သုဒီးဆီဉ်ထွဲဖိလၢကွီအါအါန့ဉ်ယုဒးအိဉ်ထီဉ်န့ဉ်အဝဲသုဉ်တလၢတဘျီတၢ်အိဉ်သကိးန့ဉ်လီၤ. ဝဲန့ဉ်အခါယမၤပုၤလၢအသုဉ်ညါန့ဉ်ဟံးတၢ်ကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သု. ပုၤခိဉ်ပုၤန့ဉ်တဖဉ်ဒီးကွီသရဉ်လၢအကတဖဉ်ဟဲဟ့ဉ်ဂံၢ်ဟ့ဉ်ဘါအါန့ဉ်လီၤ. တကားဒီးဘဉ်ခံန့ဉ်တဘျီယမၤန့ဉ်ကွီဖိသုဉ်တဖဉ်တၢ်ပြုန့ဉ်လီၤ. ဒီးစးထီဉ်ဖဲန့ဉ်ကွီဖိမိၢ်ဟံးသုဉ်တဖဉ်ထံဉ်ဘဉ်အဖိလၢတၢ်မဲာ်ညါအါအါဒီးတနီၤဒီးန့ဉ်ဘဉ်ခိဉ်ဖးလၢအပြုတၢ်အဖိခိဉ်ဒီးတနီၤဒုလၢတၢ်လၢပုၤမဲာ်ညါအါအါထီဉ်ဘဉ်လၢကွီဖိမိၢ်ဟံးကွီကမံးတံာ်သုဉ်တဖဉ်သးအိဉ်ဆီဉ်ထွဲဝဲဘဉ်ယးတၢ်ကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သုတကမၤဒိဉ်ထီဉ်ဝဲန့ဉ်လီၤ. ဒီးတယံာ်ဘဉ်အါခါခံဘျီဂုၤထီဉ်က့ၤအကွီအံၤန့ဉ်လီၤ. အခိဉ်ထံးယသးမုၢ်ဟးဂီၤဒီးသးဆံးယဒိဉ်မးလၢအဝဲသုဉ်အယိဘဉ်ဆဉ်ခဲအံၤန့ဉ်ယထံဉ်သဝီဖိတဖဉ်သုဉ်ဆူဉ်သးဂၤထီဉ်ဝဲလၢတၢ်ကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သုတဖဉ်လံအယိယဒီးန့ဉ်ဘဉ်တၢ်သးခုဒိဉ်မးလၢယတၢ်သိဉ်လိတဘျီအံၤန့ဉ်လီၤ. ခါဆူညါယန့ဉ်န့ဉ်အဝဲသုဉ်လၢကမၤဝဲဂုၤထီဉ်အါန့ဉ်ဒီးန့ဉ်လၢအပူၤကွီသုဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီၤ.

လၢ- နီၢ်မုၢ်လၢ, တၢ်ကြိၢ်ကီၢ်ဆဉ်, ဖဉ်အဉ်ကီၢ်ရုဉ်

သရဉ်စီၤရွှံဉ်ငဉ် (ကိး) သရဉ်စီၤခါခဲဉ်အဝဲသုဉ်ကဏ္ဍသနာရှင်

အဆိကတၢ်မံးဘျးဘဉ်ယဲကွီသရဉ်, သရဉ်မုဉ်ဒီးကွီဖိမုဉ်ခါခဲလၢကွီယုဉ်ဒီးကွီကမံးတံာ်ဒုသဝီမိၢ်ဟံးဒီးပုၤဘဉ်မုဘဉ်ဒါတဖဉ်ခဲလၢကွီမုၢ်ဂီၤန့ဉ်ရံဉ်အဝဲအံၤလၢအလဲထီဉ်မလၢကပီၤဘဉ်ပသရဉ်စီၤခါခဲဉ်အံၤန့ဉ်လီၤ.

ပသရဉ်စီၤခါခဲဉ်အံၤအိဉ်ဖျဉ်ထီဉ်ဝဲ(၁၉၄၇)န့ဉ်ဖဲထီးကျိးခံသဝီန့ဉ်လီၤ. အဒီးပုၤဝဲအိဉ်ဝဲ(၅)ဂၤဒီးအဝဲမုၢ်ပုၤအဆံးကတၢ်တဂၤန့ဉ်လီၤ. အဝဲစးထီဉ်အိဉ်ကွီဖိအသးအိဉ်ပုၤထီဉ်(၆)န့ဉ်ဖဲထီးကျိးခံသဝီတီၤဖုဉ်ကွီန့ဉ်လီၤ. အိဉ်ဝဲဖဲထီးကျိးခံသဝီတီၤဖုဉ်ကွီအံၤဝဲအဝဲန့ဉ်လီၤအိဉ်ကဒါက့ၤတီၤခဉ်သးဖဲကတၢ်တံးတန့ဉ်ဝဲလဲၤအိဉ်ကဒီးဆူမိဉ်လၢမ့ဉ်ယုတီၤဖဲန့ဉ်တန့ဉ်န့ဉ်လီၤ. ဒီဖျိဟံဉ်ယိတၢ်ဂုၢ်ကီၢ်အိဉ်ဒီးတၢ်ဆီဉ်ထွဲအါတဘဉ်ဂီၢ်အယိအဝဲဟဲက့ၤထီဉ်ကဒါဆူခိဒီးန့ဉ်လီၤအိဉ်ကဒါက့ၤကွီဖဲပယၢ်ရီတီၤခဉ်သးကွီဖဲတၢ်အိးထီဉ်(KRC)အဆၢကတီၢ်အခါန့ဉ်လီၤ. အိဉ်ဝဲဖဲန့ဉ်တန့ဉ်ဝဲထံဉ်ရုၢ်ကီၢ်သးတၢ်အိဉ်သးတကၢ်တက့ၤဘဉ်အယိအဝဲအိဉ်ကွီကတၢ်ဒီးလီၢ်ခဲလဲၤအိဉ်ကဒီးဝဲ

ဖဲ(ကတၢ်တံး)တီၤခဉ်သးကွီန့ဉ်လီၤ.

ပသရဉ်အံၤအဝဲအိဉ်ဝဲန့ဉ်တီၤခံန့ဉ်ဝဲအပၢ်အိဉ်တဆူဉ်နးဒီးအမိၢ်တခိထုးထီဉ်ကွီအါလၢတၢ်မၤလိဒီးမၤဟဲက့ၤမၤစၢဟံဉ်ယိတၢ်ဂုၢ်ကီၢ်သုဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီၤ. အဝဲမၤအိဉ်စၢအမိၢ်တၢ်တန့ဉ်ဝဲဒုသဝီမိၢ်ဟံးတဖဉ်လၢတၢ်လိဉ်ဘဉ်အဖိခိဉ်ကိးက့ၤဝဲဆူတၢ်သိဉ်လိကွီဒီးဒုးကဲထီဉ်ဝဲလၢကွီသရဉ်န့ဉ်လီၤ. အဝဲစးထီဉ်

သိဉ်လိတၢ်ဖဲအသးန့ဉ်အိဉ်(၁၉)န့ဉ်န့ဉ်လီၤ. သိဉ်လိတၢ်ဖဲထီးကျိးခံသဝီတီၤဖုဉ်ကွီန့ဉ်ဝဲ(၅)န့ဉ်ဝဲတၢ်လဲၤကိးကဒါအါဆူကွီလုသဝီဖုဉ်တီၤဖုဉ်ကွီဒီးအဝဲန့ဉ်လီၤသိဉ်လိတၢ်ယံာ်ဝဲ(၇)န့ဉ်န့ဉ်လီၤ. ဒီးဖဲအသိဉ်လိတၢ်(၇)န့ဉ်အကတီၢ်အဝဲစးထီဉ်ဆီဟံဉ်ဆီယိ ဝဲပုၤဟဲကိးကဒီးအါဆူထံသဲလုသဝီဒီးအဝဲလဲၤသိဉ်ကဒီးတၢ်ဖဲန့ဉ်ခံန့ဉ်ဝဲဟဲက့ၤကဒါကဒီးဆူထီးကျိးခံသဝီတီၤဖုဉ်ကွီန့ဉ်လီၤ. သိဉ်လိကဒီးဝဲဖဲန့ဉ်ပုၤထီဉ်ကဒီး(၆)န့ဉ်ဝဲပုၤလဲၤကိးထီဉ်ကဒီးအါဆူဘီနီၤဖဲခံဒီးပိယးသဝီတဖဉ်န့ဉ်လီၤ. အဝဲန့ဉ်လီၤသိဉ်လိတၢ်ဖဲန့ဉ်တုၤဟံးလၢ(၁၉၉၇)န့ဉ်အပူၤဒုဉ်ဒါတဖဉ်ဟံးဖျိဉ်ထီဉ်ယုဉ်သးဒီး(DKBA)လၢကထီဉ်ဒုးလီၢ်ပျီက့ၤပဝဲပုၤမၤတၢ်ဟံးဆၢဖိကရုၢ်ကရတဖဉ်ဒ်သီးကလီၤပျီဝဲအဂီၢ်သုဝဲတၢ်စုဆူဉ်ခိဉ်တကးတဖဉ်ခိဉ်ခိဉ်မုၢ်မုၢ်ဒီးဒုသ

ဝီလၢအဆီဉ်ဆီလီၤသးဟံဉ်ခိဉ်စုတဖဉ်ဟံးပနီဉ်ဝဲလၢတၢ်ဆဲးကျိးအိဉ်လၢပုၤတၢ်ဟံးဆၢဖိအဂီၢ်ဒီးတၢ်ထံဉ်အါတဘျီယိဒီးတၢ်န့ဉ်အုကွီအါခဲလၢန့ဉ်လီၤ.

လၢတၢ်န့ဉ်အုထီဉ်ကွီဟံဉ်ခဲလၢကွီပုၤယုဉ်ဝဲဒီးပသရဉ်အံၤအဟံဉ်န့ဉ်လီၤ. ဝဲပုၤန့ဉ်အုအဟံဉ်အဆၢကတီၢ်အဝဲယုစိာ်က့ၤအတၢ်ဖိတၢ်လဲၤလၢတၢ်တဟ့ဉ်အါအန့းဘဉ်အမဲာ်ညါတၢ်ထီဉ်အါလၢကွီဒီးအနီၢ်ကစၢ်ဒုဉ်ဝဲဘဉ်ယုကညးပုၤတဖဉ်လၢသုတမၤသံးခဲသံယုဉ်အါအဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. ကယံာ်မုၢ်ဟံဉ်ယိတၢ်ဖိတၢ်လဲၤတဖဉ်လၢတၢ်ဟံးန့ဉ်အါသုတဖဉ်တၢ်ဟံးန့ဉ်အတၢ်ခဲလၢကွီဒီးလၢစိာ်တသုတဖဉ်တၢ်န့ဉ်အုယုဉ်အတၢ်ခဲလၢန့ဉ်လီၤ. အနီၢ်ကစၢ်ဘဉ်ဖိအိဉ်က့ၤမုၢ်လၢတၢ်န့ဉ်ထံးအပူၤန့ဉ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်ပသရဉ်အံၤအသးတဆံးဘဉ်. ဟံးလီၤအသးလၢတၢ်ဟံးဒီးဘဉ်ပုၤတဖဉ်အံၤပသးမုၢ်ဆံးဒီးပမုၢ်ဆိကတုၢ်ကွီပတၢ်ကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သုအတၢ်မၤအံၤခါဆူညါဖိသုဉ်တဖဉ်ကဘဉ်ကဲပုၤက့ၢ်ဟံးတုၤလၢအသးသမုတစိာ်ဘဉ်တစိာ်လၢအတၢ်လဲၤဒီဖျိဟံဉ်ခိဉ်အံၤန့ဉ်လီၤ. ဒီးဖဲန့ဉ်ဝဲန့ဉ်အကွီဟံးဂီၤကွီဝဲဒီးလီၢ်ခဲတန့ဉ်က့ၤသုဉ်ထီဉ်က့ၤအကွီဝဲဒီးသိဉ်လိက့ၤဝဲတုၤမုၢ်မဆါတန့ၢ်အံၤတုၤအသးပုၤအန့ဉ်ပုၤထီဉ်(၆၁)န့ဉ်ဒီးယုအိဉ်ဘုးဝဲတစုဖဲဘီနီၤဝဲကွီအံၤန့ဉ်လီၤ. ပဝဲဒုဉ်ကိးနီၢ်ဂၤဒီးပမုၢ်အိဉ်ဒီးတၢ်ဒီးသုဉ်ဒီးသးအလၢအပုၤန့ဉ်အလီၢ်အိဉ်ဒီးကြးစုၢ်ကိးဝဲလၢပဒုးအိဉ်ဘုးအါန့ဉ်လီၤ. ပသရဉ်အံၤအသးဆူဉ်ဒီးလၢတၢ်ကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သုတၢ်သိဉ်လိမၤစၢအပူၤဒိဉ်မးဘဉ်ဆဉ်ခိဉ်ဖျိလၢအသးပုၤထီဉ်ဒီးအတၢ်အိဉ်ဆူဉ်အိဉ်ချူတဂုၤအါအါဘဉ်အယိအနီၢ်ကစၢ်စုၢ်ကိးမၤဝဲတကဲလၢဖျါကိးဘဉ်န့ဉ်လီၤ.

ပဝဲဒုဉ်ကုဉ်သုဆဲးလၢဝဲကျိတဒိပတဒုးဟးထီဉ်အါလီၤလီၤဘဉ်ဒီးပက့ၢ်ကဒါက့ၤလၢဒ်အဝဲမုၢ်သရဉ်လၢအဝဲဒုးန့ဉ်ဒီဂုၤတံာ်ဘဉ်တဂၤအသးခါဆူညါဖိလဲၤအါဂၤအကျါတၢ်ကွီလိမၤဒီးအါကတုၤထီဉ်ထီဉ်ဘးအဂီၢ်ပအိဉ်ဒီးတၢ်ရဲဉ်တၢ်ကျဲလၢပကမၤလၢကပီၤအိၤပဝဲလီၢ်ခဉ်သးကုဉ်သုဆဲးလၢဝဲကျိအတၢ်ပနီဉ်န့ဉ်လီၤ. ဒီးပမုၢ်လုၤကွီကဒါက့ၤပတၢ်ကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သုအသးန့ဉ်အံၤပကီၢ်ရုဉ်အပူၤအဝဲမုၢ်ပုၤမၤန့ဉ်တၢ်လၢကပီၤလီၤဆီဆိကတၢ်မုၢ်ထံအဝဲတဂၤစီၤန့ဉ်လီၤ.

ပဆၢမုၢ်လၢယုဉ်စုၢ်ကိးလၢအဒီးပုၤဝဲ, အဖိအလဲ, အသမုသကိးသရဉ်, သရဉ်မုဉ်တဖဉ်ဒီးအါန့ဉ်အန့ဉ်ပုၤဂုၤပုၤဂၤတဖဉ်စုၢ်ကိးကသုဆိကမိဉ်ထံဒီးကသုက့ၢ်တၢ်လၢဖိဒ်ဖိသုဉ်မုဉ်ခါသးစၢလၢကဒိဉ်ထီဉ်လၢခဲတဖဉ်ကပုၤဒီးသးစၢလၢအဆီဉ်ဒီးအကံၢ်အစီအလၢအပုၤဒီးကသုမၤတၢ်လၢအကဲဘျးလၢပုၤအါဂၤအဂီၢ်, သုတက့ၢ်နီၢ်တဂၤတၢ်ဘဉ်ဘျးတဂုၤအဂီၢ်ပန့ဉ်စုၢ်ကိးသပုၤလၢပဝဲကုဉ်သုဆဲးလၢကရုမုဉ်ခါသးစၢပုၤတဖဉ်ကိးဂၤကဟံးန့ဉ်တၢ်ဒီဂုၤတံာ်ဘဉ်ဝဲအံၤကဆဲးမၤတၢ်ဆူအပုၤကလုာ်အဂီၢ်ကိးဂၤဒီးတက့ၢ်န့ဉ်မုၢ်ပတၢ်မုၢ်လၢကွီဖိအဒိဉ်အမုၢ်န့ဉ်လီၤ. မ်သရဉ်(စီၤခါခဲဉ်)ဒီးပ

ကုဉ်သုဆဲးလၢကရုၢ်ကရဲခဲလၢကအိဉ်ဆူဉ်အိဉ်ချူမၤန့ဉ်အိဉ်ကဲ, အိဉ်ကုဉ်အိဉ်ပုၤဖျးဒီးတၢ်အတၢ်သိတၢ်ဆူအါသိကိးဂၤဒီးတက့ၢ်န့ဉ်မုၢ်ယတၢ်ဆၢဂုၤသုကိးဂၤဒီးန့ဉ်လီၤ. ပုၤဒီးတၢ်ဟံးကဲအါ, စီၤဖဲလုၤက့ၤ(ဒုသထုဉ်ကီၢ်ရုဉ်ကုဉ်သုဆဲးလၢဝဲကျိ)

လိ။ လာသဝိပူဇော်ကီးအိန်ဒီးRC အတော်ဘာယူသရိတ်တဖျာ်လိ။ လာသဝိ မှာထိတ်တကယူနုတ်တီးခါသးကွီ အိန်ဒဲတဖျာ်ဒီးဘျာ်ထံတော်ဘာယူသရိတ် တဖျာ်လိ။ တီးခါသးကွီ နုတ်ဘတ်တော်သျှင်ထိတ်အိလကစာ်ဒီခိန်ဒီးအ ခိန်မှလးဝါဒီးကွီဖိစုာ်ကီးအိန်တုလတကယူဘျာ်နုတ်လိ။ လာယသဝိ မှာနုတ်နုတ်အိန်စုာ်ကီးဒီးစံာ်ဒီးလာသဝိမှာနုတ်နုတ်အိန်စုာ်ကီးဒီးစံာ် တဖျာ်ဒီး စံာ်တဖျာ်အိန်လကစာ်ကယူပမှာ်ကွီဖိနုတ်ထိတ်ဒ်ယိသျှာ်တသျှာ်အသိးလိ။ ယသဝိပူဇော်ဘျာ်တော်ဘာအိန်ဒဲ(၄)ကလုာ်လိ။ ဒီးတော်ဘျာ်တော်ဘာတဖျာ်ဒီး တဖျာ်လိာ်မှာ်လိာ်သးလာတော်အိန်တော်ကွီအပူလိ။ ဒီဖျိလယသိပ်လိတော် အယိခဲအံးဒုသဝိခိန်ထိတ်စုာ်ကီးလာတော်ကွီဘတ်ကွီသုတကယူလံးဒုဖိသ ဝိဖိတဖျာ်အတော်နာ်ဟံအိတ်လံလာညါပူကွီတဲဝဲသုလံာ်အိန်မှာ်တသု လံာ်အိန်မှာ်တဘျာ်အံးထိတ်ဘတ်လဲလာတော်အိန်အတော်အယိတဲဝဲလာဘတ်။ အတော်နာ်ဟံဒီးအိတ်ထိတ်ထိတ်ဒဲလိ။ ဖိလံးစုာ်ကီးအိတ်ကွီအျာ်ကွဲဝဲလာ ကွီလိ။ ဒီးဖိလံးတနီးနီးမလိတော်ဖျိတုနွံတီး။ ယိးတီးအတီးတဆံအိန်ဒဲ နုတ်တဘျာ်ဂလံ။ လာတော်ခိန်ထိတ်ထိတ်အပူဒုသဝိပူအိန်စုာ်ကီးဒီးစံး ယိာ်ဘုလံးဒီးလာဒုသဝိပူအျာ်ချ့ သရိတ်အိန်စုာ်ကီးတဂါခံဂလိ။ အဲဝဲသု နုတ်ပူမှာ်ဆိကွဲခဲနီကဘတ်ဟးကွီဝဲလိ။ ဒုပူသဝိပူနုတ်လဲထိတ်လဲထိတ် ကွီကွီလိ။ ပအိန်လဲသု ဘိယာ်ပျိအကျါ ဘတ်ဆပ်သးတဟးဂါ ဘတ်။ ပုသးပုာ်စံးဝဲညှပ်လံာ် သိလဲထံခံလိ။ တော်လဲပတထံဘတ်နုတ် ထိတ်ဘတ်စုာ်ကီးအိတ်လဲလိ။ တော်ဂါပူစုာ်ကီးအိန်ဒဲလိ။ ကွီအတော်ခိန်ထိတ် လဲထိတ်ကအိတ်ထိတ်ညါကွီကွီနုတ်ပသမအလိတအိန်ဘတ်။ လာသရိတ်မှာ်ပူဘု။ ဒိတ်ဟဲဒါတဖျာ်ကွီ

“ပမုာ်တမးဒီးမတၢကမးနုာ်ပူလဲဒဲ”

ယနီကစာ်ဒုယဲစးထိတ်လဲယအိန်ကွီအကတိာ်နုတ်ယတော်အိန်မှာ်သဘတ် လဲခိဖျိယဲဖျိဖျိနုးနုးလိ။ မှာ်လာယပါသံဟ်တုာ်ကွီယလာယသးအိန် (၂)နုတ်အခါနုတ်လိ။ ယအိန်ကွီယဖျိထိတ်လွံာ်တီးဟံယမိာ်နီကစာ်ဒုဘု ယလာကွီတနုာ်လာဘတ်ဒီးယဂုာ်ကွဲးစးထဲးဂံထဲးဘါယုကွီဒီးယဆဲး အိန်ဘတ်ဒီးကွီတုလ(၁၀)တီးနုတ်လိ။

တုာ်မှာ်ယနုတ်လိတီးတဆံဝံဒီးယဟဲကုာ်နုတ်လိကွီထွဲကုာ်တော်လာယသဝိစး

ထိတ်ဝဲ ၂၀၀၀ တုလ ၂၀၁၀ နုတ် အံးနုတ်လိ။ ဝဲယဟဲကုာ်နုတ်လိ သိပ်လိတော် ၂၀၀၀ နုတ်ဒီး ၂၀၀၄ နုတ်အဘတ်စာ်ဘတ်ကွီအာ်ခါခါ ဒီးဒုဂါတော်ကိတော်ခဲတော်လိပျံ လိဖုးဘုးတုာ်မးလာယသးက ဟးဂါဟ်တုာ်ကွီကွီသရိတ်တော် မးအံးနုတ်လိ။ တံးယသုနုတ်ထိတ် ကုာ်လာယအိန်ကွီအခါယ သရိတ်တော်ကတီးတဖျာ်လာအစံး ဝဲ “သံလာထံကိာ်ဂီ နုတ်ဂုာ်နုာ်

ဒီးအိန်မှာ်ဒီးကဲပုဂါအကုာ်တကုာ်လိ။” တော်ကတီးဖိတဖျာ်အံးမူလာယပူ ဒီးယဆဲးသိပ်လိတုာ်လာ ၂၀၁၀ နုတ်အံးနုတ်လိ။ ပမုာ်ယုကွီကုာ်ပဒီပုာ်ဝဲ ကညိဖိအိန်လဲဒဲကဝိပူသုတ်တဖျာ်အဲဝဲသုတ်တခိအတော်ထိတ်အတော်ကွီဖိ အိန်ဒဲလဲဒဲလဲပတသုညါကိဘတ်။ သးအိန်လဲဝဲဆုကိာ်သးဘုတ်တ ဘတ်အါမးနုတ်လိ။ ပဲဒဲနုတ်သုတ်တဖျာ်ပအိန်လဲထံလိာ်ကိာ်ပူတော်ဒုးတော်ယ ကျါဖျိဖျိယာ်ယာ်သနုတ်ကုပသးတဟးဂါဘတ်ဒီးပကွီကုာ်ကဒီးဖိဒဲဖိ သုတ်လာခံတစီးအတော်အိန်မှာ်အုညါပမုာ်တဟုာ်လိပသးလာအဲဝဲသုတ်အ တော်ခိန်ထိတ်အဂီဘတ်ဒီးမတၢတဂါကဟဲသိပ်လိနုတ်လိနုတ်ပူနုတ်လဲဒဲ။ တော်ဘျး လာ၊ စီးဒုဂါပ-ကွီလုကမျာ်တီးခါသးကွီ

ယတၢအိန်ဒဲမူလကွီသရိတ်အတော်လဲဒဲဒီဖျိ

ဝဲပနီဆံးအခါဒီးတုလပဒိန်ထိတ်တဖျာ်ကွီသုလာဟဲအိန်ဒီးပုလာပပူ ဒီးပဒီးနုာ်ဆိအတော်ကွီသုဒီးပုလာအတုာ်လက်ဂါလိအသးကဲလာပဂီနုတ် မှာ်ဒုပသရိတ်ဒီးသရိတ်မှာ်သုတ်တဖျာ်လိ။ တုာ်နုာ်တဖျာ်ပုလာအဟုာ်လိတုာ် အသးလာပဂီဘတ်ပဒီးလာပကကဲထိတ်ကွီသုသရိတ်တဂါဒုတ်လဲဒဲတမှာ် တော်ညိဘတ်။ မှာ်ဒုပုလာအပျဲဒီးနီခိအကံာ်အစီလဲဂုာ်တဂါစုာ်ကီးလိ။ တုာ် ကဲထိတ်ဘတ်ယဲသရိတ်မးသုညါကုာ်ယဲခဲအံးနုတ်လိ။

လာယပုကလုာ်အဂီဒ်သိးဒီးကလုာ်အကထံာ်သုကွီဖျါဝဲအသိးယဲဒုယ ပုကလုာ်သနုတ်ကွဲးသိးသုတလိထုးဘတ်လာကလုာ်ကအလိခဲဘတ်နုတ်က ဟုာ်လိသးတုာ်လိတီးလိလိ။ ကလုာ်ဂုာ်မုာ်ဟဲထုးနုာ်ယာ်တံးလဲလဲတုာ် ဒုတ်လဲယသးတအိန်ယဲဒုဘတ်ကအိန်မှာ်ယဲကံာ်ဒ်သိးယပုကလုာ်သုတ် တဖျာ်ကတုထိတ်ဝဲလာတော်မးနုာ်အဖိတုာ်နုတ်သးတသုးယဲဆုအံးဆုဘး ဘတ်။ ကအိန်မှာ်ဒ်တုာ်တဖျာ်(မှ)လာ်လာအအိန်ဖျါထံအုတ်သးတဖျာ်အ သိးနုတ်လိ။ တဘျီတခိန်ပပုကလုာ်ယကစာ်မးဆိဘတ်ဆိဘာလာယဖိ ခိန်နုတ်တုာ်ဘတ်ယဲဒီးလိ။ သနုတ်ကတထံာ်ယဲအဲဝဲသုတ်အတော်ကမုာ်ဘတ်။ နုးယဲလာမှာ်လာအဲဝဲသုတ်ထံာ်ယတော်ကမုာ်အိန်အယိဒီးမဲဝဲလိမိ။ ဝဲတ ဘျီလာ်လာ်ဒုတ်လဲ(KED, KTWG) အတော်ကိာ်ခါအတော်မလိအိးထိတ်လာ ယဂီဒီးယကဘတ်ဝဲဘတ်အဲဝဲသုတ်လိတော်လိဆဲးမးဟဲယဲဒုသုလိ။ တော်သုတ်ဆုသးဂါအဖိခိန်ဒ်သိးယကထိတ်ဘတ်ယဲ(KED, KTWG)တော် ကိာ်ခါအတော်သိပ်လိနုတ်ဝဲအဲဝဲသုတ်သံကွီယာ်အသိးနုတ်ဘတ်စံးဆာကုာ်ယဲ လာသုသုဘတ်ဘတ်မးဒီးအဲဝဲ

သုတ်ပျဲဟဲယာ်ကွီသရိတ်တော်ကိာ် ခါတော်မလိလိ။ အနုတ်မှာ်ဝဲက ညိဒုတ်လဲတသုညါလာကညိ ကလုာ်ဘတ်အယိကဲထိတ်တော် လဲတော်ကုာ်အတော်ဂုာ်ကိသုဝဲ လိ။

တုာ်အဲဝဲအံးဟဲတုာ်ယဲဒုလာတော် မလိအကတိာ်ဒီးထိတ်ဘတ်ဒီး နုာ်ယဲတော်သိပ်လိအကျိအကျိဒ် အံးသးမှာ်ယဲဒိန်မးလိ။ အယိ ဝဲထိတ်ယဲတော်ကိာ်ခါအတော်မလိဝံဒီးအကတိာ်ဝဲယကုာ်နုတ်မှာ်ကသံကွီသမံ သမိးယာ်လဲဒဲမးတသုညါယဲဒီးဘတ်။ ဘတ်ဆုတ်ယပုကလုာ်ဒီးယကစာ် လိ။ တံးဂုာ်တံးဂုာ်ဖဲဒုကမယာ်ဒီးလာသုတ်ဆုသးဆုတ်အပူနုတ်တော်မ လိဝံဒီးကကုာ်ယဲဒုလိ။ လာတော်ကိာ်ခါကွီသရိတ်တော်မလိအဂီနုတ်ဖဲဒုတ် အဲဝဲသုတ်ကမယာ်နုတ်ယကတုာ်ယဲဒုလိ။ ပဲဒဲနုတ်တော်လိအံးဘံဘုအသး သပုာ်ပုာ်လိ။ ကဲဝဲဒုတ်ကညိတကလုာ်ယိဒုတ်လဲအိန်ဒဲ(၃)နုတ်လံအယိ တော်တုာ်ဘတ်ခိန်ဘတ်နုးဝဲဒိန်မးနုတ်လိ။ ပဲဒဲနုတ်ကိာ်ပူသရိတ်သုတ်တဖျာ်တဘျီ တခိန်အိန်ထိတ်ဒီးအတော်လဲတော်ကုာ်နုတ်ကဲထိတ်ဝဲတော်ဂုာ်ကိနုတ်လိ။

ပဟဲဝဲ(KED, KTWG) တော်ကိာ်ခါအတော်မလိအံးနုတ်ကလိလိကဟဲဘတ်ဒီး တမှာ်တော်ညိလာပဂီဘတ်။ ပဟဲ မလိတော်ဝဲဒုတ်လဲလာကပကုာ် ကခါကုာ်အဂီနုတ်မှာ်ကတုာ်ဘတ် ဒီးတော်သမံသမိးသုတ်တဖျာ်လာ ပကွီသရိတ်မှာ်သုတ်တဖျာ်အဂီ နုတ်မှာ်ကကဲထိတ်စုာ်ကီးတော်ဂုာ် ကိတံးမံမံနုတ်ယတသုညါ ယဲဒီးဘတ်။

ပျဲအံး၊ လာ(-----)ကွီ၊ စီး(-----) ဖုတ်အိန်ကိာ်ရုတ်

သရုပ်/မူပိုင် , ကျင့်သုံးပျားစာဖိအခတ်ပညာကဏ္ဍ(ပယုပပျား)တဘက်အံ့ပအိန်ဒီးတော်မူ
 ပဒုးအိန်ထိန်ကညိကညိသရုပ်လံာ်တော်ကစီန်(ပယုပပျား)တဘက်အံ့ပအိန်ဒီးတော်မူ
 လာ်လပကနီဟ့ၣ်လီလီၣ်သကီးပတော်လဲၣ်ခိဖျိ. ပတော်ထံၣ်ဒီးပတော်လၢၣ်လၢအ
 အိန်ဒီးပျားသီးကကထိန်ဝဲဒ်ပယုပပျားစံး “ဝၣ်အါဘိဝၣ်တံၣ်ထံၣ်အါဘၣ်အါ
 ကျူ” လၢတော်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတော်လဲၣ်ထီၣ်အုညါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပလိၣ်ဘၣ်
 လၢနကဆူထီၣ်နတော်ဟ့ၣ်ကူၣ်, နတော်ကွဲး, တော်လီၤနံၤလီၤအုဒီးတော်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်
 ဘါဒ်သီးလံာ်ပရတဘၣ်အံ့အလုာ်အပူၤကထီၣ်ဘးဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဆူထီၣ်
 ဘၣ်နတော်လဲၣ်ခိဖျိ. တော်မလိဒီးတော်သိၣ်လိလၢနန့ၣ်ဘၣ်ခိဖျိထံၣ်ချာ်ကီၢ်ချာ်
 ဂုၤ, မိၢ်ပံၤဖဲအတော်ဟ့ၣ်သါတော်တၢ်သ့ၣ်ညါမုၢ်ဂုၤဒီးတော်တံၣ်ဂုၤတံၣ်ဂုၤဒ်အဲၣ်
 ဒီးလၢကကဲထီၣ်ဝဲဘၣ်အုၤတော်ဖျိန့ၣ်တက့ၢ်. နမ့ၢ်ဆူထီၣ်နတော်ကွဲး, လုာ်ဖိထါ
 ဖိ, တော်ကစီန်ဒီးတော်အဂုၤအဂုၤန့ၣ်ဆူယုာ်နမံၤနသၣ်(မ့)မံၤထီၣ်ဒီးဘိဒီးလီၢ်အိန်
 လီၢ်ဆိးသပျာ်ပျာ်တက့ၢ်. နမ့ၢ်ဆူတော်ကျဲၣ်န့ၣ်တခိဆူယုာ်ဒီးအစတက့ၢ်. တော်
 ဂီၤကွဲးကွဲး(တိပါ)န့ၣ်တုၤအီၤလၢနကစာ်အလံာ်ကဘျဲးဝါအလီၤတက့ၢ်. ပယုပပျား
 တထာ်န့ၣ်ယုာ်လၢလံာ်အဘၣ်အယိသုဒ်လံာ်အလၢသုကစာ်မၤဒီးဆူဘၣ်အီၤန့ၣ်
 မ့ၢ်ပတော်ယုသက့ၢ်ကညးသုအိန်အအါန့ၣ်လီၤ.

The Karen Teacher Working Group, through this newsletter, wants to share experience, ideas and information that we hope is useful for the development of our Karen education system. We need your feedback, opinions and news to help us achieve this goal.

Please write below your letters, stories, lesson plans, games, poems, experiences and anything else you believe would be useful to share in this newsletter. Make sure you include your name, date and place where you live when you write to us. Please use a plain paper if want to send us your drawings. If you send a puzzle or game, please include the answer. We are looking forward to hearing from you!

တော်ကွဲးတဖၣ်နဆူခိဖျိကျိသရုပ်လဲၣ်တရံးတော်တဖၣ်မ့တမ့ၢ်

KTWG P.O Box39 Mae Sariang, MHS, 58110 Thailand.

ပယုပပျားလံာ်ကုဆိန်တော်ဂီၤ

- လံာ်ကုဆိန်ဖိပျာ်- ပျားစာဖိတဂၤကွၢ်ပနံၤဖဲတော်ကီၢ်ခါအကျိပျာ်ကသုၣ်ကတီၢ်(ဘံလုကီၢ်ဆၣ်)
- လံာ်ကုဆိန်ဖိပျာ်ခေသးကံး- ကညိကျိသရုပ်တၢ်သိၣ်လိခိလုၣ်ကျိဖိတၢ်စဖျိၣ်ကွၢ်(နီၤဟ့ၣ်နီၤခိလီၢ်သးတၢ်လဲၣ်ခိဖျိ)
- လံာ်ကုဆိန်ခေချာ်- ကညိကျိသရုပ်တၢ်သိၣ်လိခိလုၣ်ကျိဖိတၢ်စဖျိၣ်ကွၢ်(ဟံလီၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၣ်အုညါ)
- လံာ်ကုဆိန်ခေချာ်ခေသးကံး- တၢ်ကီၢ်ခါနံၤဖုၣ်တၢ်မၤလိ(လုၤသီကီၢ်ဆၣ်)

ဒီပုဂံ၊ ကိုဖိ၊ မိတ်ဒီးသရဉ်သမါကိးဂးဒီး သုဉ်ဇ၊ ပစံးဘျးဘဉ်ဒိဉ်မးလာသုဆုထီဉ် သုတံကွဲးသုဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီ၊ ပအံဉ်ဒီးစုာ် ကိးလာသုကဆုအါထီဉ်ဘဉ်သုတံကွဲးဖိဆု ညါအါအါဒ်သိးကမၤစၤဟ့ဉ်ဂံာ်ဘါ၊ ငးလဲ ထီဉ်လဲထီသကိးတံကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သုလာ ထံလီာ်ကီာ်ပုဒီးဒဲကစီ၊ခဲလဉ်အါန့ဉ်လီ၊ တံကွဲးလာန့ကွဲးအီသုအခိဉ်တီမ့ာ်ဝဲ-

၁. ကညီကိုဒီးတံကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သုသနာဉ်
၂. ဟီဉ်ခိဉ်န့တံကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သုကစီဉ်
၃. တံကစီဉ်လီဆိသနာဉ်
၄. ကိုသရဉ်တံကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သုသနာဉ်
၅. လုာ်ဖိထီဖိဒီးတံနံတံအုသနာဉ်
၆. ကိုသရဉ်တံကွဲးသနာဉ်
၇. ကညီထူရုာ်စးဒုသနာဉ်
၈. တံသမံထံသနာဉ်

